

**Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento**

JASSI GILL Broker/Owner

Ph:510-304-9292

Refinance Now

@ZERO COST

Call Sukhi Gill:510-207-9067

CA DRE Lic.#01180969

CA DRE# 00966763

**Certified
Insurance
Agent**

**ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ**

ਫੋਨ:510-487-1000

MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.

4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Gurcharan Singh Mann

Gurcharan Singh Mann

Buy/Sell Real Estate

in Bay Area

Call: Jaideep Singh

Ph: 510-565-5250

Email: jaideeprealtor@gmail.com

**I can help you every step of the way.
No Pressure, No Obligation.**

DRE#02021283

Fluent in Punjabi
and Hindi.

Twentieth Year of Publication

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

Email:punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 20, Issue 9, March 2, 2019

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਮਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ ਉਲੰਘ ਕੇ ਕੀਤੇ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 350 ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਿਚ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ 42 ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ 88 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਹਮਲੇ ਵਿਚ 12 ਮਿਰਜ਼-2000 ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ 18 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਮੁੱਢੋਂ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਰਮ ਜਾਂ ਜਾਤ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਉਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਏਕਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਧੋਰੀ ਕਹਿ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਦਰਅਸਲ, ਸਿਆਸੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ (ਸਿੱਖਾਂ) ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਤੋਹਫਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕੈਂਪ ਉਡਾਉਣ ਅਤੇ ਪੁਲਵਾਮਾ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਕੰਮ ਹੋਇਆ, ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਹੋਈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਵੇਖ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣੀ ਹੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਭਾਜਪਾ 2014 ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਸਾਂਭਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ

ਉਤਰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਵਿਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ

ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਫਿਕਰਮੰਦੀ
ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਾਲਾਕੋਟ ਸਥਿਤ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕੈਂਪ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ-ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ। ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਡਰੰਮਾਂ 'ਚੋਂ ਕਣਕ ਕੱਢ ਕੇ ਬੋਰੀਆਂ ਭਰ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਫੌਜ ਨੇ ਮੁੱਖ ਸਰਹੱਦੀ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਨਾਕੇ ਲਾਏ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ-ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੈਕਿੰਗ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਲਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਮਿਆਲ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕਸੀ ਵਧਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹਰ ਨਾਕੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ ਜਵਾਨ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਬਹਿਬਲ ਕਾਂਡ: ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਉਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਸਿੱਟ) ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗੁਨਾਹ

ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਾਹਨਾਂ ਉਤੇ ਆਪ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਟ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਮੂਹਰੇ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭੜਕਾਹਟ ਦੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਛਿਪਾਉਣ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ

ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਫੁਟੇਜ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚੌਕ 'ਚ ਲੱਗੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ 'ਚ 14 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਕੈਂਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਟ ਨੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਕੁਝ ਵੀਡੀਓ ਕਲਿੱਪਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵਾਹਿਆ। ਸਿੱਟ ਨੇ ਬਹਿਬਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਨਿੱਜੀ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਉਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਜਿਪਸੀਆਂ ਉਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉਤੇ)

Document Preparation for

Wills & Trusts ਵਸੀਅਤਨਾਮੇ
Divorce ਤਲਾਕ
Pre & Post Nuptial ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ
Affidavits ਐਫੀਡੈਵਿਟ
Grant Deeds ਗਰਾਂਟ ਭੀਡ
Notary ਨੋਟਰੀ

Call Sarvinder

Ph: 510-648-5554

dolly@worryfreelegaldocs.com
www.worryfreelegaldocs.com
35672 Terrace Drive, Fremont, CA 94536

Registered and bonded LDA# 154, Alameda County.
I am not an attorney. I can only provide self help services at your specific direction.

Rajni Sweets & Catering
Presents
PARADISE BALLROOMS
banquet hall & event center

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ, ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ, ਜਨਮਦਿਨ, ਪਾਰਟੀ ਲਈ 200 ਤੋਂ 1000 ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਖਾਣ ਲਈ ਹਾਲ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ।

SERVICES INCLUDE

- CATERING
- SILVERWARE
- CHINAWARE
- DECORATED HALL
- LINEN
- SEVERAL BAR OPTIONS
- SECURITY
- WAIT STAFF
- FULL SETUP INCLUDING TABLE CLOTH, NAPKINS, CHAIRS ETC.

PARADISE BALLROOMS
4100 Peralta Blvd. Fremont, CA 94536
(510) 900-6319
info@paradiseballrooms.com
www.paradiseballrooms.com

Law Office of Manpreet S. Gahra

>ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
>ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ
>ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ

Criminal Defense (DUI, simple battery, domestic violence, immigration post-conviction relief)

Manpreet S. Gahra Attorney At Law

Berkeley Office
2161 Shattuck Ave., 304, Berkeley
Ph:510-841-4582
Fax:510-217-6847
Email: manpreet@gahralaw.com

ਫਰੀਮਾਂਟ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਗਤ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ, ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਪਛਾਣੇ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਜੋ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੱਲ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਚੇਲਾ) ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਕੁਨ ਹੋਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 28 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਸ਼ਖਸ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ। ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤ ਕੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਫਸਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੰਗਤ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵੇ

ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚਲੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧੜਿਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਪੰਚਾਇਤ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਪੰਚਾਇਤ ਲਈ ਜੋ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਹ ਖਿੱਲੀ ਉਡਾਈ, ਰਹੇ ਰਬ ਦਾ ਨਾਂ।

ਨਿਯਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਰੋਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸ਼ਖਸ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਪਰ ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਫਿੱਟ ਕਰ ਛੱਡਿਆ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਰਲ ਕੇ ਚਲਣ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਖਾਤਰ ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਦਫਤਰ 'ਚ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਚੇਲਾ-ਜੰਡੀ ਗਰੁਪ ਨੇ 1996 ਤੋਂ 2005 ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਦੱਸਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲੰਮੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਘਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਮਾਹੌਲ ਇੰਨਾ ਤਲਖੀ ਭਰਿਆ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਵੀ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੇਲਾ-ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡੀ ਜੋੜੀ ਕਰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜੋ ਵੀ ਆਦਮੀ ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਕੇਸ ਠੋਕ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੇਸ ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। **MOU** ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਸੀ ਝਗੜੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਲੜਾਈਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਲਗਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਪਾਲਕੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੰਗ ਤੋਂ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਪਿਛੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਉਹੀ ਬਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਰੂਦ ਤੋਂ ਡਰੇ ਬੱਚੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਮਝਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਥੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਜਦ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਇਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂਘਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੀ ਰਖਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਅਪਨਾਏ। 2010 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚਲਾ

ਗਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਸ਼ਾਇਦ ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਲਾਲਚੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਦੇ ਪੱਟੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਸਿੱਖ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ **MOU** ਮੁਤਾਬਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਪਰ ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਪਰ ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਲਾਨੀ ਜਾਣ 'ਤੇ ਹੀ ਬਜਿਦ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਾ ਪੰਥ ਦਾ ਬੜਾ ਪਵਿਤਰ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਬੰਦੇ ਸਿਖਾ ਕੇ ਗੁਰਮਤੇ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਤੇ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਫਲਾਣੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇਣਾ। ਜਾਹਰ ਹੈ, ਇਸ ਪਿਛੇ ਮਨੋਰਥ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਸਾਫ, ਕਮੇਟੀ ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥਠੋਕਿਆਂ ਦੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹਰਬਾ ਵਰਤਣਾ ਪਵੇ; ਪੰਚਾਇਤੀ **MOU** ਤੋੜਨਾ ਪਵੇ, ਗੁਰਮਤੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ।

ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ 17 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਸੱਦਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਐਸਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਮੈਂਬਰ ਕਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਝਗੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਭਾਰਤੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿੱਟ ਬੈਠਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। 17 ਮਾਰਚ ਦਾ ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਝਗੜਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦੋਫਾੜ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਨ ਦਿਆਂਗੇ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਭ ਗਰੁਪਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਈ ਹੈ, ਇਹ ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋ ਲਾਈਲਗ ਸਾਥੀ ਐਚ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਆਈ ਖੜੋਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਥਾਪੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਓ ਜੀ। ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਅੱਡਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਓ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ : ਭਾਈ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਹੰਗਾਮਿਆਂ ਭਰਿਆ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਬਜਟ ਇਜਲਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਬਜਟ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰੀ ਹੰਗਾਮਿਆਂ ਭਰਿਆ ਰਿਹਾ। ਸਦਨ ਵੱਲੋਂ ਆਉਂਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਲਈ ਖਜਾਨਾ ਬਿੱਲ ਅਤੇ ਅਨੁਪੂਰਕ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 5 ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ,

ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨਾਜ ਖਰੀਦ ਲਿਮਟ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ 31 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਬੈਂਕ ਲੋਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜਾਨੇ 'ਤੇ ਇਹ ਵਾਧੂ ਭਾਰ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੱਤਾ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਇਹ ਸਭ ਦੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਦਨ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਜੇ ਕੁਝ ਮੁੱਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਪੁਰਾ, ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਵਿਖੇ 3 ਟਰਾਮਾ ਸੈਂਟਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਨੰਗਲ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਲਈ 3 ਕਰੋੜ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗ੍ਰਾਂਟ, ਰਾਜਪੁਰਾ ਵਿਖੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲਿਫਟ ਸਿੰਚਾਈ ਖਾਤਰ 8.5 ਕਰੋੜ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗ੍ਰਾਂਟ, ਵਿਧਾਇਕ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਡਵੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਛੱਪੜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਲਈ 3 ਕਰੋੜ, ਨੱਥੂ ਚਹਿਲ ਵਿਖੇ ਗਰਿੰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ 12.5 ਕਰੋੜ, ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਬਡਰੁੱਖਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ

ਬੈਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਸਣੇ 5 ਬਿੱਲ ਪਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਪੰਜ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀਆਂ ਪੇਂਡੂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਬੈਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਦਾ ਬਿੱਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਨਵਰਾਂ 'ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਉਪਰ ਰੋਕ (ਸੋਧਨਾ ਬਿੱਲ) 2019 ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਬਿੱਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਅਸਾਸੇ ਐਲਾਨਣ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ (ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਤੇ ਭੱਤੇ) ਸੋਧਨਾ ਬਿੱਲ ਵੀ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਉਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲਡ ਸਿਟੀ (ਉਦਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਨਤਾ) ਸੋਧ ਬਿੱਲ 2019 ਵੀ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂਕਿ ਸਦਨ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਰਮਿਆਨ ਤਿੱਖੀ ਝੜਪ ਹੋਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਾਹੌਲ ਇੰਨਾ ਗਰਮਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ।

ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ 2400 ਕਰੋੜ ਵਿਆਜ ਅਤੇ 800 ਕਰੋੜ ਮੂਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਦਨ ਤੋਂ ਵਾਕਆਊਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਦਨ ਤੋਂ 3 ਵਾਰ ਵਾਕਆਊਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਬਜਟ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੋਈ ਸਦਨ ਵਿਚ 2 ਦਿਨਾ ਬਹਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਗਰਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧੁੱਕ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੀ ਲੈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਦਨ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸਰਵੇਸ਼ ਕੋਸ਼ਲ ਦਾ ਇਕ ਨੋਟ ਪੜ੍ਹਖਕੇ ਸੁਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ 6000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਉੱਕਾ-ਪੁੱਕਾ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਮੰਨ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ 13000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈਣੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਕੋਈ 12000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ 13000 ਕਰੋੜ ਬਦਲੇ 7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਆਜ ਵਾਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਂਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸਾਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕੇਂਦਰ ਕੋਲੋਂ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰਜ਼ੇਈ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਮਗਰਲੀ

ਹੈ, ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉੱਠੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ, ਖੇਮਕਰਨ ਮਾਈਨਰ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਲਈ 8 ਕਰੋੜ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਰਾਂਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਦਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ 48 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਵੀ 48 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕੋਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ 2017

'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈ ਅਤੇ 2018-19 ਵਿਚ 5.93 ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟਾ 2.65 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ 3000 ਕਰੋੜ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਜੋ ਮਗਰਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 11 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ, ਹੁਣ ਘਟ ਕੇ 8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ 729 ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ।

ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਛਾਏ ਸਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਦਨ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ 60 ਤੋਂ 14 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਬਣਨ ਦਾ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂਕਿ ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਛੱਡਣ ਮੌਕੇ 7791 ਕਰੋੜ ਦੇ ਬਿੱਲ ਖਜਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਦੇ ਛੱਡੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਜੋ 2016-17 ਵਿਚ 5.71 ਸੀ, 2017-18 ਵਿਚ 6.27

US Business Brokers Inc.

American Financing Group LLC

101 W 22nd St, Suite 111, Lombard, IL 60148
23280 Pacific Highway South, Suite 307, Kent, WA 98032

Financing - Loans

- We do all kinds of SBA & Conventional loans.
- We are specialized in Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Convenience Stores, Motels, Apartment Buildings, Strip Plazas, Commercial Buildings, Food Franchise.
- Purchase/Refinance
- Lowest Rates (With or Without Real Estate)
- Best Possible Mortgage Solutions For You...

ਬਿਜਨਸ ਵੇਚਣ
ਤੇ ਖਰੀਦਣ
ਅਤੇ ਫਾਇਨਾਂਸ
ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Contact us Buy or Sell business

AJ Sandhu (MBA)

Managing Broker/Realtor/Consultant
Licensed in IL, IN, WA

916-995-0783 (Cell)

425-529-6283 (Cell)

630-206-2467 (Fax)

www.ubbchicago.com aj@ubbchicago.com

Contact us for any Financing Need Nationwide.

- FAST APPROVAL • QUICK CLOSINGS • SBA 504 & 7A
- CONVENTIONAL LOANS • HOTELS, MOTELS
- GAS STATIONS, TRUCK STOPS • INDUSTRIAL CLIENT
- SUBWAY, DUNKIN DONUTS
- LIQUOR STORES, C-STORES, CAR WASH

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਮਦਦ ਬਦਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਦਿਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੁਲਵਾਮਾ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਮੁਫਤ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਲਈ ਡਰ ਭੈਅ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਡਰਾਇਆ ਧਮਕਾਇਆ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਾਦੀ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਡਾਕਟਰ, ਆਟੋ ਮੋਬਾਈਲ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਹੋਟਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਨੰਤਨਾਗ ਵਿਖੇ ਆਰਪਬ ਕਲਾਸਿਸ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੋਚਿੰਗ ਕਲਾਸਾਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਪੀਰਜ਼ਾਦਾ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਚਿੰਗ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ 11ਵੀਂ ਤੋਂ 12ਵੀਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਨ-ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਦੀ ਮੁਫਤ ਕੋਚਿੰਗ ਦੇਣ

ਵਾਸਤੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫਿਦਾ ਹੁਸੈਨ, ਜੋ ਕਿ ਪੇਪਰ ਮੈਜ਼ੇ ਨਾਲ ਕੰਧ ਨਕਾਸ਼ੀ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਹੈ, ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਕੰਧ ਨਿਕਾਸੀ

ਮੁਸਤਾਕ ਆਯੂਬ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਭਰਾ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਗੇ। ਕੁਪਵਾਤਾ ਵਿਖੇ

ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀਆਂ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਭੇਟ ਕਰਨਗੇ। ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਹਿਲਾਲ ਅਹਿਮਦ ਡਾਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜੇਕਰ ਆਪਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕੇਸ ਲਏ, ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤਕ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਵਸੂਲ ਕਰਨਗੇ।

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਵਿਖੇ ਅਲਜੀਜੀਆ ਹੋਟਲ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀਨ ਮੈਡੀਕੇਡ ਦੇ ਬਸੀਰ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਵਸੂਲੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਆਲ ਪਾਰਟੀ ਸਿੱਖ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਰੈਣਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਹਿਤ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਜੋਂ ਹੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਵਿਖੇ ਅਲਜੀਜੀਆ ਹੋਟਲ ਦੇ

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਮਦਦ ਡੈਸਕ ਕਾਇਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਫੌਰੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡੈਸਕ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਡੈਸਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 181 'ਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲਾ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਹਰਗਿਜ਼ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਡੈਸਕ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਰੋਕਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ/ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ: ਪੁਲਵਾਮਾ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ 11 ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਵਧੀਕੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਫੌਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਮਹਿਬੂਬਾ ਮੁਫਤੀ ਤੇ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਸਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

'ਸਾਡੀ ਜੰਗ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ'

ਟੌਂਕ (ਰਾਜਸਥਾਨ): ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਜੰਗ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਹਿਦ ਲਿਆ ਕਿ ਪੁਲਵਾਮਾ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਏਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਂ ਭਵਾਨੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ 'ਤੇ ਵਰੁਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰੇ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਜਿਥੇ ਪੁਲਵਾਮਾ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਥੇ

ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਖਤ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਧੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪੀਣਯੋਗ ਪਾਣੀ ਦਾ ਤਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਮੁੱਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੀਣਯੋਗ ਪਾਣੀ ਮੁਫਤ ਵਿਚ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਤਾਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੈਨੀਟੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਰਜ਼ੀਆ ਸੁਲਤਾਨਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੰਢੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਠਾਏ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਦੋ ਹਰਫੀ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਨਿਰੰਤਰ ਡਿੱਗਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪੀਣਯੋਗ ਪਾਣੀ ਮੁਫਤ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਬਕਾਇਦਾ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਸੂਲੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਪਾਣੀ ਇੰਜ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਕ ਸਮੇਂ ਪਾਣੀ ਸੋਨੇ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਕੇਗਾ ਅਤੇ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵਿਰਵੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਕੰਢੀ ਖੇਤਰ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਰਾਂਟ ਪ੍ਰਵਾਨ

ਕੀਤੀ ਹੈ। 'ਆਪ' ਦੇ ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਕਮਾਲੂ ਨੇ ਮੌਤ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸਦਨ ਦਾ ਵਾਕਆਉਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਿਛਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੀ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਤਕ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਵਿਧਾਇਕ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ 12 ਲੱਖ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਦੀਆਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਇਕ-ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਕੱਟ ਕੇ ਵਰਦੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਧਮਾਕਾਖੇਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚੋਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰੀ

ਬਠਿੰਡਾ: ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਧਮਾਕਾਖੇਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਰੱਖਣ, ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਸਲਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕੇ.ਐਸ. ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਇੰਜ਼ਤ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪਿਸਤੌਲ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।

ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਇਕ ਪਿਸਤੌਲ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲਿਬਨਾਨ ਤੋਂ 5495 ਰੁਪਏ ਵੈਸਟਰਨ ਯੂਨੀਅਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਨੀ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਕਰਕੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ

ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਉਪਰ ਧਮਾਕਾਖੇਜ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਪੈਸਾ

ਭੇਜਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਸਨ।

ਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਨੀ ਉਪਰ ਬਾਈਲੈਂਡ ਜਾ ਕੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਵਕੀਲ ਖਾਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਭਾਈ ਤਾਰਾ, ਸੰਨੀ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਤੇ ਸੰਨੀ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਲੈਬ 'ਚ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਨੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਮ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਸਪਲੋਸਿਵ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਨੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਬੰਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਲੇਟਰਪੈਡ ਦੀ ਜੇ ਕਾਪੀ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਉਸ ਉਪਰ ਸੰਨੀ ਜਾਂ ਉਕਤ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਨਾ ਤਾਂ ਦਸਤਖਤ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਲੇਟਰਪੈਡ ਦਾ ਅਸਲੀ ਪੇਜ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੀ।

ਸਾਬਕਾ ਐਸ.ਪੀ. ਸਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲ ਕੈਦ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ : ਪਠਾਨਕੋਟ ਏਅਰਬੇਸ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆਏ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਐਸ.ਪੀ. ਸਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 10 ਸਾਲ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੰਜ ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਣਗੀਆਂ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 15 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਐਸ.ਪੀ. 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਏ ਸਨ।

ਨਵੰਬਰ 2017 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 2016 ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗੀਤਾ ਭਵਨ ਰੋਡ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੀ ਇਕ ਔਰਤ ਨੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਯਾਰੀਵਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਅਪਰਾਧਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ

ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਨੇ ਵੀ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ। ਐਸ.ਪੀ. ਸਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਬੇਗੁਨਾਹ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪਹੁੰਚ ਕਰੇਗਾ।

ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 2140 ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ 2140 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਇੱਥੇ ਸੰਸਦੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿੰਦਰਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉ ਮਤੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਸੰਧੂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਣਾਵੇ।

ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 420 ਤਹਿਤ 1107 ਕੇਸ, ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਟਰੈਵਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲਜ਼ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ-2014 ਤਹਿਤ 528 ਅਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ-1983 ਤਹਿਤ 505 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਚਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਆਰਮੀਨੀਆ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖੀ ਤਸਕਰੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ-2012 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਟਰੈਵਲ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਫੜ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੋਣ ਬਿਗਲ: ਦਾਅਵੇਦਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਧਾਈਆਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਆਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਰਸਮੀ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਹਿਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਮੁੱਖ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ, ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮਹਾਂਗੱਠਜੋੜ ਕਰ ਕੇ ਚੋਣ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਹੁ ਕੋਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਤਕ ਇਸ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰਫ 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਇਸ ਵੇਲੇ 'ਆਪ' ਦੇ ਮਾਝਾ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਹਨ, ਉਹ ਪਿੰਡ ਜਗਦੇਵ ਕਲਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜਨ ਭਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਸਮੇਤ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਕੌਂਸਲਰ ਵਿਕਾਸ ਸੋਨੀ (ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਓਪੀ. ਸੋਨੀ ਦਾ ਭਤੀਜਾ), ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਮੇਅਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਿੰਟੂ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੱਥੂਨਗਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦਿਹਾਤੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਵੰਤ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੱਚਰ, ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਦਿਲਰਾਜ ਸਿੰਘ

ਸਰਕਾਰੀਆ ਤੇ ਕੰਵਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੀ ਐੱਸ ਰੰਧਾਵਾ, ਭੁਪੇਸ਼ ਸਰੀਨ, ਸੁਰਭੀ ਵਰਮਾ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇੱਛੁਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਹੀ ਹਨ,

ਪਰ ਕੁਝ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਮੁੜ ਟਿਕਟ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਮੇਅਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਿੰਟੂ, ਭਗਵੰਤ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੱਚਰ, ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਵਿਕਾਸ ਸੋਨੀ ਤੇ ਦਿਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀਆ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਾਉਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸੀਟ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਡੀਨਾ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੀ 2017 ਉਪ ਚੋਣ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ 3

ਲੱਖ 8964 ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਗਵਰਨਿੰਗ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਆਨਰੇਰੀ ਸਕੱਤਰ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਇੱਥੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਇੱਥੋਂ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਇੱਛੁਕ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਲਕਾ ਲਗਭਗ 66 ਫੀਸਦੀ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉੱਜ ਵੀ ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਸਿੱਖ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਇਥੋਂ ਚੋਣ ਲੜਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਹਮਖਿਆਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਦੀ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਟਕਸਾਲੀ), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਹਾਂਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਫਿਲਹਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਗੱਠਜੋੜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤਕ ਇੱਥੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। 1952, 57 ਤੇ 62 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਰ ਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ। 1967 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ

ਜਨ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਯੱਗਿਆਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। 1971 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੁਰਗਾਦਾਸ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ 1972 ਵਿਚ ਉਪ ਚੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਰਘੂਨੰਦਨ ਲਾਲ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਜਿੱਤੀ। 1972, 77, 81 ਤੇ 1984 ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਾਟੀਆ ਨੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। 1989 ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਮੁੜ 1991 ਅਤੇ 1996 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਆਰ ਐੱਲ ਭਾਟੀਆ ਜੇਤੂ ਰਹੇ। 1998 ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਹੋਈ ਉਪ ਚੋਣ ਵਿਚ ਮੁੜ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਆਰ ਐੱਲ ਭਾਟੀਆ ਚੋਣ ਜਿੱਤੇ। 2004, 07 ਤੇ 2009 ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। 2004 ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਰੁਣ ਜੋਤਲੀ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਸੀ।

ਮੁੜ 2017 ਵਿਚ ਹੋਈ ਉਪ ਚੋਣ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਤਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਅਖਤਿਆਰੀ ਫੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਰਕਮ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਢਲੇ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਪ ਚੋਣ ਹਾਰੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਡੀਨਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਇੱਥੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਪੱਟੀ ਅੱਜ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਪੱਖੋਂ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਸੀਪੀਆਈ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਸਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ 'ਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ।

ਸੰਸਦੀ ਹਲਕਾ ਪਟਿਆਲਾ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਲੱਗਾ ਜ਼ੋਰ

ਪਟਿਆਲਾ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਪਟਿਆਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਹਿਮ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿੱਤ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡੇ ਹਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਜ, ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਇੱਥੋਂ 'ਆਪ' ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇੱਥੋਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਨਿਊ ਮੋਤੀ ਮਹਿਲ' ਵੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਆਗੂ ਪੰਥ ਰਤਨ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਵੀ ਸੰਸਦ ਦੀਆਂ ਪੌਤੀਆਂ ਚੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਾਸਕ ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਅ,

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰਾਜ ਮਾਤਾ ਮਰਹੂਮ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪੁੱਤ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨੂੰਹ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਇਸ ਹਲਕੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਐਤਕੀ ਮੁੜ ਆਪਣਾ ਜੱਦੀ ਪੁਸ਼ਤੀ ਪਿਤ ਮੱਲਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ 'ਚ ਹਨ। ਉੱਜ, 2014 ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ 'ਚ ਭਾਵੇਂ ਉਹ 'ਆਪ' ਉਮੀਦਵਾਰ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਚੋਣ ਦੰਗਲ ਵਿਚ ਕਿਸਮਤ ਅਜਮਾ ਰਹੇ 17 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਉਹ ਦੂਜਾ ਨੰਬਰ ਲਿਜਾਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਐਤਕੀ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਮੱਲਣ ਲਈ ਉਤਾਰੇ ਹਨ। ਉਹ 'ਆਪ' ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਅਲਾਇੰਸ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਭਯਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਫਾਲ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੇਗੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਰਾਂਸ ਨਾਲ 36 ਰਾਫਾਲ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਹੋਏ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ 14 ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੇਗੀ। ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਰੰਜਨ ਗੋਗੋਈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਫਾਲ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਾਰ ਅਪੀਲਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਿਸੇ ਖਾਮੀ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਪਈ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਐਲ.ਐਨ.ਰਾਓ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਰਾਫਾਲ

ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਬੈਂਚ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।' ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਿਛਲੀ 14 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਰਾਫਾਲ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿਨਹਾ ਤੇ ਅਰੁਣ ਸ਼ੇਰੀ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਨਾਲ 36 ਰਾਫਾਲ ਜਹਾਜ਼ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਅਮਲ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ: ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਣਗੇ ਆਨਲਾਈਨ ਵੋਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਇਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਵੋਟਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਵੀ ਦਰਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਨਲਾਈਨ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ 3 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਰੀਬ ਇਕ ਕਰੋੜ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਜਰਮਨੀ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਸਵੀਡਨ, ਕਈ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਸਣੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਆਰ.ਪੀ. ਐਕਟ ਸੋਧ ਬਿੱਲ-2018 ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਲੋਕ ਸਭਾ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣੀ। ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਮਈ ਤੱਕ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਹੋ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ

ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇਗਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਿੱਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਬਿੱਲ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋਣ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੋਟੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ. ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਲਾਹਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਠਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਤਾਵਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 'ਆਨਲਾਈਨ' ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਵੀ ਫਿਲਹਾਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਲਈ ਆਰ.ਪੀ. ਐਕਟ ਵਿਚ ਸੋਧ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰੀਬ 12 ਹਜ਼ਾਰ ਪਰਵਾਸੀ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰੀ ਖਰਚਾ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੋਰਲ ਵਿਖੇ 11000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
 *ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
 *ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
 *2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733

Punjab Times
 Established in 2000
 20th Year in Publication

Published every Saturday
 by **A B Publication Inc.**
 20451 N Plum Grove Rd.
 Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
 Email:punjabtimes1@gmail.com
 www.punjabtimesusa.com

Editor:
 Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
 Jaspreet Kaur
 Kuljeet Singh

Our Columnists
 Gurbakhsh Singh Bhandal
 Baljit Basi
 Ashok Bhaura
 Tarlochan Singh Dupalpur
 Major Kular

California:
 Shicara Dhindsa
 Photographer
 661-703-6664

Sacramento
 Gurbarinder Singh Raja
 916-533-2678

Distributed in:
 California, Illinois, Indiana, Ohio,
 Michigan, Wisconsin, Mississippi,
 Iowa, Arkansas, Massachusetts,
 Texas, Virginia, Nevada, Washington,
 Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
 New York, New Jersey, Connecticut,
 Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
 Kentucky, Kansas

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer
 The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਪੰਜਾਬ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਅਲਾਇੰਸ ਵਿਚਾਲੇ 9 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਅਲਾਇੰਸ ਵਿਚਾਲੇ 9 ਸੀਟਾਂ ਉਪਰ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਏਕਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ, ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਐਮ. ਪੀ. ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਮੰਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਪੰਜਾਬ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਅਲਾਇੰਸ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਲੜਨ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਟਕਸਾਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਏਕਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ। ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਾਰਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮੰਚ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨਗੇ।

ਗੱਠਜੋੜ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਗੱਠਜੋੜ

ਬਣਿਆ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕੁਸ਼ਾਸਨ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ 2.5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਟਕਸਾਲੀ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸੀਟ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਇਕਤਰਫਾ ਹੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਦਕਿ ਪੀ.ਡੀ.ਏ. ਵਿਚ ਇਸ ਉੱਪਰ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀ.ਡੀ.ਏ. ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਟਕਸਾਲੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਅਲਾਇੰਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਭਾਜਪਾ ਵਰਗੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਸਮਾਂਤਰ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਹਮਥਿਆਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਡੀ.ਏ. ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਅਜਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ

(ਸਫ਼ਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੇ 200 ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜਿਪਸੀ ਉਪਰ ਜੋ ਗੋਲੀਆਂ ਵੱਜੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਦੋਨਾਲੀ ਰਾਈਫਲ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਹਰਿੰਦਰਾ ਨਗਰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਕਪੂਰਥਲੇ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਪਤਲਾ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹੀ ਐਸ.ਪੀ. ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੋਨਾਲੀ ਰਾਈਫਲ ਵਰਤਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਕੀਲ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਹਿਬਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਮਾਰ

(ਸਫ਼ਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮਸੂਦ ਅਜ਼ਹਰ ਦਾ ਸਾਲਾ ਯੂਸਫ਼ ਅਜ਼ਹਰ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਧਮਾਕੇ ਭੁਚਾਲ ਵਾਂਗ ਸਨ। ਧਰਤੀ ਹਿੱਲ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਪ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 12 ਮਿਰਾਜ-2000 ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕਈ ਡੂੰਠ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਏਅਰਬੇਸ ਤੋਂ ਉਡਾਣ ਭਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੈਬਰ ਪਖਤੂਨਖਵਾ ਪ੍ਰਾਂਤ 'ਚ ਬਾਲਾਕੋਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਲਾਕੋਟ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 160 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਐਲ. ਓ. ਸੀ. ਤੋਂ 88 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ।

ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕਰੀਬੀ ਦੋਸਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਟ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਪਸੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਇਕ ਵਕੀਲ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਐਸ.ਪੀ. ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰ ਡੀਲਰ ਦੋਸਤ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਦੀ 12 ਬੋਰ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ 14 ਅਕਤੂਬਰ 2015 'ਚ ਇਹ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾਗੀਆਂ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਵਕੀਲ ਫਰੀਦਕੋਟ 'ਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ 'ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਸੰਜੇ ਪੋਪਲੀ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮਾਂਬੱਧ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਆਧਾਰਿਤ ਡੈਟਿਸਟ ਡਾਕਟਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹ (90) ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਟ ਵੱਲੋਂ ਜਿਪਸੀ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਅੰਨਾ ਡੀ. ਐਮ. ਕੇ. ਦੇ ਐਮ. ਪੀ. ਦੀ ਮੌਤ

ਵਿਲੂਪੁਰਮ (ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ): ਟਿੰਡੀਵਨਮ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਕ ਕਾਰ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਅੰਨਾ. ਡੀ. ਐਮ. ਕੇ. ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਐਸ. ਰਾਜੇਦਰਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। 62 ਸਾਲਾ ਐਮਪੀ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਗਹਿਰੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਕਾਰ ਚਾਲਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਹਾਇਕ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੁੰਡੀਯਾਕੱਪਮ ਦੇ ਗੌਰਸਿੰਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ।

ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ: ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਰਗਾੜੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਗਠਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਸਿੱਟ) ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਘਿਰੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੁਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਹੋਰਨਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸੁਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਪੰਜਾਬ ਆਰਮਡ ਪੁਲਿਸ ਦੀ 82 ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ ਦੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹਖਸਬਿਤ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਸਿੱਟ ਦੇ ਮੁਹਰੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉਥੇ ਤਕਰੀਬਨ 2 ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ। ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਟ ਵੱਲੋਂ ਸੁਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਤੋਂ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਪੁਲਿਸ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ। ਇਸ

ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਜੋ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਚਰਨਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਆਈਜੀ ਪਰਮਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨਗਲ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਸੁਤਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਕੋਈ ਤਕਨੀਕੀ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗਠਿਤ ਸਿੱਟ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਸੰਮਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਸੁਮੇਧ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਫਤੀਸ਼ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਫਸਰ ਸੈਣੀ ਦੇ ਮਤਾਹਿਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਵੇਖੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਈ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਯਾਦ

ਬਠਿੰਡਾ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਵੇਖੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 22 ਮਹੀਨਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਪੰਚਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਦੇ ਚੈੱਕ ਧੜਧੜ ਵੰਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਾਰਟ ਪਿੰਡ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਨੇ 15 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 180 ਕਰੋੜ ਦੇ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਮਾਰਟ ਪਿੰਡ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ 383 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵਜੋਂ ਇਹ ਫੰਡ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਪੈਸਾ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਸਮਾਰਟ ਪਿੰਡ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ 14ਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਹਲਕਾ ਵਾਈਜ਼ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਇਹ ਪੈਸਾ ਵੰਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫੰਡ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗਿਉ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ੀ ਪਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੰਡ 30.64 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ, 28 ਕਰੋੜ ਦੇ ਫੰਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ 26 ਕਰੋੜ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ 27 ਕਰੋੜ, ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ 22 ਕਰੋੜ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ 24 ਕਰੋੜ, ਬਠਿੰਡਾ ਨੂੰ 19.72 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਨੂੰ 14 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਫੰਡ ਮਿਲਣੇ ਹਨ। ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ 50 ਫੀਸਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ।

ਆਈ.ਜੀ. ਉਮਰਾਨਗਲ ਹੁਣ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਘਿਰਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ. ਪਰਮਰਾਜ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨਗਲ ਹੁਣ 1994 ਵਿਚ ਹੋਏ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਕੇਸ 'ਚ ਫਸਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੀੜਤ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦੁਹਰਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਮਰਾਨਗਲ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵਕੀਲ ਆਰ ਕਾਰਤੀਕੇਯ ਰਾਹੀਂ ਦਾਖਲ ਹਲਫਨਾਮੇ 'ਚ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰਾਨਗਲ ਅਹੁਦੇ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ

'ਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਮਰਾਨਗਲ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਾਲਾ ਅਫਗਾਨਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਲਬੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 2013 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ 13 ਅਗਸਤ 1994 ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਖਬਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਕਿ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੰਡਾਲਾ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਬੰਡਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ	ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ	ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ	ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ

ਬਾਸਾ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੁਲਾਘਾ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਬਿਊਰੋ): ਬੇ ਏਰੀਆ ਸਿੱਖ ਅਲਾਇੰਸ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਬਾਸਾ) ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚੁੱਕਿਆ ਕਦਮ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਕ 11 ਮੈਂਬਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ

ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਪਿਆ ਸੀ। ਬੇ ਏਰੀਆ ਸਿੱਖ ਅਲਾਇੰਸ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪੁਲਵਾਮਾ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਵਧਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ 2008 ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਤਰਧਾਰ ਹਾਫਿਜ਼ ਸਈਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਾਵਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬੇਰਾਇਤੀ ਵਿੰਗ ਫਲੂ-ਏ-ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਰਕੌਮ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਚਾਰ

ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਟੈਲੀਕਾਮ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਤੀਸ਼ ਸੇਠ ਅਤੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਇਨਫਰਾਟੈਲ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਛਾਇਆ ਵਿਰਾਨੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹਫਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਐਰਿਕਸਨ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 453 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਰਕੌਮ ਦੇ

ਜਸਟਿਸ ਆਰ ਐਫ ਨਰੀਮਨ ਅਤੇ ਵਿਨੀਤ ਸਰਨ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਬਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਫਤਿਆਂ ਅੰਦਰ 453 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਵਿਚ ਜਮਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੇ

ਹੁਕਮ ਵੀ ਦਿੱਤੇ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਲਾਇੰਸ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਮੁਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮਾਂ ਤੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਐਰਿਕਸਨ ਨੂੰ ਰਕਮ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਬਾਨੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਆਰਕੌਮ ਵਲੋਂ ਐਰਿਕਸਨ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਡੇਟਾਬੇਸ 'ਚ ਪੰਜ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਂ ਜੋੜੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੰਜ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਡੇਟਾਬੇਸ ਵਿਚ

ਜੋੜੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਡੇਟਾਬੇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਕੌਮੀ ਰਜਿਸਟਰੀ 'ਕੌਮੀ ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ' ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ, ਗੈਂਗਰੇਪ, ਪੋਕਸੋ ਤੇ ਛੇੜਛਾੜ ਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, 'ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੰਜ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।' ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਜਿਸਟਰੀ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਡੇਟਾਬੇਸ 'ਚ ਹਰ ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ ਨਾਂ, ਪਤਾ, ਤਸਵੀਰ ਤੇ ਫਿੰਗਰਪ੍ਰਿੰਟ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੋਪਨੀਅਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਕ੍ਰਾਈਮ ਐਂਡ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਟਰੈਕਿੰਗ ਨੈੱਟਵਰਕ ਐਂਡ ਸਿਸਟਮਜ਼' ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Well settled Chicago based Sikh family seeking a beautiful educated match for their handsome Sikh boy 5'-9" 36 in Medical business. Please contact: jskohy1@gmail.com 9-12

Jatt Sikh parent seeking suitable professional match for their daughter, Canadian & American citizen, 26 years, 5'-4", after master degree doing law finishing in 2021. Please Contact, Ph: 317-670-7665 or E-mail: kjs939798@gmail.com

Jatt Sikh family living in California looking for a tall, slim girl for their only son 28 year old, 5'-10", owns private business athletic build Nursing profession will be preferred. Serious inquires only. Pl. contact, Ph: 240-938-0758

Wanted suitable match for Saini Sikh girl, 28, 5'-6", computer science graduate, working in Chandigarh, with 10 year multipurpose USA visa. The boy should be from Saini family, professionally qualified, well settled with good family values. Girl's elder sister married and settled in California. Contact, Ph: +91-98154-47677 (India) or 408-621-7329 (USA) 5-8

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ, 32 ਸਾਲ, ਕੱਚ 5'-1", ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਲਈ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਪਾਸ ਵਧੀਆ ਫਾਰਮ ਹੋਵੇ। ਛੋਟਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਵੇ। ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 216-373-3639 9-12

Saini Sikh clean shave boy, 29, 6', M.B.A. Bio Technology doing BDS in Chandigarh, seeks suitable well educated Saini/Jatt Sikh girl. Family well settled in USA. Cont. Mohan Saini Ph: 516-503-9541 or email: mohan1w34@gmail.com 5-12

Wanted suitable girl for Arora, Puran Gursikh boy, Good Looking, muscular, B.Com/MBA, Managing Textiles manufacturing Unit, Rental Units, in Mumbai, 5'-8'/ 28 yrs. Caste no bar. Boy's elder brother, family settled in USA, Canada. Boy is willing to invest for his start-up. Pl email: citibombay@gmail.com 6-

ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਅਮਰੀਕਨ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ, 44 ਸਾਲ, 6', ਤਲਾਕਸੂਦਾ ਲਈ 35 ਤੋਂ 45 ਸਾਲ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕਾ ਗੈਸ ਪੰਪ 'ਤੇ ਕੈਸ਼ੀਅਰ, ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ, ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਈਮੇਲ: sukh201@gmail.com 6-

ਤੰਦੂਰੀਏ, ਹੈਲਪਰ, ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਤੇ ਵੇਟਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਵਾਬਾ' ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਹੈਲਪਰ, ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਅਤੇ ਵੇਟਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 608-886-2500 6-9

ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ, ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਸੰਨੀ ਫੋਨ: 608-630-0287 8-11

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 14 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ
ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY
ਲਾਇਸੰਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ
ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ
DPF Cleaning ਅਤੇ **Baking**
ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ
ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ **ALIGNMENT SHOP**
• 3 Axle Alignment \$199
• Trailer Alignment \$150

Grand Opening
Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ
ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ **STOCKTON** ਵਿਚ
HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

www.globalmultiservices.com info@globalmultiservices.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210
FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996
FAX: 209.982.9997

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਪਾਣੀ ਰੋਕਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੁਲਵਾਮਾ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹੁਣ ਸਿੰਧ ਜਲ ਸੰਧੀ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਤਰਜੀਹੀ ਮੁਲਕ (ਐਮ.ਐਫ.ਐਨ.) ਦਾ ਦਰਜਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਵਧਾ ਕੇ 200 ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਪੂਰਬੀ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲ ਕੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏਗੀ। ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ 'ਤੇ ਸਾਹਪੁਰ ਕੰਢੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਗਪਤ 'ਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਯਮੁਨਾ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅਜਾਈ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ 3 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵਹਾਅ ਯਮੁਨਾ ਦਰਿਆ ਵੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਾਵੀ, ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ 5% ਪਾਣੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਅਜਾਈ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2793 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਾਹਪੁਰ ਕੰਢੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ ਸਤੰਬਰ 2018 ਤੋਂ ਮੁੜ ਕੰਮ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਭਾਰਤ 'ਚੋਂ ਆਉਂਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਏਕੜ ਧਰਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਹੀ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੜੀ ਵਾਰ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਗੂੰਝਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਾਣੀ ਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਰੋਧੀ: ਖਹਿਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬੀ ਏਕਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਲ ਸਰੋਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਵੀ, ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਮੌਤਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ

ਦੀਨਾਨਗਰ: ਪੁਲਵਾਮਾ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਦੀਨਾਨਗਰ ਦੇ ਮਕੌੜਾ ਪੱਤਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸੁਖਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖ ਸਰਕਾਰੀਆ ਅਤੇ ਅਰੁਣਾ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਤੇ ਉੱਚ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਮਕੌੜਾ ਪੱਤਣ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬੰਨ੍ਹ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਥੇ ਬੰਨ੍ਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਬੂੰਦ ਵੀ ਪਾਣੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਖੀਰ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨਾਲ ਸਤੰਬਰ, 1960 'ਚ ਕਰਾਚੀ ਵਿੱਚ ਸਿੰਧ ਜਲ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ

ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਯਯੂਬ ਖਾਨ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ, ਬਿਆਸ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਰਤਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਭਾਰਤ 'ਚੋਂ ਵਹਿੰਦੇ 3 ਪੱਛਮੀ

ਭਾਰਤੀ ਸਖਤੀ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਲਾਈ ਬਰੇਕ

ਅਟਾਰੀ: ਪੁਲਵਾਮਾ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਸਖਤੀ ਨੇ ਅਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਜਿਥੇ

ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਤਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਸਾਲ 2017-18 ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਸਤਾਂ

ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਤਰਜੀਹੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਥੋਂ ਸੀਮੈਂਟ, ਸ਼ੱਕੇ ਮੇਵੇ, ਜਿਪਸਮ, ਸੀਸਾ, ਚਮੜਾ, ਟਾਇਰ, ਪਿਆਜ਼ ਅਤੇ ਖਾਣਾਂ ਦਾ ਲੂਣ, ਸੋਢਾ, ਕੱਚਾ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ, ਉੱਨ ਤੇ ਅਨਾਰਦਾਣਾ ਆਦਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਭਾਰਤ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਫਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਸੂਤੀ ਧਾਗਾ ਅਤੇ ਸੋਇਆਬੀਨ ਆਦਿ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਇਕਦਮ ਵਪਾਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸੰਗਠਿਤ ਜਾਂਚ ਚੌਕੀ ਅਟਾਰੀ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਇਕਦਮ ਰੁਕ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਖਸਾਰਾ ਪੈਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ 15,000 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਦਾ ਆਪਸੀ ਵਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਾਮਾਨ 12,000 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 2500 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 163 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੀਮੈਂਟ ਵੇਚਿਆ ਸੀ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਟਮਾਟਰ ਹੋਏ 200 ਰੁਪਏ ਕਿੱਲੋ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਤਰਜੀਹੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਰਜਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਮਾਨ 'ਤੇ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ 200 ਫੀਸਦੀ ਵਧਾਉਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਟਮਾਟਰ ਦਾ ਭਾਅ ਵਧ ਕੇ 200 ਰੁਪਏ ਕਿੱਲੋ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ 'ਚ ਟਮਾਟਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿ 'ਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ ਟਮਾਟਰ ਦੀ ਖਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਵਾਮਾ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤਰਜੀਹੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਰਜਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਮਾਨ 'ਤੇ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ 200 ਫੀਸਦੀ ਵਧਾਉਣ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਟਮਾਟਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਤਰਜੀਹੀ ਮੁਲਕ ਦਾ ਦਰਜਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਉਥੇ 200 ਫੀਸਦੀ ਕਸਟਮ ਡਿਊਟੀ ਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ 90 ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਸੰਗਠਿਤ ਚੌਕ ਪੋਸਟ ਅਟਾਰੀ ਤੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਟਰੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਟਰੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਇਆ। ਭਾਰਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੋਕ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਤਲਖ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਲ 2018 ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ 140 ਅਰਬ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਪਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2017-18 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਛੇਤੀ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਫਲਾਂ

ਦਰਿਆਵਾਂ ਸਿੰਧ, ਜਿਹਲਮ ਤੇ ਚਿਨਾਬ ਦਾ 80% ਪਾਣੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚੋਂ ਘਰੇਲੂ, ਸਨਅਤ, 7 ਲੱਖ ਏਕੜ ਸਿੰਜਾਈ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ 3.60 ਲੱਖ ਫੁੱਟ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੀਮਾਂ 'ਚੋਂ ਭੰਡਾਰਨ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤੁਲਬੁਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ 'ਤੇ ਸਾਹਪੁਰ ਕੰਢੀ ਡੈਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਿਨਾਬ 'ਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਡੈਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਹਾਲੇ ਅੱਧ-ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਲਟਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਆਏ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਰੜਕਦੀ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵੀ ਚਰਮਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ 2.6 ਕਰੋੜ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਿੰਜਾਈ ਸਿੰਧ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਦਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚਿਨਾਬ ਤੇ ਜਿਹਲਮ ਦਰਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਡੈਮ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਡੈਮ ਬਣਾ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਪਾਣੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਅਕਸਰ ਆਪਸੀ ਵਿਵਾਦ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਧੀ ਤਹਿਤ

ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਤੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੈਪੁਰ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਪਾਕਿ ਕੈਦੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

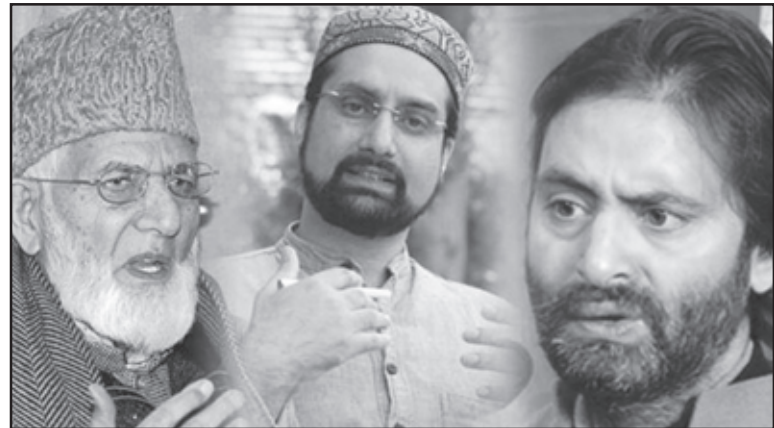
ਜੈਪੁਰ: ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਸਾਥੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਕਿ ਕੈਦੀ ਦਾ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੈਦੀ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਸ਼ਕਰੂਲਾ (50) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਝਗੜੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ 'ਤੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈੱਲ ਵਿੱਚ 2011 ਤੋਂ ਬੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਕਪਿਲ ਗਰਗ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ।

ਵਾਦੀ 'ਚ 18 ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਤੇ 155 ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਪਸ ਲਈ

ਜੰਮੂ: ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪੀ. ਡੀ. ਪੀ. ਆਗੂ ਵਾਹਿਦ ਪਾਰਾ ਅਤੇ ਆਈਏਐਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਹ ਫੈਸਲ ਸਮੇਤ 18 ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ 155 ਸਿਆਸੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਪਸ ਲਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਗਿਲਾਨੀ, ਆਗਾ ਸੱਯਦ ਮੌਸਵੀ, ਮੌਲਵੀ ਅੱਬਾਸ

ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਬੀ.ਵੀ. ਆਰ. ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਬਾਰੇ ਹੋਈ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ

ਅਨਸਾਰੀ, ਯਾਸਿਨ ਮਲਿਕ, ਸਲੀਮ ਗਿਲਾਨੀ, ਸ਼ਾਹਿਦ ਉੱਲ ਇਸਲਾਮ, ਜ਼ਫਰ ਅਕਬਰ ਭੱਟ, ਨਈਅਮ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ, ਮੁਖਤਾਰ ਅਹਿਮਦ ਵਾਜ਼ਾ, ਫਾਰੂਕ ਅਹਿਮਦ ਕਿਚਲੂ, ਮਸਰੂਰ ਅੱਬਾਸ ਅਨਸਾਰੀ, ਆਗਾ ਸੱਯਦ ਅਬਦੁੱਲ ਹੁਸੈਨ, ਅਬਦੁੱਲ ਗਨੀ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਸੱਦਿਕ ਭੱਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਯੂ. ਪੀ. 'ਚ ਜੈਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ੱਕੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਲਖਨਊ: ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਤੇ (ਏ.ਟੀ.ਐਸ.) ਨੇ ਕਬਿਤ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਸ਼ੱਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਦੇ ਦਿਓਬੰਦ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਕਾਬੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ੱਕੀ ਸਥਾਨਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਜੈਸ਼ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਏ ਸਨ।

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਤੇ ਆਕਿਬ ਅਹਿਮਦ ਮਲਿਕ ਵੱਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸਰਗਰਮ

ਮੈਂਬਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਕੁਲਗਾਮ ਜਦਕਿ ਆਕਿਬ ਪੁਲਵਾਮਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਏ.ਟੀ.ਐਸ. ਨੂੰ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਦਿਓਬੰਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਬਿਨਾਂ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣ ਕੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਕੂਲੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਦਬੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਵਕੀਲ ਤਾਹਿਰ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਬੀ. ਭੱਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਕੂਲੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਦਰ ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ ਖਾਨ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਾਬਰ ਜਲੰਧਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਹੁਣ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਨੇਹੀ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ।

ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਜੁਬਾਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਸੂਬਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਨਰਸਰੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਸ਼ਿਮਲਾ ਪਹਾੜੀ ਸਥਿਤ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਲੱਬ ਅੱਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ

ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਉਸ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੱਕ, ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵੱਲ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਰੈਲੀ ਕੱਢੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਤਾਰਿਕ ਜਟਾਲਾ, ਬਾਬਾ ਨਜ਼ਮੀ, ਇਕਬਾਲ ਕੇਸਰ ਆਦਿ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਨਰਸਰੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ

ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਉਸਤਾਦਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਨ, ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਚ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਆਦਿ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਕਲਾਮ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਉਸ ਵਕਤ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਝੂਠਾ ਵਿਆਹ ਰਚਾ ਕੇ 22 ਲੱਖ ਠੱਗੇ

ਮੋਗਾ: ਇਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕੁਆਰੀ ਦੱਸ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਜੰਮਪਲ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਝੂਠਾ ਵਿਆਹ ਰਚਾ ਕੇ 22 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਠੱਗ ਲਏ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੋਠੀ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਔਰਤ ਦਾ ਰਾਜ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਪੀਤਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਤੇ ਮੁਢਲੀ ਪਤਾਲ ਬਾਅਦ ਬਾਣਾ ਬਾਘਾਪੁਰਾਣਾ ਵਿਚ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਭਰਾ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਡਰੋਲੀ ਭਾਈ ਤੇ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਪਿੰਡ ਮਨਸੂਰਵਾਲ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 420/

495 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਆਹੁਤਾ ਦੇ ਪਤੀ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਬਰਤਾਨਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਠੱਗਣ ਲਈ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਿੰਡ ਰੋਡੇ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਜੰਮਪਲ ਨਾਗਰਿਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਚੰਦਪੁਰਾਣਾ ਦਾ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਲਾਕ ਨਹੀਂ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਆਰੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਚਾਚਾ ਨਿਰਭੈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਨਾਮਵਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਨਾਮਵਰ ਸਿੰਘ (92) ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸਮੀਖਿਸ਼ਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਏਮਜ਼ ਵਿਖੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਨਾਮਵਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 28 ਜੁਲਾਈ 1926 ਨੂੰ ਵਾਰਾਨਸੀ ਦੇ ਜੀਅਨਪੁਰ ਪਿੰਡ 'ਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਐਮ.ਏ. ਅਤੇ ਪੀ.ਐਚ. ਡੀ. ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਛਾਇਆਵਾਦ, 'ਇਤਿਹਾਸ ਅੱਠ ਆਲੋਚਨਾ', 'ਕਹਾਣੀ ਨਈ ਕਹਾਣੀ', 'ਕਵਿਤਾ ਕੇ ਨਏ ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ' ਤੇ 'ਦੂਸਰੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਖੋਜ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ।

ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਸਾਕੇ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਲਈ ਇਕੱਠੀ ਹੋਵੋਗੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਔਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਮੌਕੇ ਸਾਕੇ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਇਕੱਠਤ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਸਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮ ਸਬੰਧੀ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਇੰਪਲੀਮੈਂਟੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰ ਸਬੰਧੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਹੈਰੀਟੇਜ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਇਸੇ ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਟਾਊਨ ਹਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ 'ਚ ਸਾਕਾ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਇਕ ਪਾਠ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੋਗੀ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਉਘੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਮਰਹੂਮ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ 'ਖੂਨੀ ਵਿਸਾਖੀ', ਜਿਸ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗੀ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਉਘੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੂਰੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸੂਰੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੂਰੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਯੂਏਈ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫੀਰ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਸ੍ਰੀ ਸੂਰੀ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦਾਦਾ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ ਵੇਲੇ ਲਗਭਗ 22 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਖੂਨੀ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਇਸ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਖੂਨੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ 1920 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ 'ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

Convenience Store For Sale

In Cleveland, Ohio

Corner Location. Great Opportunity.

Own a business since 1996

Convenience store (Beer, Wine, Grocery) + Check Cashing+ Lottery+ Bill Payments.

Sale Price \$95K plus inventory.

Motivated seller planning to retire.

Call Sunny for inquiries:

Ph: 216-799-5015 or 440-232-8917

Prince's Barber Shop

37477 Fremont Blvd, suite C, Fremont, CA 94536

- *Threading
- *Men's Facials
- *Custom Designing
- *Line-ups

- *Custom Text
- *Hair Coler
- *Shave & Mundan
- *Head Massage

ਫੁੱਲ ਟਾਈਮ ਬਾਰਬਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 18 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ

Business hours:
Mon thru Thursday 9am to 6pm (Appointment only)
Friday, Sat- Sunday- 9am to 6pm (Walk in only)
(Tuesday Closed)

Cell: (510)-677-9942

Shop: (510)-505-9605

www.princebarbershop.com

ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਹਿਊਸਟਨ (ਟੈਕਸਸ) ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਮਿਠਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੀਗਰ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 713-884-9547

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 832-724-1635

ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਜੇ ਥੱਕ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਫੋਨ (408) 687-1899

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant Since 1973
 DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India

Well Experienced as:
 Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
 Practice Under State of California Act SB 577
EX Member: The California Homeopathic Society
 National Center For Homeopathy- USA

Live on Jas TV

Saturday 9:30AM and Sunday 4PM (Pacific Time)

7021 Village Park Way, Dublin, CA 94568

Gurdip Singh Sandhu

Email:
Homeomedicine@yahoo.com

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨ

ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ 2015 ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਬਿੱਲ ਦੇ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਤੱਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਲਾਹੌਰ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਇਕਬਾਲ ਕੈਸਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਇਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਹਰ ਉਮਰ ਦੇ ਮੁਜਾਹਰਾਕਾਰੀ ਨੱਚ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਗੀਤ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਮੇਰੀ ਪੱਗ ਤੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਨ, ਸਾਡਾ ਸੋਹਣਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ।”

ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੂਝ ਰਹੇ ਇਕਬਾਲ ਕੈਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ ਪਰ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹੋ

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮਾਮਲਾ ਕਿੰਨਾ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਚੇਅਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।”

ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਓਰੀਐਂਟਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਈਦ ਭੱਟਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੇ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਮਾਦਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਡਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਇਨਸਾਨੀ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਹੱਕ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਅਹਿਮਦ ਰਜ਼ਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਤਾਹਿਰ ਸੰਧੂ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਸਿਤ ਭੱਟੀ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਤਾਹਿਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਹੁਣ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿੱਲ ਦਾ ਖਰੜਾ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਲੋੜ ਪੈਣ ਉੱਤੇ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ

ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਬਾਰੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਬ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 2015 ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਤੱਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰੇ। ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਘੋਲ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪੁਲਾਂਘ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਘੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਵਿੱਲ ਵਰਤਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਾਂਗੇ।” ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 2015 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 251 ਨੂੰ

‘ਕਰ ਸਕਣ’ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।” ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਿਹਾੜਾ ਸ਼ਾਇਰਾਂ-ਅਦੀਬਾਂ ਦਾ ਦਿਹਾੜਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਬੋਲੀ ਤਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਿਹਨਤੀਆਂ, ਮੁਸ਼ੱਕਤੀਆਂ ਤੇ ਹੇਠਲੇ ਮੇਲ ਦੇ

ਪੈਣੀ ਹੈ।...ਸ਼ਾਇਰ-ਅਦੀਬ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ-ਸੁਹਰਤਾਂ ਲਈ ਘੁਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਹਨ। ਬੋਲੀ ਕੰਮ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ।”

ਸਾਕਿਬ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਅਸੂਲੀ ਸੁਆਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ-ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ-ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ-ਨਜਮ-ਪਾਸ਼ ਦੀ ਰੀਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਬਤ ਨਜਮ ਹੁਸੈਨ ਸਈਅਦ ਦੀ ਨਜ਼ਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੱਲ ਧੁਖ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ‘ਧੁਖਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਮੱਚ ਵੀ ਪਓਸੀ।’ ਸਾਕਿਬ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸਿੱਧੀਆਂ, ਬਲੋਚੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰ ਬੋਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਮਾਣੇ ਮੇਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੋਲੀ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਇਕ ਨਿਮਾਣੇ

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਬਤ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ 1973 ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ 15 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਥਾਂ ਉਰਦੂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਇਹ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮਾਦਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵੀ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ।

ਉਧਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਟੀਪੂ ਸਲਮਾਨ ਮਖਦੂਮ ਦਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਬਾਬਤ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, “ਜੇ ਕੋਈ ਸੂਬਾ ਮਾਦਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਹੈਸੀਅਤ ਦਾ ਸੁਆਲ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਨੋ-ਮੁਜਾਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਦਾਲਤੀ ਪੈਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਸਿਰਜੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਰਸਾਲੇ ਕੱਢਣੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਾਪਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹਸਤੀ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ‘ਪੰਚਮ’ ਨਾਮ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰਸਾਲਾ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਮਕਸੂਦ ਸਾਕਿਬ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਟਕਸਾਲੀ ਕਾਰਕੁਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸੁਆਲ ਨੂੰ ਆਵਾਮ ਦੇ ਸੁਆਲ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(ਖੱਬੇ) ਬਾਬਾ ਨਾਜਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਬੋਮਾਅਨਾ ਹੈ।

ਮਕਸੂਦ ਸਾਕਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪਾਇਆ, “ਸਾਥੋਂ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਅਸਲਾ ਪਛਾਣੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਫਕੀਰਾਂ, ਗੁਰੂਆਂ, ਸੂਫੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਾਬਰੀ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਜਿਆ ਹੈ।” ਨਾਬਰੀ ਦੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਅਮੀਰਾਂ, ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਤਬਕਾਤੀ, ਸਮਾਜਕ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਜਮਾਤੀ ਸੁਆਲਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਕਮਾਉਣੀ

ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨਿਮਾਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਨਵਾਂ ਲੋਕ ਵਿਹਾਰ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਜ਼ਬੋਰ ਅਹਿਮਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, “ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 2013 ਵਿਚ ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 10 ਤੋਂ 15 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਾਇਲਪੁਰ, ਟੋਭਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ, ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਕ ਜਲੂਸ ਸਾਹੀਵਾਲ ਤੋਂ ਪਾਕ ਪਟਨ ‘ਚ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਜਾਵੇਗਾ।”

(ਬੀ. ਬੀ. ਸੀ. ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਉਸਤਾਦ ਦਾਮਨ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

(1)

ਮੈਨੂੰ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਈ ਵਾਰੀ, ਤੂੰ ਲੈਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨਾਂ ਛੱਡ ਦੇ। ਗੋਦੀ ਜਿਦੀ ‘ਚ ਪਲਕੇ ਜਵਾਨ ਹੋਇਓ, ਉਹ ਮਾਂ ਛੱਡ ਦੇ ਤੇ ਗਰਾਂ ਛੱਡ ਦੇ।

ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਈ ਕੂਕਣਾ ਈ, ਜਿਥੇ ਖਲਾ ਖਲੋਤਾ ਉਹ ਥਾਂ ਛੱਡ ਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ, ਲੋਕੀਂ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਪੁੱਤਰਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਛੱਡ ਦੇ।

(2)

ਉਰਦੂ ਦਾ ਮੈਂ ਦੇਖੀ ਨਾਰੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ। ਪੁੱਛਦੇ ਓ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਹਾਂ ਜੀ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਏ। ਹਾਂ ਜੀ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਏ।

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਮਿਲਿਆ ਏਸੇ ਵਿਚੋਂ, ਏਸੇ ਵਿਚੋਂ ਵਾਰਿਸ ਵੀ। ਧਾਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਏਸੇ ਵਿਚੋਂ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਏ। ਹਾਂ ਜੀ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਏ।

ਇਹਦੇ ਬੋਲ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ, ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਦੇ ਵਿਚ ਨੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਤਪਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਰੇਤਾਂ ਉੱਤੇ, ਇਕ ਠੰਢੀ ਛਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਏ।

ਹਾਂ ਜੀ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਏ।

ਇਹਦੇ ਦੁੱਧਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮੱਖਣੀ, ਮੱਖਣਾਂ ਵਿਚ ਘਿਓ ਦੀ ਚੱਖਣੀ। ਡੱਬ ਖੜੱਬੀ ਦੁੱਧਲ ਜਿਹੀ, ਇਕ ਸਾਡੀ ਗਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਏ। ਹਾਂ ਜੀ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਏ।

(3)

ਏਥੇ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਬੋਲੀ ਜਾਏਗੀ, ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਠਣਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਇਹਦਾ ਪੁੱਤ ਹਾਂ ਇਹਦੇ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਮੰਗਨਾਂ, ਮੇਰੀ ਭੁੱਖ ਇਹਦੀ ਛਾਤੀ ਤਣਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਹਦੇ ਲੱਖ ਹਰੀਫ ਪਏ ਹੋਣ ਪੈਦਾ, ਦਿਨ-ਬਦਿਨ ਇਹਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਉਦੋਂ ਤੀਕ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਪੰਜਾਬਣ ਕੋਈ ਜਣਦੀ ਰਹੇਗੀ।

(4)

ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾਂ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂ, ਫਾਂ ਫਾਂ ਕਰਦਾ ਫੂੰ ਫੂੰ ਆਉਂਦਾ। ਤੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਏ,

ਚਾਂ ਚਾਂ ਕਰਦਾ ਚੂੰ ਚੂੰ ਆਉਂਦਾ।

ਉਹ ਬੋਲਦਾ ਬੋਲਦਾ ਟੁਰੀ ਜਾਂਦਾ, ਖੋਰੇ ਮੇਰੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਉਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ, ਕੋਈ ਤੀਸਰਾ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ

ਮੁੱਠਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਨੁੱਕਰੇ ਹਾਂ ਬੈਠੀ, ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਸਤਾਰ ਰਬਾਬੀਆਂ ਦੀ। ਪੁੱਛੀ ਬਾਤ ਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਫ ਮੇਰੀ, ਵੇ ਮੈਂ ਬੋਲੀ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ।

-ਫੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ

ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਏਨਾ ਸਮਝੀ ਪੁੱਤ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਦੁਖ ਹੈ ਕੋਈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਦੁਖ ਮੇਰੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਆਇਆ ਕਿੱਥੋਂ ਨੀਝ ਲਗਾ ਕੇ ਦੇਖੀ ਮੇਰੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਮਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇਖੇ ਲੋਕੋ ਕੁੱਖੋਂ ਜਾਏ ਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੁਖ ਕਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਨੇ

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਾਗਜ਼ ਚੁੱਕ ਸੀਨੇ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਖਬਰੇ ਏਦਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਹੋਵੇ ਮੇਰਾ ਜਾਇਆ।

-ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ

ਇਹ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਇਹ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ। ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕਣ ਕਣ ‘ਚ ਮਹਿਕੇ ਇਹ ਰੂਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ।

ਇਹ ਝਨਾਂ ਕੰਢੇ ਗੁੰਜੇ ਬਿਆਸ ਰਾਵੀ ‘ਚ ਬੋਲੇ, ਇਹ ਸਤਲੁਜ ਦੀ ਬੋਲੀ ਇਹ ਸਿੰਧ ਦੀ ਬੋਲੀ।

ਇਹ ਸ਼ਗਨਾਂ ਤੇ ਗਾਉਂਦੀ ਮੋਇਆਂ ਵੈਣ ਪਾਉਂਦੀ, ਰੱਬ ਨੇ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ ਤੋਰੀ ਇਹ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਬੋਲੀ।

ਇਹ ਖੇਡਾਂ ‘ਚ ਗੁੰਜੀ ਹਵਾਵਾਂ ‘ਚੋਂ ਬੋਲੀ, ਹਰ ਇੱਕ ਨੇ ਮਜਦਾ ਕੀਤਾ ਇਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਬੋਲੀ।

ਇਹ ਮਾਂ ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ ਇਹ ਜੀਣਾ ਸਿਖਾਂਦੀ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ‘ਚ ਘੋਲ ਦਿੰਦੀ

ਮਿਠਾਸ ਇਹ ਬੋਲੀ।

ਮੰਗਦੀ ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਬੋਕਦਰੀ ‘ਚ ਰੋਲੀ, ਸਾਥ ਉਮਰਾਂ ਤੀਕ ਨਿਭਾਂਦੀ ਇਹ ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ।

ਤੇਰੀ ਧੀ

ਮੈਂ ਚਾਹੇ ਅਣਚਾਹਿਆ ਸੁਪਨਾ ਹਾਂ, ਤੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾਂ।

ਮੇਰੀ ਖਾਤਰ ਬੱਸ ਦੁੱਖ ਝੱਲੇ ਤੂੰ, ਤੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਬਣਾਂ।

ਮੰਨ ਕੇ ਬੋਝ ਨਾ ਪਾਲ ਮੈਨੂੰ, ਰੋਸ਼ਨ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਬਣਾਂ।

ਮਾਏ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹਿੱਸਾ ਹਾਂ, ਕਰੇ ਫਖਰ ਮੈਂ ਉਹ ਮੁਨਾਰ ਬਣਾਂ।

ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਭਾਵੇਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਬਣਾਂ।

ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਾਂ ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਜਹਾਨ ਉੱਤੇ ਤੇਰੀ ਹਿੰਮਤ ਦਾ ਪਹਾੜ ਬਣਾਂ।

ਚਾਹੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਧੀ ਮਾਏ ਪੁੱਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੇਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਾਂ।
-ਮਨਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੱਸੀ ਪਠਾਣਾਂ
ਫੋਨ: 91-98784-38722

ਪੁਲਵਾਮਾ ਹਮਲਾ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਹਿੰਸਾ

ਇਹ ਗੱਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪੁਲਵਾਮਾ ਨੇੜੇ ਪੈਰਾ ਮਿਲਟਰੀ ਫੋਰਸ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਸੀ। ਹਮਲੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ ਹੈ, ਵਕਤ ਉਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਹੈ।

ਹਿੰਸਾ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਹੌਲ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ, ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਜੋ ਹਿੰਸਕ ਲਹਿਰ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਇਹ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵਿਆਂ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਜਨੂੰਨੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 'ਚ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਟਰੱਕ ਹਾਦਸੇ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 'ਫਾਹੇ ਲਾਓ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਅਸੀਂ ਸੁਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੁਲਵਾਮਾ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਪਿੱਛੋਂ ਏਦਾਂ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁਧ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਦਾ ਵੇਖਣਾ ਪਿਆ।

ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਹਿੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਖਬਰ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਣਨੀ ਪਈ ਹੈ। ਉਹ ਖੱਬੇ ਉਥੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਆਏ ਤੇ ਮੋਹਾਲੀ ਦੇ ਇੱਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈਣੀ ਪੈ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸਰ ਕੀ ਸੀ, ਇਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਕਲਿਪ ਕੁਝ ਮੀਡੀਆ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਵਿਖਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਹੈ ਤੇ

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਬੇਹੁਦਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਕੁਝ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ

ਕੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਕਈ ਦਿਨ ਉਤਰ-ਪੂਰਬ ਜਾਂਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਸੀਟ ਮਿਲਣੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਤਰ-ਪੂਰਬ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਰਗੀ ਵਾਰਦਾਤ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ। ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਟੈਸਟ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਗਏ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਹਿੰਸਾ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਆਈ ਸੀ, ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਾਲੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਰਾਜ

ਨਾਲ ਆਈ ਕੌਝ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਰੁਧ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਹੋਣ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਰੋਕਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਪੁਲਵਾਮਾ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਲੀਆਂ-ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਘੇਰ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰੀਂ ਮੁੜ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਰਗੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

ਦਾ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੀਚੇ ਤਾਨੀਆ ਖਾਨ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਤੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਲਹਿਜਾ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਡੇਢਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦਾ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਚੀਫ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸੈਕਟਰੀ ਵੀ। ਨੀਚੇ ਤਾਨੀਆ ਖੁਦ ਵੀ ਹਿੰਸਕ ਸੋਚਣੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਰਗੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

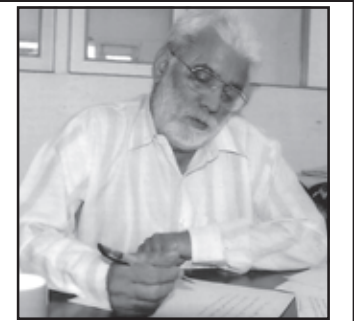
ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਇਹੋ ਜਿਹਾ

ਮਾਹੌਲ ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਏਦਾਂ ਹਿੰਸਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਸੰਗਠਨ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹੋਣ। ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਗਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ, ਕੋਈ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਘੋੜੀ ਉਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਿੰਸਾ, ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਬੰਦਾ ਚੱਜ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪਾ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਹਿੰਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਧਿਆਨ ਉਕਸਾ ਕੇ ਕਰਵਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਜੇ ਧਿਆਨ ਉਕਸਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਅਣਪਛਾਤੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਲਵਾਮਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਝਲਕ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਉਤਰ-ਪੂਰਬ ਦੇ ਰਾਜ ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਤਬਾਗਤ ਰਾਏ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਰਗੇ ਕਾਂਡ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਗੋਂ ਸਭ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਾਮਾਨ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਤਬਾਗਤ ਰਾਏ ਕੋਈ ਤੇਤੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿਣ ਵੇਲੇ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਚੋਣਾਂ ਲੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਟੁੱਕਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਪਿੱਛੋਂ ਤਬਾਗਤ ਨੂੰ ਮੇਘਾਲਿਆ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਾ ਢੰਡੋਰਚੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਇਹ ਸੱਦਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੱਕ ਵੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲ ਅਮਰਨਾਥ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਰੋਕ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਤੇ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਉਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਏਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਲਾਏ ਇਸ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਵਖਰੇਵਾਂ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਬੇਇੱਜਤੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋ ਗਈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਲਈ ਹੈ।

ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵੀ ਇਹੋ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਸਲਾ ਵਿਗੜਦਾ ਜਾਪੇਗਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੈਦੀ ਕੁਝ ਪੋਲੇ ਜਿਹੇ ਸੁਝਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭੁਗਤ ਗਈ ਸਮਝ ਲੈਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਆਪਣੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਇਸ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਡੰਡੀ ਪਿੱਟਣਗੇ। ਜਿੰਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ-ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਵਾਰਦਾਤ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਹੱਲਤਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਫੁਕਰਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇ ਚੁਆਤੀ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਵੜੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸੋਚ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਨੂੰਨੀਅਤ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਘੱਟ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ।

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿਸਰਾ ਦੇ ਵੇਖੇ-ਸੁਣੇ ਪਠਾਣ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿਸਰਾ ਦੀ 'ਭਿੱਠੇ ਸੁਣੇ ਪਠਾਣ' (ਲੋਕ ਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਪੰਨੇ 140, ਮੁੱਲ 195 ਰੁਪਏ) ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਹਿਸਰਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦੇ ਆਲਮਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਡੀਸ਼ਨ ਉਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਿੱਛੋਂ 1931 ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੱਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੈਂ ਲੇਖਕ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਬੈਠਾ ਸਾਰੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਿੱਸੇ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਠਾਣੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹਨ। ਸਾਹਕਈ ਦਾ ਖਾਨ ਮੀਰ ਆਲਮ ਖਾਂ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਚਾਲੀਵਿਆਂ ਵਿਚ ਜੱਸੇ, ਪਹਿਰ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਵਲੋਂ ਦਬਦਬੇ ਵਾਲਾ ਪਠਾਣ ਸੀ। ਇੱਕ ਨਾਜ਼ਕ ਇਕੱਠ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ ਹਵਾ ਨਿਕਲ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਸਾਰਾ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਪੇਟ ਦੀ ਹਵਾ ਨਿੱਕਾ ਬੰਬ ਹੋਵੇ। ਮੀਰ ਆਲਮ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ ਵੀ ਥੂ ਥੂ ਕਰਕੇ ਖੁੱਕਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਮੀਰ ਆਲਮ ਚੁਪ ਚੁਪੀਤੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚੋਂ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਦਸਤੇ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗੇ, ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਲਪੇਟ ਕੇ ਦੂਰ ਦੇ ਸਫਰ ਲਈ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪਠਾਣੀ ਖੂਹ ਵਿਚ ਜਾ ਪਈ। ਨੇੜੇ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੰਬੇ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਹ ਸਾਹਕਈ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਵਿਖਾਉਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ।

ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਾਂਗੇ ਵਾਲੇ

ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਖੁਦ ਤਾਂਗੇ ਵਾਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਤਾਂਗਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤਾਂਗੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਲੀਡਰ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਦੀ ਯਾਦ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਆਪੂੰ ਛੱਡਿਆ ਘਰ-ਘਾਟ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰ ਆਇਆ। ਹੌਸਲਾ ਕਰਕੇ ਪੁੱਠੇ ਪੈੜੇ ਮਾਰਦਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਪਸਾਉਹ ਜਾ ਵੜਿਆ।

“ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਭੁੱਲਾ ਗਈ ਹੋਣੀ ਏ,” ਉਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਮੂਲ ਮਨੋਰਥ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਖਾਓ ਪੀਓ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾ ਕੇ ਪਸਾਉਹ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਲਈ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗਲੀ ਦਾ ਮੋੜ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਗਲੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਸੁਆਣੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਝਿੜਕ ਰਹੀ ਸੀ, “ਛੋਟੀਏ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੀਰ ਆਲਮ ਦੇ ਪੱਦ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਏ, ਕੁਝ ਤਾਂ ਸ਼ਰਮ ਕਰ!”

ਮੀਰ ਆਲਮ ਉਨ੍ਹੀ ਪੈਰੀਂ ਮੁੜ ਪਿਆ ਤੇ ਪੁੱਠੇ ਪੈੜੇ ਮਾਰਦਾ ਲਾਹੌਰ ਆ ਵੜਿਆ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ ਹਵਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਦੀ ਅੱਲ ਪੱਦ ਮਾਰਨੇ ਪੈ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ‘ਅਮਿਟ ਖੁਨਾਮੀ’ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪਠਾਣੀ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲੋਂ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਸੂਰਮਗੀਤ ਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਹਨ। ਇੱਕ ਇੱਬਾਸ ਨਾਂ ਦੇ ਪਠਾਣ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਦਿਲਾਵਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

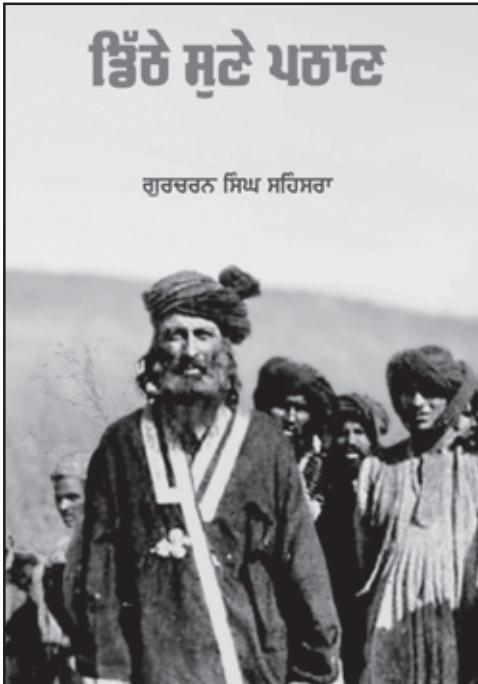
ਕੁਝ ਆਪੂੰ ਸਹੇੜੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਇੱਬਾਸ ਦਾ ਬਾਪ ਨਾਦਰ ਖਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਾ ਬੁਲਾ ਸਕਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਦਮ ਤੋੜਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ

ਆਉਣਾ। ਨਾਦਰ ਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਤਰੇ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦੇ ਸੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ‘ਜਦ ਲਾਲ ਪੱਗ ਰੁਲਦੀ ਵੇਖੀ’ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਲੇਖਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਬਸ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪੁਲਸੀਏ ਕਿਸੇ ਪਠਾਣ ਨੂੰ ਹਥਕੜੀ ਲਾ ਕੇ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਬਸ ਰੁਕੀ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਦੋ ਪਠਾਣ ਹੋਰ ਚੜ੍ਹ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਡੱਬ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਬਸ ਪਹਾੜੀ ਰਸਤੇ ਛੇ-ਸੱਤ ਮੀਲ ਅੱਗੇ ਗਈ ਤਾਂ ਹਥਕੜੀ ਵਾਲੇ ਪਠਾਣ ਨੇ ਟੱਟੀ-ਪਿਸਾਬ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰਕੇ ਬਸ ਰੁਕਵਾ ਲਈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿਪਾਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਗਲੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਦੋਸੀ ਸਮੇਤ ਥੱਲੇ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀ ਖਿੜਕੀ ਵਾਲੇ ਪਠਾਣ ਵੀ ਉਤਰ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਟੱਟੀ-ਪਿਸਾਬ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਠਾਣ ਜਮੀਨ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀ ਖਿੜਕੀ ਵਾਲੇ ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਉਤੇ ਫਾਇਰ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇੱਕ ਸਿਪਾਹੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਵੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪੇਟੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਬਸ ਦੇ ਥੱਲੇ ਜਾ ਵੜਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਖਿੜਕੀ ਵਾਲੇ ਪਠਾਣ ਹਥਕੜੀ ਲੱਗੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪੱਤਰਾ ਵਾਚ ਗਏ।

ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿਸਰਾ ਵਲੋਂ ਰੱਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਤੇ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਜੋ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵੱਸ ਪੁਗਾਉਣੇ ਪਏ। ਸਹਿਸਰਾ ਵਲੋਂ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਹੋਈਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਉਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਪਠਾਣ ਦਿਲਚਸਪ ਨੁਕਤੇ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

ਲੇਖਕ ਦੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ‘ਉਹ ਵੀ ਦਿਨ ਸਨ’

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Sandhugulzar@yahoo.com

ਮੁੜ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਖਰੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਸੰਗਰਾਮੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਗਰਾਮੀ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣਾ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸਮੂਹਕ ਬਲਾਤਕਾਰ: ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ-ਸੁਣੇ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਆਏ ਨਿਘਾਰ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਚੁਕਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਕੱਲ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੀਆਂ ਤੇ ਪਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹਾਂ-ਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜਤ ਦੇ ਰਾਖੇ ਸਨ। 1947 ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਰਾਈ ਦੀ ਨੂੰਹ ਅਤੇ ਧੀ ਦੀ ਇੱਜਤ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੇ ਥਾਣੇ ਵਲੋਂ ਸਾਬਾਸ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਅਜੋਕੀ ਪੁਲਿਸ ਏਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਕਾਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੇਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਚਹਿਰੀ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾ ਸਕਦੀ। ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਖਿਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪੂਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਵੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਬਹਾਲ ਹੋਵੇ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ ਓ ਠੇਕੇ ਵਾਲਿਓ, ਪੰਡਿਤ ਹੈ ਆਇਆ ਆਬਰੂ ਕਰਨੀ ਬੜੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਬੰਦਾ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿਣ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 2 ਮਾਰਚ 2019

ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਦੀ ਸਿਆਸਤ

ਭਾਰਤ ਨੇ 26 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਤੜਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬੈਬਰ ਪਖਤੂਨਖਵਾ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਹਵਾਈ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੂਹ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੁਲਵਾਮਾ (ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ) ਵਰਗੀਆਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ 14 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਿਚ ਆਤਮਘਾਤੀ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਐਫ. ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖਿਲਾਫ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਤੰਬਰ 2016 ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਉੜੀ (ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ) ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਂਜ, 1971 ਪਿਛੋਂ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਨੇ ਇਉਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੂਰ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਮਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ, ਅਤਿਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਲਈ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਆਮ ਲੋਕ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਮੁਲਕ ਦੇ ਆਵਾਮ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਹੀ ਪੈਂਤੜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਇਹ ਲੜਾਈ ਅਤੇ ਪੈਂਤੜਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਜਬ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਵਾਮਾ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਢਿੱਲ ਵਰਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਉਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰਦਾਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਤਾਂ ਚਿਰਾਂ ਦੇ ਕਿਆਸ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਕਸੂਤੀ ਫਸੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਖਰਕਾਰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹੁਣ ਕੀ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲੇਗੀ? ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡ ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ। ਨੇਟਬੰਦੀ ਵਰਗੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਮ ਵਪਾਰੀ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀ. ਐਸ. ਟੀ. ਵੀ ਆਮ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਡਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਰੋਕ ਲਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਾਰਦਾਤ ਅਤੇ ਹੁਣ ਹਵਾਈ ਹੱਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਆਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਮੁੱਦੇ ਇਕਦਮ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਜਿਹਾ ਆਇਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੇਖਕ ਜੇਮਸ ਫ੍ਰੀਮੈਨ ਕਲਾਰਕ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਥਨ ਬੜਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਟੇਟਸਮੈਨ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ।

ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਸੌਖਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਤਬਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਵਿਹਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਏਜੰਡਾ ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਰਲੇ ਹੱਥ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਭ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸ-ਆਰਾਈਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਲਵਾਮਾ ਵਾਰਦਾਤ ਪਿਛੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇਗਾ। ਉਂਜ, ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਉੜੀ ਵਾਰਦਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਰਜੀਕਲ ਸਟਰਾਈਕ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਇਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਸੀਮਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਮਸਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲਣੀ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਮੁਲਕ ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦੀ ਹੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਾਪ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਚਿਰਾਂ ਦਾ ਸੁਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਬਥੇਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਯਤਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕੂਟਨੀਤਕ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਜੋ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਸੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਪਿਛਾਂਹ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤੱਤੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ ਛਾਂਵੇਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਸੇਕ

ਹਿੰਦੀ ਲਿਖਾਰੀ ਅਸਗਰ ਵਜਾਹਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਲੜੀਵੇਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਸਲ ਕੀ ਹੈ?” ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ, “ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ।” ਹੁਣ ਰਤਾ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਪਰਤੀਏ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰਠ (ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਚ ਫੌਤ ਹੋਈ ਸ਼ਾਇਰਾ ਮਰਹੂਮ ਫਰੀਦੀਦਾ ਰਿਆਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਮ ‘ਨਯਾ ਭਾਰਤ’ ਅੰਦਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ:

ਜਸਵੀਰ ਸਮਰ

ਤੁਮ ਬਿਲਕੁਲ ਹਮ ਜੈਸੇ ਨਿਕਲੇ/ਅਬ ਤਕ ਕਹਾਂ ਛੁਪੇ ਥੇ ਭਾਈ... ਇਸ ਨਜ਼ਮ ਦਾ ਨਾਤੂਆ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਈਆਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਆਗੂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਤਾਪ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸਰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਉਤੇ ਦਿਸਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਸਿਰਫ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਡੱਕ ਵੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਂਜ, ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਗੋਡਣੀਆਂ ਪਰਨੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ: ‘ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ’ ਦੇ ‘ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰਗਰਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ’ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹਾਸਲ ਕੀ ਹੈ? ਹਰ ਪਿਰ ਅਤੇ ਧੜੇ ਦੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਜਵਾਬ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਮਾਤਾ-ਮੋਟਾ ਫਲੂਹਾ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੈ, ਭਾਂਬੜ ਬਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ।

ਪੁਲਵਾਮਾ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਪਿਛੋਂ ਮੁਲਕ ਭਰ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ, ਖਾਸਕਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ-ਬੀਤੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾਤਰੀਨ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜੋ ਨਫਰਤ, ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਅਕਸਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਰ ਇਸ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੋਫਨਾਕ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ‘ਪੁਖਤਾ’ ਜਮਹੂਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਭਾਣਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੋਰਟ-ਕਚਹਿਰੀ ਨੂੰ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਇਹ ਚੇਤਾ ਭੁੱਲਿਆ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਜਮਹੂਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਇਕ ਖਾਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਫਸਲ ਵੱਢੀ ਸੀ; ਐਤਕੀ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਫਸਲ ਵੱਢਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ‘ਸਾਜ਼ਗਾਰ’ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਪਰ ਹਮਲਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਭੁੱਲਤ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਜੇ ਵੀ ਆਸ ਲਗਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਖਤ ਸੁਨੇਹਾ ਆਵੇਗਾ। ਦਰਅਸਲ ਉਨ ਦਾ ਇਹ ਬੁੱਲ੍ਹ 2 ਜੂਨ 2014 ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਹਲਫ 26 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪੁਣੇ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਅੰਦਰ ਮੋਹਸਿਨ ਸ਼ੇਖ ਨੂੰ ਕੱਟਤਪੈਥੀਆਂ ਨੇ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ-ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਬਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੋਹਸਿਨ ਸ਼ੇਖ ਵਾਲੀ ਦਰਦਨਾਕ ਘਟਨਾ ਪਿਛੋਂ ਕੋਈ ਸਖਤ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਉਹ ਭੁਲੇਖਾ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿੰਨਾ ਪਾਣੀ ਪੁਲਾਂ ਹੇਠੋਂ ਲੰਘ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਪਾਣੀ ਪੁਲਾਂ ਹੇਠੋਂ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਇਕ

ਸਵਾਲ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਰ ਬਾਸਿੰਦੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਚਿਪਕਿਆ ਹੋਇਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਹੈ, ਐਤਕੀ ਮੋਦੀ ਜਿੱਤੇਗਾ? ਮੋਦੀ ਭਲਾ ਹਾਰਿਆ ਕਦੋਂ ਸੀ? ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਫਰਵਰੀ-ਮਾਰਚ 2002 ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ। ਮੋਦੀ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਤੇ ਬੇਹਿਸਾਬ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਥੇ ਦਸੰਬਰ 2002 ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਗੁਜਰਾਤ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰਕੇ ਜਿਸ ਵੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਖ ਆਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੋਦੀ ਹਾਰ ਜਾਵੇ ਪਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਕਿਸ ਨੇ ਸੀ? ਉਸ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਾਤਾ ਹਾਲ ਚੁਰਾਸੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਹੁਣ ਉਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਫਿਰ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦੇਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਇਤਫਾਕ ਹੈ! ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 2014 ਵਾਲੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਿੱਤੇ ਸਗੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ‘ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਇਮਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ’ ਹਾਰਿਆ ਸੀ।

ਮੋਦੀ ਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸਾਰੇ ਮਾਹੌਲ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੋਸੇ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਨਿੱਤ ਅਰਦਾਸਾਂ

ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਮਸਲਾ ਉਦੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਿਰਫ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸਿਮਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਜਾਣ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਆਮ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਬਦਲਵੀਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਤਾੱਘ ਲੋਕ-ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਸਲਵੰਟੇ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੀ ਸਿਰਫ ਚੁਣਾਵੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸੰਭਵ ਹੈ? ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਐਨ ਬਰਾਬਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿਆਸਤ ਜਾਂ ਸਰਗਰਮੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤਾੱਘ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਕੁਝ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੁਣਾਵੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਤ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੱਖ ਚੁੱਕੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈੜਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਏ ਬਿਨਾ, ਕੀ ਬਦਲਵੀਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? ਚੰਦ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਇਹ ਭੁਲੇਖੇ ਐਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣਗੇ।

ਇਸ ਲੋਕ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਾਂਗ ਸਮਾਪਤੀ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ ਹੱਕ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਕੋ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿਸਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘੇ ਵਾਲੀ ਮੁਹੱਬਤੀ ਫਿਜ਼ਾ ਰੁਮਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਤੌਖਲੇ ਨੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਾਲ ਭਰ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ; ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ; ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੋਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਅਗਾਂਹ ਕੀ-ਕੀ ਹਾਲਾਤ ਬਣਨਗੇ-ਵਿਗਸਣਗੇ, ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਆਮ ਲੋਕ ਨੂੰ ਚਿੱਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ... ਤੇ ਹੁਣ ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਪਸੀ ਤਣਾਅ ਸਿਖਰਾਂ ਫੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਰ ਰਹੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵੰਡੀਆਂ ਨਾ ਜਾਣ; ਕਿਸੇ ਵਿਧ ਕੋਈ ਮਹਾਗੱਠਜੋਤ ਉਸਰ ਜਾਵੇ; ਅਜਿਹਾ ਮਹਾਗੱਠਜੋਤ ਹੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪੰਡ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਖਿਸਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਤਕੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗੱਠਜੋਤਾਂ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਬਰਾਬਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੱਠਜੋਤਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਵਾਇਦ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੂਰਜੀਤ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਨਾਅਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦਾ ਉਹ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਅਤੇ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਐਮ.) ਵਿਚਲਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਫਰਕ ਵੀ ਉਲੰਘ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ (?) ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਐਮ.) ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪੂਛ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਕਤਾਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਵਾਲ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਦਰ ਠਕੋਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਭੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੂਰਜੀਤ ਵਾਂਗ ਅੱਜ ‘ਫਾਸੀਵਾਦੀ’ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਡਟਣ ਵਾਲੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਡਫਲੀ ਵਜਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਤਰਕ ਘੜ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਪਰੇਸ਼ਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ। ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ, ਬੜਾ ਕੁਝ ਅਸਾਧਾਰਨ ਵਾਪਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਹੁਣ ਵੀ

ਕਾਰਜਕਾਲ (1979-1988) ਦੌਰਾਨ ਫੌਜ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਹੁਤ ਫੈਲਾਇਆ। ਇਥੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰਜ਼ ਉਤੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਫੈਲੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੈ? ਇਥੇ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਂਘੇ ਵਾਲੀ ਮੁਹੱਬਤੀ ਫਿਜ਼ਾ ਰੁਮਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਤੌਖਲੇ ਨੇ ਸਿਰ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਾਲ ਭਰ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ; ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ; ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੋਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਅਗਾਂਹ ਕੀ ਕੀ ਹਾਲਾਤ ਬਣਨਗੇ-ਵਿਗਸਣਗੇ, ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਆਮ ਲੋਕ ਨੂੰ ਚਿੱਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ‘ਸਾਜ਼ਗਾਰ’ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਮ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਬੱਸ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਓ ਹੀ ਹੁਣ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਇਸ ਵਾਰ ਚਾਰ ਨਹੀਂ, ਚਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉਤੇ ਧਰਿਆ ਦਿਸੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਇਉਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ ਛਾਂਵੇਂ ਬਣਨੇ-ਵਿਗਸਣੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੱਠਜੋਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਡੱਕਣ ਦੀ ਵੀ ਕੀ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਵਕਅਤ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ! ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਟੁਣਕਵੀਂ ਬਦਲਵੀਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਚਾਬੀ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਪਈ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਸੰਗਤ ਦੀ ‘ਸਿੱਟ’ ਕਦੋਂ?

ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੀ ਕੀਤੀ ਸੌਦੇ ਸਾਧ ਨਾਲ, ਲੈ ਲਈ ਸੀ ਤਖਤ ਸਾਬੂ ਤੋਂ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਜੀ। ਕਿਹਦੇ ਕਹੇ ਦਿੱਤੇ ਸੀ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਬੂਬਲੇ ਨੂੰ, ਮੁਆਫੀ ਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਕਿਹੜੀ ਗਿੱਟ-ਸਿੱਟ ਜੀ। ਬਿਨਾ ਹੀ ਗੁਨਾਹ ਦੇ ਦੌਸੇ ‘ਸੇਵਾ’ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰ, ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤ ਦੀ ਬਣਾ’ਤੀ ਸੀ ‘ਸਕਿੱਟ’ ਜੀ। ਫੜੋ ਵੀ ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ ਗੋਲੀ-ਕਾਂਡ ਵਾਲੇ ਦੋਸੀ, ਜਨਤਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ਮੋਹਰੇ ਪਿੱਟ ਜੀ। ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਭਾਈ ਮੰਨੀ ਜਾਊ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜਦੋਂ ਕਰਨਗੇ ‘ਕੁਇੱਟ’ ਜੀ। ਹੱਥੀਂ ਬੰਨੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ‘ਸੀ. ਐਮ. ਹਾਊਸ’ ਜੋ, ਪੁੰਡੇਗੀ ਸਵਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕਿਹੜੀ ‘ਸਿੱਟ’ ਜੀ?

ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦੇਵੇਗਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼

13 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜ ਵੱਲੋਂ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਉਜਾੜਨ ਦਾ ਰਾਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ 21 ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਤਾਰੀਕ, ਭਾਵ 27 ਜੁਲਾਈ 2019 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਉਪਰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਇਕੋ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਬਾਸਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹਫਤੇ ਪਿਛੋਂ ਹੋਇਆ।

ਥੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਦੁਰ-ਦਰਜ਼ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਰ ਵੀ ਲੇਟ ਪਹੁੰਚੇਗੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਬਾਸਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋ ਅਨਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੰਗਲ ਉਪਰ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਹੱਕ ਨੂੰ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦਸੰਬਰ 2006 ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੰਗਲਾਤ ਹੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ 'ਸੂਚੀਦਰਜ਼ ਕਬੀਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਵਾਇਤੀ ਜੰਗਲ ਵਾਸੀ ਜੰਗਲਾਤ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ' ਐਕਟ 2006' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਈਲਡ ਲਾਈਫ ਫਸਟ, ਨੇਚਰ ਕਨਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਟਾਈਗਰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਐਂਡ ਕਨਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਟਰੱਸਟ ਆਫ ਐਨ.ਜੀ.ਓ. ਵਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਾਜਬੀਅਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਦਰਅਸਲ, ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਾਬੀ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਅੜਿੱਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅੰਦਰ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ, ਜੰਗਲਾਤ ਹੱਕ ਕਾਨੂੰਨ-2006 ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਜੰਗਲਾਤ ਐਕਟ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਬਾਸਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਹੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜੰਗਲਾਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ, ਜੰਗਲਾਤ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਕੇਵਲ ਜੰਗਲਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਮ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਕੋਈ ਮੁਹਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕ 'ਨਜਾਇਜ਼ ਕਾਬਜ਼' ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਲਾਤ ਹੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਰਨ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਜਾਅਲੀ ਦਾਅਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ 29 ਜਨਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ 31 ਦਸੰਬਰ 2017 ਤਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸੂਚੀਦਰਜ਼ ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਰਵਾਇਤੀ ਜੰਗਲ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਖਾਰਜ ਹੋਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਕਿੰਨੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਯੋਗ ਸਰਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਅੱਗੇ 44 ਲੱਖ ਦਾਅਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 13 ਲੱਖ 86 ਹਜ਼ਾਰ 549 ਦਾਅਵੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਜੰਗਲ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ 'ਨਜਾਇਜ਼ ਕਾਬਜ਼' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਜਾੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕੁਲ ਖਾਰਜ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਜੰਗਲਾਤ ਹੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਜੰਗਲ ਦੇ ਬਾਸਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਉਪਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਅਸਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਾਬੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਜ਼ਰੀਏ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਮੰਤਰਾਲਿਆਂ ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੇ ਵਣ ਮੰਤਰਾਲਾ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮੰਤਰਾਲਾ ਜਾਂ ਸੂਚੀਦਰਜ਼ ਕਬੀਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੌਮੀ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਨੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਇਕ ਵੀ ਵਕੀਲ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦਿਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਕੋਟਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਧਾੜ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਲੋਕਪੱਖੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾੜਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲੱਗਿਆਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਫੁਰਤੀ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹੁਕਮਰਾਨ ਤਾਂ ਖੁਦ ਜੰਗਲਾਤ ਹੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹ ਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪੂੰਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਵਣ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਯਕੀਨੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਬਾਸਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੰਗਲਾਤ ਹੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਰਹੀ? ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਹਾਸ਼ੀਆਗ੍ਰਸਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਉਪਰ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ਟਾਚਾਰ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਅਜੀਬ ਹੈ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਉਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਣ ਵਿਭਾਗ ਤਾਂ ਖੁਦ ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਵਾਲੀ ਘੋਰ ਬਦਨਾਮ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਾ ਹੈ। ਕਿਹੜੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ

ਨਜਾਇਜ਼, ਇਸ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਮਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਮੇਟੀ 'ਕਬਾਇਲੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜੀ-ਆਰਥਕ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ' ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਦੀ 2014 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਜੰਗਲ ਦਾ 60ਵੀਂ ਸਦੀ ਰਕਬਾ ਕਬਾਇਲੀ ਇਲਾਕੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19(5) ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਅਤੇ ਛੇਵੀਂ ਸੂਚੀ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਐਨਾਂ ਵਿਚ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਬਾਸਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚਲੀਆਂ ਘੋਰ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਗ਼ੌਰਤਲਬ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, "ਦਾਅਵੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਜਾਂ (ਓ.ਟੀ.ਐਫ.ਡੀ. - ਜੰਗਲ ਦੇ ਹੋਰ ਰਵਾਇਤੀ ਬਾਸਿੰਦੇ) ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ 'ਨਿਰਭਰ' ਕਲਾਜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਸਬੂਤ ਦੀ ਘਾਟ ਜਾਂ 'ਜੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਸਰਵੇ' ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ (ਇਹਨਾਂ ਘਾਟਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਸਿਰਫ ਹੇਠਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ), ਜਾਂ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਗ਼ਲਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਜੰਗਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ' ਮੰਨ ਲਈ ਗਈ, ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਜੰਗਲਾਤ ਜੁਰਮ ਦੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਬੂਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।" ਜੋ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਐਨੀ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਫਿਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਿਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਮੰਨ ਕੇ ਭੋਲੇਭਾਲੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ 'ਨਜਾਇਜ਼ ਕਾਬਜ਼' ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ? ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 27 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਗੇ? ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ, ਉਥੋਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਆਗ੍ਰਸਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਉਜਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਾਸੀ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ

ਜੰਗਲ, ਪਹਾੜ ਸਮੇਤ ਕੁਦਰਤਾ ਚੌਗਿਰਦਾ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜੰਗਲ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਸਭਿਅਕ ਹਿੱਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੋਰ ਹਕਾਰਤ ਨਾਲ ਜਾਹਲ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਸਭਿਅਕ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਗਿਰਝਾਂ, ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਹਾਮੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦਾ ਧਾੜਵੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ, ਪਹਾੜਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਬਾਹ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਾਬੀ ਇਸੇ ਅਜੰਡੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਖਾਉਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਦਾਅਵੇ ਤਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਦੰਭ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਦਹਿ ਲੱਖਾਂ ਹਾਸ਼ੀਆਗ੍ਰਸਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਨਫੀ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ 'ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਅੜਿੱਕਾ' ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਭੰਡਾਰ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਉਪਰ ਕਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਹਰ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਦੀ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖਦੇਤਨ ਅਤੇ ਇਹ ਖਣਿਜ ਬਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਦੇਸੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਹੁ ਹੈ। ਇਸੇ ਅੜਿੱਕੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ 2005 ਵਿਚ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸਲਵਾ ਜੁਡਮ ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ 2009 ਵਿਚ 'ਮਾਓਵਾਦੀ ਅਤਿਵਾਦ' ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ 'ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਗ੍ਰੀਨ ਹਿੱਟ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜਾਰੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਖੂਬਾਰ ਸ਼ਕਲ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਦੀਆਂ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਨਹੀਂ ਟੇਕੇ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਸਵੈਮਾਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜਾਨ-ਹੂਲਵੀਂ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚਲੀ ਵਿਆਪਕ ਬੇਚੈਨੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਇਜ਼ਾਫਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਮੁਹੰਮਦ-ਬਿਨ-ਸਲਮਾਨ ਦੀ ਇਕ ਦਿਨਾ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਵਿਚ ਹੈ, ਮੁਹੰਮਦ-ਬਿਨ-ਸਲਮਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ

ਸ਼ਾਹਿਦ ਚੌਧਰੀ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ। ਇਹ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਸਲਮਾਨ ਦੀ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਹਿਮ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ, ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਪੁਲਵਾਮਾ 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਾਰ ਸਿੱਧੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਅਤਿਵਾਦੀ ਗੁੱਟ ਜੈਸ਼-ਏ-ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕੂਟਨੀਤਕ ਪੱਖੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਸਲਮਾਨ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਕੇ ਆਏ

ਭਾਰਤ-ਸਾਊਦੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਸਨ ਸਗੋਂ ਉਹ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੂੰ 20 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਰਥਕਤਾ ਪੱਖੋਂ ਉਭਰ ਸਕੇ। ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਜੋ ਚੀਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਉਮੀਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਾਊਦੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਜਾਂ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਇਹ ਸਫਲ ਵੀ ਰਹੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸਲਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਰਿਆਧ ਵੀ ਆਪਣੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਇਹੋ ਸੀ ਕਿ ਰਿਆਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜਨਤਕ ਆਲੋਚਨਾ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਚਾਅ ਰਹੇ ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਨਾਲ ਹੋਰ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਸਲਮਾਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਰਿਆਦ ਨੇ 5 ਸਮਝੌਤਿਆਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ 100 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਗ਼ੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੱਜ ਕੋਟਾ ਵੀ 1.20 ਲੱਖ ਯਾਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 2 ਲੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਅਹਿਮ ਸੰਧੀ ਨਦਾਰਦ ਰਹੀ। ਰਤਨਾ ਗਿਰੀ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਵਿਚ ਰਿਫਾਈਨਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ 44 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਪੂੰਜੈਕਟ ਵਿਚ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਅਤੇ ਆਬੂਧਾਬੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਇਲ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 50 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਪੂੰਜੈਕਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਕਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਮਜਬੂਤ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਰਥ-

ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਭਾਰ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੇਤਾ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਗੇ। ਖੈਰ, ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਸਲਮਾਨ ਦੀ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਰਿਹਾ ਕਿ ਰਿਆਧ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਲੜਨ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜੇ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿ ਆਤੰਕ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਆਤੰਕੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਲਈ ਅਹਿਮ ਇਹ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਯਤਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੈਸ਼ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਮਸੂਦ ਅਜ਼ਹਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੀਨ ਆਪਣੇ ਵੀਟੋ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬਚਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ

ਵਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਹ ਸਫਲਤਾ ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਤੰਕੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਅਦਲ ਅਲ-ਜੁਬੈਰ ਨੇ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਊਦੀ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਜੈਸ਼ ਸਰਗਨਾ ਮਸੂਦ ਅਜ਼ਹਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਨਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਮੁਹੰਮਦ-ਬਿਨ-ਸਲਮਾਨ ਆਪਣੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੌਰੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਚੀਨ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਪੁਲਵਾਮਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਦੇ ਬੱਦਲ ਛਾ ਗਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਸਲਮਾਨ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਇਕ ਸੰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੇਰੀ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਦੂਸਰੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਧਿਆਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤਿਵਾਦ ਵੱਲ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਜਾਂ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹੋ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਸਲਮਾਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦੀ ਸੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਤਲਬ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਜ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ

ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਏ.ਪੀ.ਐਸ. ਦਿਓਲ ਅਤੇ ਐਚ.ਐਸ. ਦਿਓਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ 25 ਮਾਰਚ ਲਈ

ਜਸਟਿਸ ਅਮਿਤ ਰਾਵਲ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕੁਆਰੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 10ਏ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਦਲੇ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਜਰਮਾਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਏ.ਪੀ.ਐਸ. ਦਿਓਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ

25 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਬੈਂਚ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਵੀ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ

ਮੌਕੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੀਆਂ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਅਜਿਹੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਕਾਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ।

ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਬੁਠੇ, ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਕੇ ਅਵਾਮ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨਾਜਾਇਜ਼ ਉਸਾਰੀਆਂ ਘਪਲੇ 'ਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬੋਲਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਵੱਲੋਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਉਸਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸੀ.ਐਲ.ਯੂ. (ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ) ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਚ ਦੀ

ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ 16 ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਾਲੀਆ ਵਿਭਾਗ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ

ਰਿਪੋਰਟ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

ਸਮੇਤ ਵਿਵਾਦਿਤ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਰ ਐਸ.ਐਸ. ਬਿੰਦਰਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ ਮੁਤਾਬਕ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਹੇ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੜਵਲ ਵੱਲੋਂ ਬਿਲਡਰਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 'ਸਿਆਸੀ ਸੁਰੱਖਿਆ' ਦੇਣ ਅਤੇ 'ਮਿਲੀਭੁਗਤ' ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਅਸਲੀ ਤੱਥ ਲੁਕਾ ਕੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਈਟ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਪਾਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਬਿੰਦਰਾ ਦੇ ਘਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਮਾਸਟਰ ਮਾਈਂਡ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵੱਖਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘਪਲੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਲੀਏ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸੰਨ੍ਹ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਗਿੱਲ ਰੋਡ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਗਰਾਂਡ ਮੈਨਰ ਹੋਮਜ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਮਿਲੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਬਾਅਦ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ 13 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਚੀਫ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰ

'ਆਪ' ਨੇ ਮੰਗਿਆ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਆਸੂ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਉਪ ਨੇਤਾ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਣੂਕੇ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਹਾਊਸਿੰਗ ਘਟਾਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਆਸੂ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਘਟਾਲੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵੱਲੋਂ 850 ਭਾਰਤੀ ਕਾਮੇ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਕ੍ਰਾਊਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਸਲਮਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ 850 ਭਾਰਤੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੰਮੀ ਵਾਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਸਾਊਦੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਈ-ਵਿਜ਼ਾ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਟੀ ਐਸ ਤਿਰੂਮੂਰਤੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੇ ਉੱਥੇ ਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦੇ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਹੈ।

ਚਰਨਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ 7 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਸਥਾਨਕ ਇਲਾਕਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਚੇਤਨ ਸ਼ਰਮਾ ਵਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ 14 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬੀਤੀ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਤਤਕੇ 5 ਕੁ ਵਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਡਿਊਟੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ 8 ਦਿਨ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 21 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਭਾ-ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਪੰਥਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਸਬੰਧੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਵਿਰਾਸਤ-ਏ-ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਕ ਸੌ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 550 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਬੈਂਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਰੋਵੇਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਕੱਤਰਤਾ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਪ੍ਰੋ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਵਲੋਂ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਯੂਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਪੰਥਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਵੇ।

ਨਾਭੇ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਆਸਟਰੇਲੀਆ 'ਚ ਲੜੇਗਾ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣ

ਨਾਭਾ: ਨਾਭਾ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਾਨੋਕੀ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗਰੇਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ 18 ਸਾਲਾ ਪੋਤਾ ਸਮਰਾਟ ਗਰੇਵਾਲ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਮਾਰਚ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੈਨਾ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਵੀ ਸਨਮਾਨੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਮਰਾਟ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ

ਸਮਰਾਟ ਕ੍ਰਿਸਚਨ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ (ਸੀ.ਡੀ.ਪੀ.) ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਰਾਟ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਰਾਟ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਜਿਤਾਉਣ। ਸਮਰਾਟ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਡਨੀ ਦੇ ਮਾਊਂਟ ਡਰੂਟ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗਰੇਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ

ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਜਿਤਾਉਣ। ਸਮਰਾਟ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਦਾਦੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਦਾਦੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਤੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਮਰਾਟ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕਰਨਲ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਭਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮਰਾਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫੋਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨੋਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਵਲ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਿਊਰੋ (ਬੀ.ਸੀ.ਏ.ਐਸ.) ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼ ਅਤੇ ਸੀ. ਆਈ. ਐਸ. ਐਫ. ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਨੋਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਸਟੇਸ਼ਨ ਡਿਊਟੀ ਦਫਤਰ, ਏ.ਆਈ. (ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ), ਏ. ਓ. ਸੀ. ਸੀ. (ਏਅਰਪੋਰਟ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕੰਟਰੋਲ ਸੈਂਟਰ) ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ 23 ਫਰਵਰੀ 2019 ਨੂੰ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।' ਨੋਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਏ. ਪੀ. ਐਸ.ਯੂ. (ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇਕਾਈ), ਏ.ਐਸ.ਜੀ. (ਜਹਾਜ਼ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮੂਹ) ਤੇ ਸਾਰੇ ਜਹਾਜ਼ ਆਪਰੇਟਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤਹਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ।

ਯੁਵਰਾਜ ਹੰਸ ਤੇ ਮਾਨਸੀ ਸ਼ਰਮਾ ਵਿਆਹ ਬੰਧਨ 'ਚ ਬੱਝੇ

ਜਲੰਧਰ: ਸੂਫੀ ਗਾਇਕ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਯੁਵਰਾਜ ਹੰਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਕਲਾਕਾਰ ਮਾਨਸੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰਸਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਮਾਨਸੀ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ 'ਮਰੀਅਮ ਖਾਨ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਲਾਈਫ' ਨਾਂ ਦਾ ਸੀਰੀਅਲ ਕਾਫੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਯੁਵਰਾਜ ਹੰਸ ਨੇ ਕਈ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਹ ਜੋੜੇ ਲਾਲ ਸੂਹੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰ ਜੋੜੇ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਰੰਗ ਤੋਂ ਹਟ

ਕੇ ਫਿਰੋਜ਼ੀ ਰੰਗ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ। ਯੁਵਰਾਜ ਹੰਸ ਨੇ ਫਿਰੋਜ਼ੀ ਰੰਗ ਦੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦਕਿ ਮਾਨਸੀ ਨੇ ਫਿਰੋਜ਼ੀ ਰੰਗ ਦਾ ਲਹਿੰਗਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

‘ਪੀਰੀਅਡ: ਐਂਡ ਆਫ ਸਨਟੈਂਸ’ ਨੇ ਲਘੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ‘ਚ ਜਿੱਤਿਆ ਆਸਕਰ

ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ: ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਾਹਵਾਰੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸਕਲਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਪੀਰੀਅਡ: ਐਂਡ ਆਫ ਸਨਟੈਂਸ’ ਨੇ 91ਵੇਂ ਅਕੈਡਮੀ ਐਵਾਰਡਜ਼ ਵਿਚ ਲਘੂ ਵਿਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਸਕਰ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਐਵਾਰਡਜ਼ ਜੇਤੂ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਰਾਇਕਾ ਜ਼ਹਿਰਾਬਚੀ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਗੁਨੀਤ ਮੌਗਾ ਦੀ ‘ਸਿੱਖਿਆ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ’ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ‘ਆਕਵੱਡ ਸਕੂਲ ਇਨ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ’ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਮਿਲਿਆ ਬਰਟਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ‘ਦਿ ਪੇਡ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ’ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਜ਼ਹਿਰਾਬਚੀ ਨੇ ਫਿਲਮ ਲਈ ਆਸਕਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਕੀਤੀ ਤਕਰੀਰ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ, ‘ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੋ ਰਹੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮਾਹਵਾਰੀ ਆਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮਾਹਵਾਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਫਿਲਮ ਆਸਕਰ ਜਿੱਤ ਸਕਦੀ ਹੈ।’

ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਨੇ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਗੁਨੀਤ ਮੌਗਾ ਵੱਲੋਂ ਮਾਹਵਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਖਿਲਾਫ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਸ਼ਕਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿੱਢੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।

ਉੱਚ ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਹਾਪੁਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਮੌਗਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਮਾਹਵਾਰੀ ਸਾਧਾਰਨ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।’

ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗੋਰੀ ਚੌਧਰੀ ‘ਐਕਸ਼ਨ ਇੰਡੀਆ’ ਰਾਹੀਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ ਬਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ ਦੀਆਂ

ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮਾਹਵਾਰੀ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਪੜਾਅ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੌਗਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਕਿ ਇਹ ਅਹਿਮ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਵਿਚ ਰੱਬ ਹਨ।

ਪੋਸਤ ਦੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਸਰਗਰਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੋਸਤ ਦੀ ਖੇਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਐਮ. ਪੀ. ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਇਸ ਦੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਕਾਲਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਲੱਖੋਵਾਲ) ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖੋਵਾਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਲੱਖੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਸ-ਖਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 7 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਸਾਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਸੌਂਪਣਗੇ, ਉਥੇ ਖਸ-ਖਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਫਾਰਮ ਵੀ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ 14 ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਸ-ਖਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਫੀਮ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤੇ 80 ਫੀਸਦੀ ਅਫੀਮ ਬਾਹਰੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਸ-ਖਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਫੀਮ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗਵਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰਾਜ ਦੇ ਦਰਜੇ ਲਈ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ

ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ‘ਤੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬੈਠਣਗੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ‘ਤੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਦਮ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਮਗਰੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਤਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬੜੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਧਰਨੇ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

‘ਗ੍ਰੀਨ ਬੁੱਕ’ ਬਣੀ ਸਰਵੋਤਮ ਫਿਲਮ

ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫੀਕਲ ਡਰਾਮਾ ‘ਗ੍ਰੀਨ ਬੁੱਕ’ ਨੇ 91ਵੇਂ ਅਕੈਡਮੀ ਐਵਾਰਡਜ਼ ਦੌਰਾਨ ਅਲਫਾਂਸੋ ਕੋਅਰੋਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ‘ਰੋਮਾ’ ਦੀ ਜੇਤੂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਚੋਕਦਿਆਂ ਸਰਵੋਤਮ ਫਿਲਮ ਦਾ ਆਸਕਰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ। ਉੱਚ ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਆਸਕਰ ਸਮਾਗਮ ਮੈਕਸਿਕੋ ਦੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਲਫਾਂਸੋ ਕੋਅਰੋਨ ਦੇ ਨਾਂ ਰਿਹਾ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ‘ਰੋਮਾ’ ਲਈ ਸਰਵੋਤਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਸਰਵੋਤਮ ਸਿਨੇਮਾਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫਿਲਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਸਰਵੋਤਮ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ।

ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਰਾਮੀ ਮਾਲੇਕ ਤੇ ਓਲੀਵੀਆ ਕੋਲਮੈਨ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਿਆ। ਲੇਡੀ ਗਾਗਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ ‘ਸੈਲੋ’ ਲਈ ਓਰਿਜਨਲ ਸੌਂਗ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਸਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

Law Office of Manpreet S. Gahra

- > ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
- > ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ
- > ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ

Manpreet S. Gahra
Attorney At Law

Criminal Defense (DUI, simple battery, domestic violence, immigration post-conviction relief)

Berkeley Office

2161 Shattuck Ave., 304, Berkeley

Ph: 510-841-4582

Fax: 510-217-6847

Email: manpreet@gahralaw.com

Certified Insurance Agent

Global Green INSURANCE AGENCY

Gurdawar Singh Mann

ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 510-487-1000

MANN@GGIABA.COM

Gurcharan Singh Mann

Mann Insurance Brokers Inc.

4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਏਗਾ ਭਾਰਤ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਆਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸੇ ਗਣਤੰਤਰ ਦੀ ਵੀ ਇਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ

ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਾਤ ਪਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ।

‘ਕਾਰਨੀਜ਼ ਐਂਡ ਐਮੈਂਟ ਫਾਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੀਸ ਬਿੰਕ ਟੈਂਕ’ ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਖੋਜਕਾਰ ਮਿਲਨ ਵੈਸ਼ਨਵ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਖਰਚੇ, ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਅੰਤਰ ਘਟਣ ਦੇ

ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਅਮਰੀਕਾ ਆਧਾਰਿਤ ਇਕ ਮਾਹਿਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਜਲਦੀ ਹੀ 543 ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਮਿਤੀਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 2016 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਚੋਣਾਂ 'ਚ 6.5 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਖਰਚ ਆਇਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ 2014 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਪੰਜ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਸੀ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 2019 ਦੀਆਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਦਾਅਵਿਆਂ ਨਾਲ ਖਰਚਾ ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੈਸ਼ਨਵ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਬਿੰਕ ਟੈਂਕ ਲਈ ਲਿਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 2014 ਦੇ ਪੰਜ ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਚੋਣ ਖਰਚ ਦੁੱਗਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚੇ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਿੰਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਪੈਸੇ ਦਾ ਰਿਸਾਅ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਫੰਡਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਨਿਧੀ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਅੰਤਰਿਮ ਬਜਟ ਵਿਚ ਐਲਾਨੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਮਾਨ ਨਿਧੀ (ਪੀਐਮ-ਕਿਸਾਨ) ਸਕੀਮ ਦਾ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕਲੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1.01 ਕਰੋੜ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ੀ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ

ਇਥੇ ਗੋਰਖਪੁਰ ਤੋਂ ਰਸਮੀ ਆਗਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਭੰਡਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ. ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪੀਐਮ-ਕਿਸਾਨ ਸਕੀਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਯੋਗ

ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਛੇਤੀ ਰਾਸ਼ੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ। ‘ਜੈ ਜਵਾਨ, ਜੈ ਕਿਸਾਨ’ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ 75000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਹ ਸਕੀਮ ਕੋਈ ਚੋਣ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ,

‘ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ’ਤੇ ਲੀਕ ਮਾਰਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵੀ ਆਸਾਨ ਤੇ ਸੁਖਾਲਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਚੋਣ ਲਾਹਿਆਂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵੀ ‘ਚਿਓਤੀਆਂ’ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ੇ ’ਤੇ ਲੀਕ ਦਾ ਲਾਹਾ ਕੁਝ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ।’

ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਤੇ ਚੁਟਕੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ, ਉਹ ਮਹਿਜ਼ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ‘ਵਿਰੋਧੀ ਮਾਯੂਸ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸਾਨ ਸੰਮਾਨ ਨਿਧੀ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸਾਨ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਨੂੰ ਮੁਮਕਿਨ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ।’

ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਸਣੇ ਪੰਜ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਮੁਰਾਦਾਬਾਦ: ਅਦਾਕਾਰਾ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਸਿਨਹਾ ਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਪ੍ਰਮੋਦ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਿਨਹਾ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸੱਦਣ ਲਈ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆਈ।

11 ਅਰਬ ਦੇ ਬਜਟ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਤਕਰੀਬਨ 11 ਅਰਬ ਦੇ ਬਜਟ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਰਗ ਦਿਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਵਿਚ ਹੀ ਸਬਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਤੋਂ ਪਿਛਲੇ 3 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਤੰਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਧਣ ਦੀ ਆਸ ਸੀ ਪਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਐਸ.ਐਸ. ਕੋਹਲੀ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਟ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੇਵਾਕਾਲ ਤੇ

ਮੌਕੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਆਖਰੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੱਜ ਜਿਥੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੱਤਵੇਂ ਪੇਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਕਮੇਟੀ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵਰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤਨਖਾਹ ਮਸਾਂ 6 ਤੋਂ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਹ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਟੇਕ 'ਤੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪੇਅ ਸਕੇਲ ਵੀ ਨਾਮਾਤਰ ਹੀ ਹਨ। ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੇ

ਮਿਹਨਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਯੂਸੀ ਝੱਲਣੀ ਪਈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕਮੇਟੀ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 85 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ।

ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ‘ਤੇ ‘ਓਪਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ’ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ‘ਓਪਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ’ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ‘ਤੇ ਅੱਖ ਰੱਖ ਲਈ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣੀ ਸੌਖੀ ਵੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਪੰਚਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ

ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਟੇ ‘ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮਾਮੂਲੀ ਕਿਰਾਏ ‘ਤੇ ਲੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ

ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਓਪਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਓਪਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਣਨ ‘ਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧੇਗੀ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਓਪਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ‘ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਵੀ ਰੁਕ ਜਾਣਗੇ। ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਕੋ ਇੱਕ ਓਪਨ ਜੇਲ੍ਹ ਨਾਭਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 78 ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਪੂਰਥਲਾ, ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਓਪਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 100 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀਆਂ ਬੈਰਕਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ, ਜਿਥੇ ਕੈਦੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਰੱਖ ਸਕਣ।

ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਟੱਕ ਵੱਡੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤੀ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਿਵਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 406 ਆਫ 2013 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਓਪਨ ਖੇਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ 130 ਲੱਖ ਟਨ ਕਣਕ ਖਰੀਦੇਗਾ ਕੇਂਦਰ

ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ: ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੇ ਖਰੀਦ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਫੂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ.) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮੀਖਿਆ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ 130 ਲੱਖ ਟਨ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ 85 ਲੱਖ ਟਨ ਕਣਕ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਟੀਚਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2019-20 ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਣਕ ਦੀ ਖਰੀਦ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਿੱਕਤ ਨਾ ਝੱਲਣੀ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਕਣਕ ਦੀ ਪੇਮੈਂਟ ਦਾ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਕਣਕ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਮਾਲ ਭੇਜਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸ੍ਰੀ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਿੱਕਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ. ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਹਰਿਆਣਾ ਐਫ.ਸੀ.ਆਈ. ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਫਾਰਗ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਖਿਲਾਫ ਲਾਇਆ ਮੋਰਚਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਫਾਰਗ ਕੀਤੇ 523 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅੱਗੇ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਫਾਰਗ ਕੀਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਰੋਸ ਧਰਨਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਨਾਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਆਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਫਾਰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 523 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖੇ

ਗਏ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਤੁਰੰਤ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਲਾਏ ਲਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਸਬ

ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਬਣਾਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਸਬੰਧੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਰਾਏ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ।

ਲਾਜ ਸੈਣੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਕਾਵਿਕ ਸ਼ਾਮ

ਨਿਉਆਰਕ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿੱਤਰੀ ਤੇ ਲੇਖਿਕਾ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਦੇ ਸਵਰਗੀ ਪਤੀ ਲਾਜ ਸੈਣੀ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 21 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਸਨ, ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਰਸੀ ਇਥੇ 'ਮੁਲਾਕਾਤ ਹਾਲ' ਵਿਖੇ ਗਲੋਬਲ ਵੁਮਨ ਪਾਵਰ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਲਕਾ ਮਦਾਨ, ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮਨਾਈ ਗਈ।

ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਆਗਾਜ ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇਕ ਲਾਜ ਸੈਣੀ ਦੀ ਪਸੰਦੀਦਾ ਕਾਫੀ ਗਾ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਰਹੂਮ ਪਤੀ ਲਾਜ ਦਾ ਨਾਂ ਜੋੜਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਸਾਹਿਤਕ ਨਾਂ 'ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ' ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਲਾਜ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਝ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਜ ਨੇ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਫਰ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਹਰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨੀਲਮ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ। ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਾਠਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਸੁਚੱਜਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਆਲੋਚਕ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਨੀਲਮ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਸੁਧਾਰ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆ।

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਲਕਾ ਮਦਾਨ, ਗੁਲਸ਼ਨ ਦਿਆਲ, ਰਾਠੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰਾਪੂਰੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ, ਅਮਰਜੀਤ ਪੰਨੂ, ਪਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ., ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ, ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘੂ, ਡਾ. ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਗਜ਼ਲਗੋ ਕੁਲਵਿੰਦਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਗਤਾਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਨੀਲਮ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਦੀ ਦਾਦ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ

ਮਰਹੂਮ ਲਾਜ ਸੈਣੀ

ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿਲੀ ਵਲਵਲੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਜ ਸੈਣੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਲਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਤੇ ਭੈਣ ਵੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਨੀਲਮ ਇਸ ਸਦਮੇ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਜਿਗਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਅਭੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸੰਭਾਲਿਆ। ਗਿੱਲ ਨੇ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਸੁਣਾਈ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਅਖੀਰ 'ਚ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਅਭੀ ਸੈਣੀ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਸ਼ੋਕ ਟਾਂਗਰੀ, ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਜੋਹਲ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧਰ, ਮ੍ਰਿਗਿੰਦਰ ਪੰਧਰ, ਰਾਣੀ ਘਣਗਸ ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਨੋਆ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਕਾਰਨ ਘਿਰੇ ਐਮ. ਪੀ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

ਜਲੰਧਰ: ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੌਧਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚੌਧਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਗਲਤ ਉਚਾਰਨ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਤੁਲ ਫੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਪਿੰਡ

ਨੰਗਲ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਚੌਧਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਢੁਕਵੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਅਰਥ ਦਾ ਅਨਰਥ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ।

ਉਧਰ ਚੌਧਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਬਿੜਕ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਗਲਤ ਤੁਕ ਬੋਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਅਫਸੋਸ ਹੈ। ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਗੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਮੁੜ ਨਾ ਹੋਵੇ।

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

D.H.M.S; B.C.I.H
 (Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)
Now we have two locations:
 940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087
www.homeopathicvibes.com
Ph: (408) 737-7100
 Fax: (408)737-7102
 39210 State St., Suite 111, Fremont, CA 94538

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS
ਮਿਠਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ™

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Follow us on:

Toll Free 1-866-FOR-RAJA
www.rajasweets.com
 msbains@rajasweets.com

Fresh Sweets, Snacks & Food
 Catering with Portable Tandoor
 for up to 10000 guests
 Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Items Serving:

- 👉 All kinds of Sweets
- 👉 Snacks & Food
- 👉 Chaat & Tikki Stall
- 👉 Pani Pooori Stall
- 👉 Bhel Pooori / Pav Bhaji
- 👉 Falooda Kulfi

Catering Services:

- 👉 Wedding Ceremonies
- 👉 Receptions
- 👉 Birthday Parties
- 👉 Religious Gatherings
- 👉 Corporate Events
- 👉 Picnics / Bar-b-que

Additional Services:

- 👉 Warmers
- 👉 Chaffing Dishes
- 👉 China & Silverware
- 👉 Linen Rental
- 👉 Waiters & Bartenders

Raja Sweets & Indian Cuisine Raja Indian Cuisine & Bar

31853 Alvarado Blvd. Union City CA 94587 1275 W Winton Ave. Hayward CA 94545
 Ph. (510) 489-9100 Fax (510) 489-9111 Ph. (510) 264-9300 Fax (510) 264-9345

Call Makhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA (367-7252)
www.RajaSweets.com

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ

ਮੁਮਤਾਜ਼ ਗੁਲੂਕਾਰਾ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾਅ ਵਰਗੀ ਖਣਕ ਤੋਂ ਬਹਾਰਾਂ ਵਰਗੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਰੇਡੀਓ ਗਾਇਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ-ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਆਲ੍ਹਾ ਦਰਜੇ ਦੀ ਗੁਲੂਕਾਰਾ ਸੀ।

ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ 14 ਅਪਰੈਲ 1919 ਨੂੰ ਸਾਬੋ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਲੋਹਾਰੀ ਮੰਡੀ ਦੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਵੱਸੋ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਸਲਿਮ ਮਾਨ ਜੱਟ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਲਿਦ ਦਾ ਨਾਂ ਮੀਆਂ ਹੁਸੈਨ ਬਖਸ਼ ਮਾਨ ਅਤੇ ਵਾਲਿਦਾ ਦਾ

ਨਾਂ ਗਈ ਸੀ।

ਇੰਨੇ ਮਕਬੂਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਨੇ ਉਦੋਂ ਤਕ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪਿਠਵਰਤੀ ਗਾਇਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸੇਠ ਦਲਸੁਖ ਐਮ. ਪੰਚੋਲੀ ਦੀ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਸੀ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਜੀਨੋਫੋਨ ਕੰਪਨੀ, ਜੋ ਪੰਚੋਲੀ ਆਰਟ ਬੈਨਰ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਨੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਪੰਚੋਲੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਲਸੁਖ ਐਮ. ਪੰਚੋਲੀ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਗੁਲ ਬਕਾਵਲੀ' (1939) ਵਿਚ ਪਿਠਵਰਤੀ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ।

ਸਲੀਮ ਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਈਆ ਜ਼ਬੀਨ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ' ਦੀ ਸੰਗੀਕਾਰੀ 'ਚ ਵਲੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਿਖੇ ਤਿੰਨ ਗੀਤ ਗਾਏ: 'ਘੁਕ ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਸੌਂ ਗਈ ਜਾਗੋ

ਹੋਣਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅੱਜ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ' ਅਤੇ 'ਏਡਾ ਹੁਸਨ 'ਤੇ ਗਰੂਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ' ਗਾਏ। ਸਰਦੂਲ ਕਵਾਤਤਾ ਦੀ ਸੰਗੀਤ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਫਿਲਮ 'ਪੋਸਤੀ' (1951) 'ਚ 'ਚੱਲੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਹਵਾ ਮਸਤਾਨੀ' (ਆਸ਼ਾ ਭੋਂਸਲੇ ਨਾਲ), 'ਚਿੱਟੇ-ਚਿੱਟੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਡੋਲਦੀ', 'ਗੋਰੀਏ ਗੰਨੇ ਦੀਏ ਪੋਰੀਏ ਨੀ' ਗਾਏ। ਐਨ. ਦੱਤਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬਾਲੋ' (1951) ਵਿਚ 'ਸੋਹਣੇ ਫੁੱਲ ਪਿਆਰ ਦੇ' ਗਾਏ। ਪੰਡਿਤ ਹਰਬੰਸ ਦੀ ਮੌਸੀਕੀ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਵਸਾਖੀ' (1951) 'ਚ 'ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ' ਅਤੇ 'ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਤੀਰ' ਗਾਏ। ਹੰਸਰਾਜ ਬਹਿਲ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਫਿਲਮ 'ਜੁਗਨੀ' (1953) 'ਚ 'ਅੱਗ ਪਿਆਰ ਦੀ' ਤੇ 'ਉਹ ਵੇਲਾ ਯਾਦ ਕਰ' ਗਾਏ। ਸਰਦੂਲ ਕਵਾਤਤਾ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਫਿਲਮ 'ਕੌਡੇ ਸਾਹ' (1953) 'ਚ 'ਛੱਡ ਦੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਦੁੱਖ' ਤੇ 'ਕੱਚੀ ਕਲੀ ਸੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦਿਲ ਮੇਰਾ', 'ਤੁਣਕਾ ਮਾਰ ਦੇ ਤੁਣਕਾ' ਗਾਏ। ਧਨੀ ਰਾਮ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਫਿਲਮ 'ਲਾਰਾ ਲੱਪਾ' (1953) ਵਿਚ 'ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹੋ ਗਈ' ਅਤੇ 'ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਚ ਅੱਖੀਆਂ ਰਹਿਣ ਦੇ' ਗਾਏ।

ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਨਗਮਾ ਐਸ. ਮੋਹਿੰਦਰ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਦਾਜ' (1976) ਵਿਚ ਗਾਇਆ। ਇਸ ਭੰਗੜਾ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ 'ਗੋਰਾ ਰੰਗ ਵੰਡਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ ਗੁੜ ਹੋਵੇ ਵੰਡਦੀ ਫਿਰ' (ਮਹਿੰਦਰ ਕਪੂਰ ਨਾਲ)। ਉਸ ਨੇ 1939 ਤੋਂ 1976 ਤਕ ਬਣੀਆਂ ਕੁੱਲ 55 ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕਰੀਬ 160 ਗੀਤ ਗਾਏ।

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਹਿੱਟ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਭਾਈ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਨੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਉਰਦੂ/ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਖਜ਼ਾਨਚੀ'

(1941) ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਨੇ ਭਾਈ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਵਲੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਿਖੇ 9 ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਫਿਲਮ 'ਚ ਭਾਈ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਨਾਲ ਦੋਗਾਣਾ ਗੀਤ 'ਸਾਵਣ ਕੇ ਨਜ਼ਾਰੇ' ਹੈ 'ਹਾਹਾ ਹਾ' ਨੇ ਪੂਰੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਗੂੰਜਾਂ ਪਾ ਛੱਡੀਆਂ ਸਨ। ਫਿਲਮ 'ਖਾਨਦਾਨ' (1942) ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ 3 ਗੀਤ ਗਾਏ। 'ਸ਼ਿਆਮ ਦਿਲ ਲੈ ਕੇ ਰੁਠ ਗਏ' (ਨਿਸ਼ਾਨੀ/1942), 'ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਗਰੀਬੋਂ ਕੇ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਤਾ' (ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ/1942), 'ਝਲਕ ਦਿਖਾ ਕੇ ਫੁਪੀ ਚਾਂਦਨੀ' (ਪੁੰਜੀ/1943) 'ਨੈਨਾ ਭਰ ਆਏ ਨੀਰ' (ਹਮਾਯੂੰ/1945), 'ਆਜ ਮੌਸਮ ਹੈ ਰੰਗੀਨ' (ਆਵਾਰਾ/1951), 'ਸਈਆਂ ਦਿਲ ਮੇਂ ਆਨਾ ਰੇ' (ਬਹਾਰ/1951) ਅਤੇ 'ਮੁਹੱਬਤ ਚੁਮੇ ਜਿਨਕੇ ਹਾਥ' (ਆਨ/1952) ਆਦਿ ਗਾਏ। ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਦਾ ਆਖਰੀ ਹਿੱਟ ਗੀਤ ਫਿਲਮ 'ਕਿਸਮਤ' (1968) ਲਈ ਓ. ਪੀ. ਨਈਅਰ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਆਸ਼ਾ ਭੋਂਸਲੇ ਨਾਲ ਗਾਇਆ 'ਕਜਰਾ ਮੁਹੱਬਤ ਵਾਲਾ' ਸੀ। ਰਤਨ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ, ਬੰਬਈ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬਾਂਕੋਲਾਲ' (1972) ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਦੇ ਗਾਇਨ ਸਫਰ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ ਸੀ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਪਰਦੇਸੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਪੰਡਿਤ ਮਧੂਰ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਸਿਰਫ ਇਕ ਗੀਤ 'ਹਮ ਕਿਸਸੇ ਕਹੇਂ ਕਯਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਕਰੇਂ' (ਮਹਿੰਦਰ ਕਪੂਰ, ਆਸ਼ਾ ਭੋਂਸਲੇ) ਗਾਇਆ। ਉਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੀ ਵੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ ਸੀ।

ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਉਰਦੂ/ਹਿੰਦੀ, ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਤਾਮਿਲ, ਭੋਜਪੁਰੀ, ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ਤੋ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਆਪਣੀਆਂ ਹਮ-ਅਸਰ ਗੁਲੂਕਾਰਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਸੂਰ 'ਚ ਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗਾਇਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਟੁਣਕਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਤਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜਮਾਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਗਾਉਣਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ।

ਸਾਲ 2009 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ, ਜੋ 90 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸੁਖਦ ਅਹਿਸਾਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। 23 ਅਪਰੈਲ 2013 ਨੂੰ 94 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜ਼ਰੂਰ ਓਏ', 'ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਸੁਣ ਵੇ ਚੰਨ ਵੇ' ਅਤੇ 'ਮਾਹੀਆ ਵੇ ਉਹ ਆਈਆਂ ਨੀ।' 'ਸੋਸੀ ਪੁੱਠੂ' (1939) 'ਚ ਮਾਸਟਰ ਯੁੰਮੀਖਾਨ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਫੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸਰਫ ਦੇ ਲਿਖੇ 4 ਗੀਤ 'ਪੁੱਠੂ ਦੀਏ ਮੂਰਤੇ ਤੂੰ ਮੂੰਹੋਂ ਕਿਓਂ ਨੀ ਬੋਲਦੀ', 'ਚੁੰਨੀ ਰੰਗ ਦੇ ਲਲਾਰੀਆ ਮੇਰੀ', 'ਸੋਹਣੇ ਦੇਸਾਂ 'ਚੋਂ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਨੀ ਅਤੀਓ' ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਸਲਮ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਰੁਮਾਨੀ ਗੀਤ 'ਹੋਵੇਂ ਤੂੰ ਚੰਨ ਅਸਮਾਨੀ ਚੰਦਾ ਮੈਂ ਹੋਵਾਂ ਤਾਰਾ' ਸਨ। 'ਸੋਹਣੀ-ਮਹੀਵਾਲ' (1939) ਵਿਚ ਜੀ. ਏ. ਚਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਉਸਤਾਦ ਹਮਦਮ ਦਾ ਲਿਖਿਆ 'ਛੱਬੀ ਦੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਮੈਂ ਮਲ-ਮਲ ਧੋਨੀ ਆਂ' ਬੜਾ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਬੈਨਰ ਦੀ ਹੀ ਫਿਲਮ 'ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ' (1940) 'ਚ ਪੰਡਿਤ ਗੋਬਿੰਦਰਾਮ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਇਕ ਗੀਤ 'ਦਾਰੇ ਨੀ ਮੇਰਾ ਘੜਾ ਚੁਕਾ ਦੇ ਮੈਂ ਨਈਂ' ਗਾਇਆ।

'ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ' (1940) 'ਚ ਯੁੰਮੀਖਾਨ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਨੇ ਬੀ. ਸੀ. ਬੇਕਲ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ' ਦੇ ਲਿਖੇ 2 ਗੀਤ 'ਮਹਿੰਦੀਏ ਨੀ ਮਹਿੰਦੀਏ ਕੀ ਮਹਿੰਦੀ ਤੇਰੀ ਕਹਿੰਦੀਏ', 'ਪੀ ਲੇ ਪੀ ਲੇ ਸੋਹਣਿਆ ਵੇਲਾ ਹੈ ਇਹ ਪੀਣ ਦਾ' ਵੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। 'ਯਮਲਾ ਜੱਟ' (1940) 'ਚ ਭਾਈ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਵਲੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਿਖੇ 10 ਗੀਤਾਂ 'ਚੋਂ 4 ਗੀਤ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਨ 'ਕਣਕਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਨੇ' ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਨਾਲ 'ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਸੁਪਨਾ ਤੱਕਿਆ', 'ਆ ਦੁੱਖਤੋਂ ਫੋਲ ਲਈਏ' ਤੇ 'ਆ ਆ ਸੱਜਣਾ ਦੋਵੇਂ ਰਲਕੇ ਚੱਲੀਏ ਪਰਲੇ ਪਾਰ' ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਮਕਬੂਲ ਹੋਏ।

ਦੇਸ ਵੰਡ ਪਿਛੋਂ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਬੰਬਈ ਜ ਵੱਸੀ। 'ਲੱਛੀ' (1949) ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਹੰਸਰਾਜ ਬਹਿਲ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਐਮ. ਆਰ. ਭਾਖੜੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਮਨੋਰਮਾ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਏ ਗੀਤ 'ਮੇਰੀ ਲੱਗਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਵੇਖੀ' ਨਾਲ ਯੁੰਮਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। 'ਭਾਈਆ ਜੀ' (1950) 'ਚ 'ਮੈਂ ਜੱਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ', 'ਸੁਹੇ ਵੇ ਚੀਰੇ ਵਾਲਿਆ' ਵੀ ਕਾਫੀ ਹਿੱਟ ਹੋਏ। ਹੰਸਰਾਜ ਬਹਿਲ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਛਈ' (1950) 'ਚ 'ਆਜਾ ਦਿਲ ਨਾਲ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਲੈ', 'ਜਾ ਵੇ ਬੇਕਦਰਾ ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਕਦਰ ਨਾ ਜਾਣੀ' ਗਾਇਆ। ਅੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਮਦਾਰੀ' (1951) ਵਿਚ 'ਉਹਦੇ ਨਾਲ

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਨਾਂ ਗੁਲਾਮ ਫਾਤਿਮਾ ਸੀ। ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਦੀ ਸਕੂਲੀ ਤਾਲੀਮ ਘੱਟ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਰਫ 5 ਜਮਾਤਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਲਦਾਇਨ ਦੇ ਮੁਖਾਲਿਫ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਿਆਹ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੈਰਿਸਟਰ ਗਣਪਤ ਲਾਲ ਬੱਟੋ ਨਾਲ 1934 ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ, ਜੋ 1955 ਵਿਚ ਵਫਾਤ ਪਾ ਗਏ। ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਬੱਟੋ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੇਖਣ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਕਾਤ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾਲਿਦ ਦੀ ਇਸ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤ 'ਤੇ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਤਸਵੀਰ ਖਿਚਵਾਏਗੀ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਸਵੀਰ 1970 ਵਿਚ ਖਿੱਚੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਉਹ 51 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ 15 ਜੂਨ 1936 ਨੂੰ ਧੀ ਉਸ਼ਾ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਅਪਰੈਲ 1959 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਾਸੀ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਯੋਗਰਾਜ ਰੱਤਤਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਪਿਛੋਂ ਮੁੰਬਈ ਜਾ ਵੱਸੇ। ਉਮਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਲਮਹੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧੀ-ਜਵਾਈ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਬਿਤਾਏ ਸਨ।

16 ਦਸੰਬਰ 1937 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸੰਗੀਤ ਸਫਰ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਬੇਗਮ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਮਾਸਟਰ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਦੀ ਖੋਜ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਗੀ ਨਾਲ ਕਿਧਰੋਂ ਗਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਸੰਗੀਤਕ ਉਸਤਾਦ ਗੁਮੋਫੋਨ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਹੈਰਤਜ਼ਦਾ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਨੇ ਗੁਣ-ਗੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਰਿਆਜ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਪਰਪੱਕ ਗੁਲੂਕਾਰਾ ਬਣ ਗਈ। 2 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਲਖਨਊ ਦੇ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਮਾਸਟਰ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਉਸ ਵਕਤ ਜੀਨੋਫੋਨ ਕੰਪਨੀ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਫਿਲਮੀ ਆਰਤੀ ਗਵਾਈ ਜਿਸ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ, 'ਓਮ ਜਯ ਜਗਦੀਸ਼ ਹਰੇ। ਮਿਸ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ 'ਜੋਤਾ ਲੈ ਪੱਖੀਆਂ ਦਾ ਓਏ, ਕਸਮ ਖੁਦਾ ਦੀ ਚੰਨਾ, ਮਾਹੀ ਚਾਨਣ ਅੱਖੀਆਂ ਦਾ ਓਏ' ਸੀ। ਅੱਲ੍ਹਤ ਉਮਰੇ ਉਸ ਦਾ ਗਾਇਆ ਗੀਤ ਐਨਾ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਾਲ ਭਰ ਲਈ ਸ਼ਮਸ਼ਾਦ ਕੋਲੋਂ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਗਮੇ ਗਵਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮੀ ਨਾਅਤ, ਗਜ਼ਲਾਂ, ਲੋਕ ਗੀਤ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮਾਸਟਰ ਗੁਲਾਮ ਹੈਦਰ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ 'ਯੋਗ ਰਾਗ ਪਪੀਹਾ ਗਾਤਾ ਹੈ', 'ਕੁਕ ਪਪੀਹੇ ਕੁਕ', 'ਸੁਹੇ ਵੇ ਚੀਰੇ ਵਾਲਿਆ ਮੈਂ ਕਹਿੰਨੀ ਆਂ', 'ਰਾਵੀ ਦਾ ਕੰਢਾ ਤੇ ਬਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ', 'ਏਸੇ ਡਰ ਦੀ ਮਾਰੀ ਅਤਿਆ ਮੈਂ ਨੀ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਂਦੀ ਸੀ', 'ਦੇ ਪੱਤਰ ਅਨਾਰਾਂ ਦੇ' ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵਧ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਝੰਗ, ਬਹਾਵਲਪੁਰ, ਮੁਲਤਾਨ, ਲਾਇਲਪੁਰ ਤੇ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰਮਨਪਿਆਰੀ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 9 ਮਾਰਚ 2019 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-367

ਰੋਹਬ ਵਿਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਦਸਮ ਦਾਤਾਰ। ਜਿਸ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਹੋਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਪਾਹ-ਸਾਲਾਰ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-365

ਟਿੱਕੀ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਕਿੱਲਿਓਂ ਖੋਲ੍ਹ ਪਾਲੀ ਛੇੜਦਾ ਵੱਗ, ਲੈ ਪਸੂ-ਲਵੇਰੇ। ਟੋਭੇ, ਢਾਬ 'ਚ ਲਾ ਕੇ ਤਾਰੀਆਂ ਬੋਹੜ ਬੱਲੇ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਡੇਰੇ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ, ਰੋਣਕਾਂ ਗਈਆਂ ਸੁੰਨ ਪਸਰ ਗਈ ਹੈ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ।

-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਸੁਬਾਹ ਸਵੇਰੇ ਵੱਗ ਛਿੜਦੇ ਸੀ ਨਿੱਤ ਮਿਲਦੀਆਂ ਮੱਝੀਆਂ ਗਾਵਾਂ। ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਛੱਪੜ ਹੈ ਸੀ ਦੁਪਹਿਰ ਕੱਟਣ ਨੂੰ ਠੰਢੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ। ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸਰ ਗਏ ਸਭ ਯਾਦ 'ਚ ਹੈ ਪਲ ਟਾਂਵਾਂ ਟਾਂਵਾਂ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ

ਪਿੰਡ ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)

ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਕਾੜੂਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਕੜੂਨ ਨਾ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲੇ ਮਲਾਈ? ਲੈ ਗਏ ਦੁੱਧ ਡਰੰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਆ ਸੁਵੱਖਤੇ ਭਾਈ। ਛੰਨਾਂ ਦੁੱਧ ਦਾ ਮਿਲੇ ਨਾ ਭਰਿਆ

ਲੱਸੀ ਸੁਪਨਾ ਹੋਈ। ਤੜਕੇ ਉਠ ਕੇ ਨਾਲ ਮਧਾਈ ਦੁੱਧ ਨਾ ਰਿੜਕੇ ਕੋਈ। ਝੋਨਾ ਹਰ ਥਾਂ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਰਹੀ ਕਪਾਹ ਨਾ ਮੱਕੀ। ਵਾਗੀ ਮੱਝਾਂ ਕਿੱਥੇ ਚਾਰਨ ਮੈਰਾ ਰਿਹਾ ਨਾ ਢੱਕੀ। ਮੱਝਾਂ ਕਿੱਧਰੇ ਦਿਸਣ ਟਾਂਵੀਆਂ ਨਾ ਕੱਟੀਆਂ ਨਾ ਕੱਟੇ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਵੱਗ ਗਉਆਂ ਦੇ ਫਿਰਦੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਭਿੜਦੇ ਢੱਟੇ।

-ਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਲੰਮੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਫੋਨ: 925-325-2486

ਜੇ ਦੇਖਿਆ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ। ਸੰਘਣੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ਪਿੱਪਲਾਂ, ਬੋਹੜਾਂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਫੈਲੀਆਂ ਟਾਹਣਿਆਂ ਵੀ ਝਰਮਟ ਪਾਇਆ। ਢਾਈ ਬੈਠੀ ਤਾਸ ਖੋਲੇ ਪਸੂ ਮਸਤ ਬੈਠੇ ਕਰਨ ਜਗਾਲੀਆਂ ਉੜ-ਪੁੜ ਗਏ ਪਿੱਪਲ ਬੋਹੜ ਛੱਪੜ ਸੁੱਕੇ ਖਾਲੀ ਹੋਏ। ਕੱਟਾ ਜੰਮਿਆ ਕਦਰ ਘਟੀ ਕਿਸਾਨ ਲਈ ਕੀ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਹਾਲ ਵਤਨ ਦਾ ਦੇਖ ਸੁੰਨੇ ਸੁੰਨੇ ਵੀਰਾਨ ਰਾਹ ਪੰਛੀ ਵੀ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ। ਮਧੁਰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੀ ਮੁਗਧ ਕਰਦੀਆਂ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕੋਇਲ, ਬੀਡੋ ਬੋਲਦੇ ਲੰਮੇ ਮੁਰਝਾਏ ਸਫੈਦੇ ਹੀ ਦਿਸਦੇ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਪਰਵੇਜ਼ ਸੰਧੂ ਦਾ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਕੋਡ ਬਲੂ' ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ...

ਪਰਵੇਜ਼ ਸੰਧੂ ਦਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਕੋਡ ਬਲੂ' ਪਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਦਿੱਖ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। 116 ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਲੀਆਂ 12 ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਲੰਬਾਈ-ਚੌੜਾਈ ਰਵਾਇਤੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪੌਥੀ ਵਾਂਗ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਵੱਡੀ ਪੀੜ ਸਾਂਭਣ ਵਾਸਤੇ ਦਿਲ ਵੱਡਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਈ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵੀ ਪੌਥੀ ਵਾਂਗ ਵੱਡਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਏਨੀ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਡੁੱਲ੍ਹ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ

ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਸਿਆਰ ਮੇਰੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਿਹਾ, ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪੀਰ (ਪੀੜ) ਪਰਬਤ ਸੀ ਪਿਘਲਨੀ ਚਾਹੀਏ। ਇਸ ਹਿਮਾਲਾ ਸੇ ਕੋਈ ਗੰਗਾ ਨਿਕਲਨੀ ਚਾਹੀਏ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵੇਜ਼ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਲਿਖਣਾ' ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸੋਹਰਤ ਕਮਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਲਿਖਣਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬੈਰੇਪੀ ਹੈ। ਕਾਵਿ-ਮਈ ਸੈਲੀ, ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਚੇਤਨਾ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਅਤੇ 'ਸੈਜਿਕ ਰੀਅਲਿਜ਼ਮ' (ਤਲਿਸਮੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦ) ਦੇ ਤਲਿਸਮ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੁਰਚ-ਖੁਰਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨੇ। 'ਸੀਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲਾ ਸੰਦੂਕ' ਬਹੁਤ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਦਾ ਰੰਡੇਪੇ ਵਰਗਾ ਸੁਹਾਗ ਜੀਵਨ, ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਔਰਤਪਨ ਦੇ ਸੁੱਚਮ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੁਚੱਜ ਮਾਰਮਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਸੀਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲਾ ਸੰਦੂਕ' ਜਾਦੂ ਦੀ ਪਟਾਰੀ ਵਰਗਾ ਭਰਪੂਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਹਰ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਵਿਚ ਵਸਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਸੰਦੂਕ ਨੂੰ ਲੰਗੇ ਸੀਸ਼ੇ ਤਾਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਹਨ। ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਿਰੇ ਸੰਦੂਕ ਵਜੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਵਜੋਂ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਸੰਦੂਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਬੋਲੀ ਹੈ, ਕਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਮੁਕਲਾਵੇ ਜਾਣਾ

ਨਿੰਮ ਦੇ ਸੰਦੂਕ ਵਾਲੀਏ। ਨਿੰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਘੁਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਥੇ ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਅਰਥ ਨਿਰਾ ਸੰਦੂਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਪਰਵੇਜ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲਾ ਸੰਦੂਕ ਵੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਲੋੜ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀਸ਼ਿਆਂ ਜਤਿਆ, ਉਜਲੇ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਨਿਰਾ ਸੰਦੂਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਬੇਬੇ ਬੰਤੋ ਦਾ ਹੀ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ। ਬੰਤੋ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕੱਚ ਵਾਂਗ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ, ਸੀਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਉਜਲਾ, ਨਾਜ਼ੁਕ ਤੋਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਮੌਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਕਿ ਇਹ ਸੀਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੇਅੱਲਾਦ ਬੇਬੇ ਬੰਤੋ ਦੇ ਜੇਠਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਪੋਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਪੋਤੇ ਹਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਜੀਅ ਵਾਂਗ ਮੋਹ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਗਿਆ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮੁੜਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਸੰਦੂਕ ਅੰਦਰ ਪਏ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਾਂਗ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਸਾਂਭ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੱਚਦੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਸੰਦੂਕ ਵਿਚ ਪੈਸਾ-ਧੋਲਾ, ਸੋਨਾ-ਚਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹੀ ਹੋਏ ਨੇ, ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣਾ 'ਰੱਤਤਾ ਸਾਲੂ' ਤੇ ਪਤੀ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਦੀ 'ਗੁਲਾਬੀ ਪੱਗੜੀ' ਵੀ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬੇਬੇ ਬੰਤੋ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਗਿਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਦੂਕ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪੋਤਰਾ (ਜੇਠ ਦਾ ਪੋਤਰਾ) ਸਰੂਪ ਸੰਦੂਕ ਖੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸੀਸ਼ਾ ਤਿੜਕ ਗਿਆ। ਸੈਜਿਕ ਰੀਅਲਿਜ਼ਮ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੜੇ ਡੂੰਘੇ ਅਰਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, "ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣੈ ਕਿ ਬੇਬੇ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਬੰਤ ਕਰ ਦਾ ਭੂਤ ਵੀ ਦਿਸਦੈ...ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤਾਹੀਓਂ ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਸੰਦੂਕ ਦੇ ਸੀਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਦਾ ਬੇਬੇ ਨਾਲ ਗੱਲੀ ਪਿਆ ਭੁੱਬੀ ਰੋਂਦਾ ਅਕਸਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ..." (ਪੰਨਾ 75) 'ਸੌਂਕਣ' ਕਹਾਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਉਸ ਬਿੰਬ ਨੂੰ ਤੋੜਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਕਾਦਰਯਾਰ ਦੀ ਦੋਸੀ ਲੂਣਾ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਦੀ 'ਲੂਣਾ' ਬਣ ਕੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਸੌਂਕਣ' ਇਸੇ ਲੜੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਲਿੰਗਤਾ ਤੱਕ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਲਾ 'ਪੂਰਨ' ਬੇਬੇਸੀ ਦਾ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਆਪ ਚੁਣ ਕੇ ਆਪਣੇ 'ਬੁਆਏ ਫਰੈਂਡ' ਗਿਆ ਹੈ। 'ਬਲੀ' ਕਹਾਣੀ ਦਿਲ-ਚੀਰਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਕਬੀਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸੂਹਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਬਲੀ ਦੇਣ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਬਦਲਦੇ ਰਹੇ। ਜਹਾਜ਼ ਤੋਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਸੂਮ, ਭੋਲੇ, ਸੱਚੇ ਮਾਨਸ ਦੀ ਬਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਸਹੀ-ਸਲਾਮਤ ਮੰਜਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੰਜੀਵਾਦ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ 'ਬਲੀ' ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੁਨਬੇ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਵਾਸਤੇ ਬਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬੇਹੱਦ ਰਹੱਸਮਈ, ਜਾਦੂਈ, ਸੁਪਨਮਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਅਨੇਖੇਜ਼ ਹੈ। ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਗਹਿਰੇ ਅਰਥ ਸਮੋਈ ਬੈਠਾ ਹੈ, "ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਸੁਰੂ ਹੀ ਉਸ ਕੋਠੜੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ... ਉਹ ਹੀ ਕੱਚਾ ਘਰ ਉਜੜਿਆ ਜਿਹਾ... ਤੇ ਮੇਰੇ ਸੋਚਦਿਆਂ ਸੋਚਦਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡਾ ਘਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਜੜਿਆ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ। ਸੁੱਕੀਆਂ ਫਸਲਾਂ, ਮਰੇ ਪਏ ਜੀਅ-ਜੰਤ, ਪਸ਼ੂ-ਪਰਿੰਦੇ; ਮਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ

ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਚੁਣੇ ਇਸ ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਿਵੇਂ 'ਕੰਡਿਆਲੀ ਬੋਹਰ' ਦੀ ਜੁਨ ਹੰਢਾਉਂਦੀ ਹੈ। 'ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ' ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਸੱਚ ਨੂੰ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ ਵਿਚ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਪਾਤਾ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਾਹੀਂ ਬਾਖੂਬੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ

ਸੁੱਕੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚਰੁੰਡਦੇ, ਰੋਂਦੇ ਵਿਲਕਦੇ ਨਿਆਣੇ; ਪਿੰਜਰ ਬਣੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਇੱਲ੍ਹਾਂ; ਦੁਹੱਥੜੇ ਮਾਰਦੀਆਂ ਰੋਂਦੀਆਂ-ਪਿੱਟਦੀਆਂ ਬੋਜੀ ਵਰਗੀਆਂ ਔਰਤਾਂ; ਬਲਦੇ ਸਿਵੇ...ਹਰ ਪਾਸੇ ਭੁੱਖ ਹੀ ਭੁੱਖ।" (ਪੰਨਾ 52) ਇਸ ਮਾਹੌਲ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਲੀ ਦੇਣੀ ਹੀ ਪੈਣੀ ਸੀ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਲੀ ਤਾਂ ਲੈਣੀ ਹੀ ਸੀ।

ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਬਲਦੀ ਅਗਨੀ ਵਿਚ ਝੁਲਸ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਐਨੀ ਫਿਸਰ ਵਰਗਾ 'ਕੋਈ ਹਰਿਆ ਬੂਟਾ' ਧਰਵਾਸ ਦੀ ਸੁਆਤੀ ਬੁੰਦ ਕੇਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਕੋਡ ਬਲੂ' ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਦੀ ਮਾਰਮਿਕ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਕਹਾਣੀਕਾਰਾ ਨੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ, ਆਪਣੀ ਰੂਹ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਖੂਨ ਤੇ ਕਲਮ ਦੀ ਥਾਂ ਬਲਦੀ ਸਲਾਖ ਵਰਤੀ ਹੈ। ਨੀਲਾ ਰੰਗ, ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਰੰਗ। ਧੀ ਦੀ ਪਸੰਦ ਨੀਲਾ ਰੰਗ। ਮੌਤ ਦਾ ਕੋਡ ਨੀਲਾ ਰੰਗ। ਨੀਲੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਤਾਰਾ ਬਣਦੀ ਧੀ। ਪਾਠਕ ਪੀੜ-ਪੀੜ ਹੋਇਆ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤਿਲ-ਤਿਲ ਮਰਦੀ ਧੀ ਸਵੀਨਾ ਦਾ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ 'ਚੋਂ ਰਿਸਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਰੁੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। 'ਮਰਦ ਦੀ ਜੁੱਤੀ' ਦੇ ਅਰਥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆਣ ਕੇ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਬਦਲ ਗਏ ਨੇ। 'ਲੰਚ ਬਾਕਸ' ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੀ ਸੁਖਮਤਾ 'ਫੂਕ ਮਾਰ ਕੇ' ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵੇਲੇ ਤਵਾਜ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ-ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਚਾਨਣਾ ਪੱਖ-ਹਨੇਰਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਰੇਕ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਨਿਰਾ ਮਰਦ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਭੰਨਿਆ ਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਉਘਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਰੂਪਕ-ਪੱਖ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸ਼ਬਦ-ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚੇਤਨਾ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੀ ਜੁਗਤ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਗਈ, ਪਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਜੁਗਤ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੇਖੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਸੈਲੀ, ਵਿਸ਼ਾ-ਚੋਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਨਿਭਾ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਸਦਕਾ ਪਰਵੇਜ਼ ਸੰਧੂ ਸਮਕਾਲੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਖੜ੍ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਭਰਵੀਂ ਪੁਲਾਘ ਪੁੱਟੇਗੀ, ਇਹ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਾਹਦੀ ਭਰਦਾ ਹੈ।

ਕਾਲਾ ਸ਼ਾਹ ਕਾਲਾ: ਟਾਈਮ ਪਾਸ ! ਕੇਵਲ ਟਾਈਮ ਪਾਸ !

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਫਿਲਮ ਵੇਖਣੀ ਹੈ ਤਾਂ 'ਕਾਲਾ ਸ਼ਾਹ ਕਾਲਾ' ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੰਝੇ ਹੋਏ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ ਵੇਖਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਲਮ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵਧੀਆ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਕ ਦੀ ਉਮੀਦ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹੋ ਤਾਂ...! ਫਿਲਮ ਚਾਹੋ ਵਿਆਹ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬਣੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੁਣ ਤਕ ਆਈਆਂ

ਫਿਲਮ ਸਮੀਖਿਆ
ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਚਾਨਾ

ਕਈ ਬਕਵਾਸ ਜਿਹੀਆਂ 'ਸ਼ਾਦੀ ਫਿਲਮਾਂ' ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਾਲੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਕਾਮੋਡੀ ਦੇ 'ਚਟਕਾਰਿਆਂ' ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇੱਕ ਮਨੋਰੰਜਨ ਭਰਪੂਰ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਖੁਦ ਹੀ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਲੇਖਕ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਹਨ, 'ਕਾਲਾ ਸ਼ਾਹ ਕਾਲਾ' ਵੀ ਇਸੇ ਪੱਖੋਂ ਮਾਰ ਖਾ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਹਮ ਦਿਲ ਦੇ ਚੁਕੇ ਸਨਮ' ਅਤੇ 'ਦਿਲ ਵਾਲੇ

ਦੁਲਹਨੀਆ ਲੇ ਜਾਏਂਗੇ' ਜਿਹੀਆਂ ਬਲਾਕ-ਬਸਟਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਭਟਕ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਜਿੱਥੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੱਧ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਓਨਾ ਹੀ ਢਿੱਲ੍ਹਾ। ਕਲਾਈਮੈਕਸ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਲਮ ਬੋਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਵਲੀ ਅੰਦਰਲੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪੰਮੀ ਭਾਵਕ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਲੇਖਕ ਮੁਖ ਪਾਤਰ ਲਵਲੀ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਕ ਮਿਹਨਤੀ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ

ਪੱਖ ਹੈ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਇੱਕ ਅੱਧ ਚੰਗੇ ਫਿਲਮੀ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਿੰਨੂ ਢਿੱਲੇ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਐਕਟਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 'ਕਾਲੇ ਸ਼ਾਹ ਲਵਲੀ' ਉਰਫ 'ਨਾਗ' ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਮੇਕ-ਅੱਪ ਬਹੁਤ ਘਟੀਆ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਕਾਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਕਈ ਥਾਂ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਲੁੱਕ ਮਲੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਸਰਗੁਣ ਮਹਿਤਾ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਨੰਬਰ ਵੰਨ ਹੀਰੋਇਨ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵੀ ਐਕਟਿੰਗ ਉਸ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਲ ਜੜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਰਿਸ਼ੀ ਦਾ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਚਿਰ

ਤੋਂ ਆਮ ਰੁਟੀਨ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ 'ਚ ਵੇਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਨਿਰਮਲ ਰਿਸ਼ੀ ਵਿਚੋਲਣ ਭੂਆ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਸ਼ ਖੂਬ ਜਚੀ ਹੈ। ਪੰਮੀ ਦੀ ਦਾਦੀ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਜੜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਝਲਕ ਇੱਕ ਵੇਰ ਫਿਰ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤੀ। ਤਾਰੇ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਨਾਜ਼ ਗਿੱਲ, ਲਵਲੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਅਨੀਤਾ ਦੇਵਗਨ, ਬਾਪ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਗੁਰਮੀਤ ਸਾਜਨ ਅਤੇ ਪੰਮੀ ਦੇ ਬਾਪ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਬੀ. ਐਨ. ਸ਼ਰਮਾ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਭਾਵਕ ਹਨ। ਲਵਲੀ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ (ਹਰੀ) ਅਤੇ ਹਾਰਬੀ ਸੰਘਾ (ਜੀਤਾ ਨਾਈ) ਬੜੇ ਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਫਾਲਤੂ ਜਿਹੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਿੰਨੂ ਢਿੱਲੇ ਨਾਲ ਦੋ 'ਫਿਲਰ' ਤਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਾਂ ਵਾਂਗ ਟੋਟਕੇ ਤੇ ਚੁਟਕਲੇ ਭੋਰਨ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੜੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਪੂਰੇ ਨੰਬਰ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ ਸਨਾ ਦਾ ਕੈਮਰਾ ਵਰਕ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ। ਚਾਰ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੱਬਦਾ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਤੇ ਸਿਆਸਤ: ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਅਸਲੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਉਤੇ ਮੁਸੀਬਤ ਦੀ ਘੜੀ ਆਈ ਹੋਵੇ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੁਲਵਾਮਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੁਲੀਸ ਫੋਰਸ 'ਤੇ ਹੋਏ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੋਗ ਅਤੇ ਰੋਸ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਠੀ। ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਭੰਡਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੰਦਭਾਗੇ ਵਰਤਾਰੇ ਤੇ ਰੁਝਾਨ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਜੰਮੂ

ਸਵਰਾਜ਼ਬੀਰ

ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਿੰਸਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਤੇ ਕਰਫਿਊ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੋਹਰਾਦੂਨ ਵਿਚ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਸਟਲ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਜਿਥੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਡਰੇ ਤੇ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਪਸ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪਰਤ ਗਏ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਤ ਇਥੋਂ ਤਕ ਵਿਗੜੇ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ, ਪੰਜਾਬ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਬਿਹਾਰ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਹਰਿਆਣਾ, ਮੇਘਾਲਿਆ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਉਤਰਾਖੰਡ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਏ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਆਗੂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਇਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿ ਕੀ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਗਲਤ। ਦੋਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਦੋ ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖ਼ਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਪਾਲ ਤੇ ਰੁੜਕੀ ਵਿਚ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਮੰਦਭਾਗੀ ਟਿੱਪਣੀ ਇਕ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਉਤੇ ਠਹੁੰਮੇ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿੱਕਟ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੈਚ ਨਹੀਂ ਖੇਡੇਗਾ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੁਟਿੰਗ ਸਪੋਰਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਓਲੰਪਿਕ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਓਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਘਟਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਓਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਉਦੋਂ ਤਕ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤਕ ਭਾਰਤ ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ 2026 ਵਿਚ ਯੂਥ ਓਲੰਪਿਕ ਅਤੇ 2032 ਵਿਚ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2032 ਦੀਆਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2030 ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਵੀ ਹੈ। ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੁਨਰ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਵਰਤਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ

ਵੱਲੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਰਵੱਈਆ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਮੁਹਿੰਮ ਛੇੜੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਗਾਲੀ ਗਲੋਚ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਧੋਹੀ ਗਰਦਾਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਥੇ ਫਿਰ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚਲੀ ਦੋਫ਼ਤ

ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁਧ ਪੋਸਟਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹੁਣ ਨਫਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਮੰਦਭਾਗੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਗਾਇਕਾਂ ਜਾਂ ਆਵਾਮ ਨਾਲ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪਦ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਜੁੱਟਦੇ ਹਜ਼ੂਮਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਆਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਮਾਮਲਾ ਇਥੇ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੇਂਦਰ ਵਿਚਲੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਪੁਲਵਾਮਾ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਧੂ ਜਲ ਸੰਧੀ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਪਾਣੀ ਨੂੰ

ਰੋਕਣਾ ਇੰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਰਾਵੀ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਰਣਜੀਤ ਸਾਗਰ ਡੈਮ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 30 ਸਾਲ ਲੱਗੇ ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਹਪੁਰ ਕੰਵੀ ਡੈਮ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰੀਕੇ ਪੱਤਣ ਤੇ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਹੈੱਡ ਵਰਕਸ ਦੇ ਗੇਟਾਂ ਦੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਰੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 6 ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣਾਵੀ ਜੁਮਲਾ ਹੀ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਰੁਝਾਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਜੋ ਨਵੀਂ ਨੁਹਾਰ (ਬਿਰਤਾਂਤ) ਘੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੇਤਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਸਿਰਫ ਓਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ; ਓਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਹੈ। ਇਹ ਬਹਿਸ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਿੱਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼-ਧੋਹ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਨੁਹਾਰ ਵਾਲਾ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਬੀਜ-ਤੱਤ ਹਿੰਦੂਤਵ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਧੋਹੀ ਤੇ 'ਅਰਬਨ ਨਕਸਲਾਈਟ' ਜਿਹੇ ਲਕਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਭੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਪਿਛਾਹਿੱਚ ਹਨ।" ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਵਿਚਲੀ ਸੱਚਾਈ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਨਾ ਤਾਂ ਦੇਸ਼-ਹਿਤ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲੋਕ-ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ ਨੂੰ ਪਿਛਾਹਿੱਚ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ (ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ)। ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਆਦਰਸ਼ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦ ਉਤੇ ਭਾਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਅੰਧ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨੂੰ ਆਤਮਘਾਤੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਵਿਚ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਤੇ ਨਫਰਤ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਤੇ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਇਹ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਦਭਾਗੇ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਇਸ ਲਈ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ 'ਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਝ ਬਣਾਉਣ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਥਾਂ ਮਿਲੇ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 2019-20 ਦੇ 158493 ਕਰੋੜ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ 11687 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਾਟਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਨਵਾਂ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ 212276 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸਾਲ ਵਧ ਕੇ 229612 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਲ ਬਜਟ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਇਸ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਆਜ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਡੇ ਬੋਝ ਖੱਲੇ ਦੱਬੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਹੋਰ

ਡਾ. ਸ. ਸ. ਫੀਨਾ

ਕਰਜ਼ੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਹੋਰ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੋਰ ਘਟ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਬਜਟ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ 3000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਹੋਣੇ ਵੀ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਰਕ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਖਰਚ ਘਟਾ ਕੇ ਬੱਚਤ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣੇ ਹਨ, ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਓਨੇ ਹੀ ਮਾਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣਗੇ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਲਾਨਾ 4000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਆਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਆਜ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੋਝ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਧਨ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬਜਟ: ਕੀ ਹੈ ਭਵਿੱਖ?

ਦਾ ਸਾੜਿਆ ਜਾਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਪਰਾਲੀ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਰੱਖੇ 355 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪਰਾਲੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਾਗਜ਼, ਗੱਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵੀ ਵਧੇਗੀ। ਬਜਟ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ 1513 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਨਅਤੀ ਬਿਜਲੀ ਲਈ ਸਬਸਿਡੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਵਾਧੂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਬਿਜਲੀ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਲਾਗਤ ਘਟਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘਟੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਬਲਿਕ-ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਭਾਈਵਾਲੀ ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਨਵਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚ ਤਾਂ ਘਟਣਗੇ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧੀਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੇ। 1960 ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੇ ਉਹ ਤਜਰਬਾ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਆਮ ਖ਼ਸ਼ਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣੀ ਸੀ; ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲ ਜਾਣੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਤਜਰਬਾ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੋਟਲ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਤੇ

ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਵੱਡੇ ਲਾਭ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰੇ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਨਤਕ ਅਦਾਰੇ ਬਜਾਇ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦੇ, ਉਹ ਆਮ ਆਦਮੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਬਣ ਗਏ। ਪਬਲਿਕ-ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦਾ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਹੋਟਲਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਲਾਭ ਕਮਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਮਾਏ ਲਾਭ ਸਰਕਾਰੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਆਮ ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਰਾਹਤ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਬਜਟ ਵਿਚ ਡੇਅਰੀ, ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਲਈ ਕਾਫੀ ਰਕਮ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਡੇਅਰੀ ਦਾ 9 ਫੀਸਦੀ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਧ ਹੈ। ਡੇਅਰੀ ਉਦਯੋਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕਾਫੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵੀ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਨਾਲ ਵੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਬਲਿਕ-ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਭਾਈਵਾਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਜਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਹੈ, ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਕਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ

ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਵੱਧ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮੁਹਾਲੀ, ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਫਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 1086 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖਣੇ ਜਿਹੜੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ 37 ਫੀਸਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੇ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ 72 ਫੀਸਦੀ ਵਸੋਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਵੱਲ ਰੁਚੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਬਜਟ ਜੋ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਖਰਚਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਉਹ ਦੋ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਹਰ ਇਕ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਛੜ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੈ, ਪਿੰਡਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਚੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਬੋਝ ਉਠਾ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਸਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ

ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਭਾਵੇਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਪਰ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬਜਟ ਵਿਚ ਮਨਰੋਗਾ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਾਲਗ ਮਰਦ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ ਵਿਚ 100 ਦਿਨ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਲਈ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਰਕਮ ਰੱਖਣੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉਤੇ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਏਗੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਂਜ ਇਸ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਨਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ, ਉਪਜਾਊ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਕੋਲ ਉਪਜਾਊ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਘੱਟ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 13000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਰੱਖਣੀ ਵੀ ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਪਰ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਖੁੰਭਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ, ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਕਿੱਤਾ, ਡੇਅਰੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਆਦਿ। ਖੇਤੀ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਡੀ ਵਸੋਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਅਰਧ ਅਤੇ ਲੁਕੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤੀ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦੇ ਵੱਧ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇ...

ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਇਕ ਪੜਾਅ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਅਤੇ ਅਗਲੇਰੇ ਪੜਾਅ ਦਾ ਅਰੰਭ। ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾ ਕੇ ਸੁਤੰਤਰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਤੁਰਨਾ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਹਿੱਸਾ ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਪਤਨੀ-ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਖੁਦ ਵੱਲ ਪਰਤਣਾ। ਮਨ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ, ਸੂਖਮ ਸੋਚਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਰੁਚੀਆਂ ਨੂੰ ਰੂਹ-ਪਰਵਾਜ਼ ਦੇਣੀ।

ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਬੇਲੋੜੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ, ਖਿਚੋਤਾਣ, ਭੱਜ-ਦੌੜ, ਭਟਕਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਰਾਹਤ। ਜਲਦੀ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਸੌਂਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੁਹਾਰਾਂ ਰੂਹ ਹੱਥ ਫੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਦੇ ਰਾਜਦਾਨ।

ਦਰਅਸਲ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਵੱਲੀ ਤੋਰਨ ਦਾ ਨਾਮ। ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦੇਖਣ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਵੱਲੀ ਤੋਰਨਾ।

ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਫਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖਿਆਲ, ਸੁਪਨੇ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਸੋਚਾਂ ਮਨ-ਦਰ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿੰਦੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਆਚ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਓ, ਜੋ ਰੁੱਸ ਗਏ ਨੇ, ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਕਾਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤ ਕਰੋ, ਜੋ ਤਿੜਕਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਚੁਕੇ ਨੇ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਭਰੀ ਕੁੱਤੜ ਵਿਚ ਮਿਠਾਸ ਘੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਹਾਸਲ ਬਣ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮੋਹਵੰਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਰੋਇਆ ਰੂਪ ਹੰਢਾਵੇ।

ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਪਨੀ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਾਂ, ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਏ ਨੇ। ਲੱਭ ਕੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ, ਖੇਡਾਂ, ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਅਣਭੋਲ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਮ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਣਨ ਦੇ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਵਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਖਿੱਚੋ-ਖੁੰਡੀ ਖੇਡਦਿਆਂ ਘੱਟੋ 'ਚ ਲੱਥਪੱਥ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ, ਮੱਝਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਫੜ ਕੇ ਛੱਪੜ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਫੱਟੀਆਂ ਸੁਕਾਉਂਦਿਆਂ ਫੱਟੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਲੜਾਈ ਹੋਵੇ, ਸਕੂਲੇ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਟੁੱਟੇ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਬੋਹੀ ਰੋਟੀ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤੀ ਸਵਾਦ ਚੱਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਪੱਖੇ ਮੂਹਰੇ ਡਾਹੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪੈਣ ਦਾ ਚਾਅ ਹੋਵੇ, ਨਿਗੂਣੀ ਜਿੱਤ ਪੁਗਾਉਣ ਲਈ ਅੱਧਾ-ਅੱਧਾ ਦਿਨ ਰਿਹਾੜ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੁਹਾਗੇ, ਖੂਹ ਦੀ ਗਾਟੀ ਜਾਂ ਖਰਾਸ 'ਤੇ ਲਏ ਝੂਟਿਆਂ ਦੇ ਪਲ ਹੋਣਾ। ਫੱਟੀ ਪੋਚਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡੁੱਬਕੇ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਰਗੀ ਬਚਪਨੀ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਨੂੰ ਮਿੱਟਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਜੇ ਇਹੀ ਤਾਂ ਮੌਕਾ ਏ।

ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਦੌਰਾਨ ਮੋੜਾਂ ਤੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਟੱਕਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਵਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੋਕ ਸਲਾਹ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਅਤੇ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਸੀ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਤੇ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਕਰਾਂ ਜਦ ਰੋਟੀ ਦੀ ਮੁਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਭਾਲਦਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਅਤੇ ਸਹਾਰੇ ਨੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰੰਗਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜਿਉਣ-ਜੋਗਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਬੀਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਮਨ-ਜੂਹ ਵਿਚ ਤੈਰਦੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਫਿਤਰਤ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ।

ਇਹ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਅਫਰੀਕਾ/ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਗਾਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤੇਜ ਰਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਆਗੋਸ਼ ਵਿਚ, ਕੁਦਰਤ ਸੰਗ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਅਵਗਿਆ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਅਤੇ ਨਾ-ਮੁਆਫੀ ਯੋਗ ਗੁਨਾਹ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਤੇ ਜੀਵਨੀ-ਸੁਰਤਾਲ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਕਿਉਂ ਮਨਫੀ ਹੋ ਗਈ? ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਦਾਨੀ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ ਰੱਖ ਕੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜੀਵੰਤ ਬਣਾ ਸਕਦੇ?

ਕਦੇ ਕਦੇ ਉਡਾਰੂ ਮਨ ਐਂਟਾਰਟਿਕਾ ਵਿਚ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਕਾਵਿ-ਰੰਗ ਇੰਨਾ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਹੈ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ। ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਨਸੀਹਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, “ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਨਾ ਮੌੜੋ। ਸਗੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲੀ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਝਾਕੋ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੀ ਲੋਚਾ ਬਣਾਓ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਦਾ ਨਗਮਾ ਗੁਣਗੁਣਾਏਗੀ।” ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਰਿਟਾਇਰ (ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ) ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ। ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਪਿਛੋਂ ਜੇ ਧਿਆਨ ਦਈਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ, ਜੋ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਰੀਝਾਂ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਓ, ਜੋ ਰੁੱਸ ਗਏ ਨੇ, ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਕਾਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤ ਕਰੋ, ਜੋ ਤਿੜਕਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਚੁਕੇ ਨੇ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਾਂ ਆਖਰੀ ਸਫਰ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰਸੀਆ ਬਣ ਜਾਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸੁਪਨੇ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਨਵੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਤੇ ਤਦਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵੱਲੀ ਉਡਾਣ ਭਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਏ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਰਹੱਸਮਈ ਚੁੱਪ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੋਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ, ਮਨੁੱਖੀ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚੀ, ਨਿਰਫੱਲਤਾ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ ਏ। ਇਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਾਰ-ਬਿਰਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ। ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਚਾਲਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਲੀਲਾ ਹੀ ਗਵਾ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਤਰੀ ਧਰੁੱਵ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਧਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਗਲੇਸੀਅਰਾਂ ਦੇ ਪਿਘਲਣ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ। ਇਸ ਮੁਨਕਰੀ ਨੇ ਉਤਰੀ ਧਰੁੱਵ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲੋਪ ਕਰ ਦੇਣਾ।

ਸੋਚ ਉਡਾਣ ਤਾਂ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਲਈ ਪਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ, ਖਾਲਾਂ ਤੇ ਖਲਿਆਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮਿਨਹਤ-ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਵਾਈ। ਖੇਤ ਵਿਚ ਛੁੰਨ ਪਾ ਕੇ ਬਿਰਖਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵਿਚ ਮਾਣੇ ਉਹ ਪਲ ਹੁਣ ਵੀ ਰੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਬਖਸ਼ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਮਨ ਵਿਚ ਧਰ

ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਜਿਉਣ ਨੂੰ ਬੜਾ ਮਨ ਕਰਦਾ। ਸੋਚਦਾਂ, ਜੀਵਨੀ ਖਲਜਗਣਾਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੁੱਤੀਆਂ ਉਹ ਕਲਾਵਾਂ ਜਗਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੰਨਤਾ ਨੇ ਮੇਰੀ ਸੋਚ-ਜੂਹ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਹ-ਹੀਣ ਹੋਣ ਨਾਲੋਂ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਲਟਕਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ। ਮਨ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਪਰਵਾਜ਼ ਦੇਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਅਧਮੋਏ ਜਿਹੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲਣ ਲਈ ਅਹੁਲ ਰਹੇ ਨੇ। ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਨੇ ਬਚਪਨੇ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੁਲਘਦੇ ਤੇ ਸਿਸਕਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਂ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਰਤੀਆਂ, ਕਰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਚ ਵਿਚ ਧਰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਰਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜੀਵਨ-ਧਰਾਤਲ ਦੇ ਮੋਚ ਕਰ ਸਕਣ। ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂ, ਜੋ ਮਨ 'ਚ ਅਬੋਲ ਨੇ। ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਮਨ 'ਚ ਕੋਈ

ਨਵੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦਾ ਹਰ ਸਾਹ ਨਵੀਂ ਕੀਰਤੀ ਨੂੰ ਕਿਆਸਦਾ। ਸਾਰਥਕ ਰੁਝੇਵੇਂ ਨੇ ਉਮਰ ਦੀ ਦਸਤਕ ਵੀ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਹਰਫਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਫਾਂ ਵਿਚ ਉਲਥਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਕਿਵੇਂ ਡਾਕਟਰੀ ਔਜ਼ਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ-ਸਾਧਨਾ ਵੱਲ ਤੁਰਿਆ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਜੀਵਨ-ਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ। ਇਸੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਮਾਰਗ ਬੰਦ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਦੂਜਾ ਰਾਹ ਬਣਾਉਣਾ, ਉਸ ਜਾਣਕਾਰ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਸਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਪੇਟਿੰਗ ਵੱਲ ਪਰਤਿਆ ਏ। ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਿਚ ਪੇਟਿੰਗ ਵਿਚੋਂ ਸਕੂਨ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਦੀ ਗੁਤਤੀ ਪਾਉਣਾ, ਕਲਾਤਮਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਬਣੀ। ਦਰਅਸਲ ਕਲਾਕਾਰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਉਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਸੂਖਮ-ਕਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਜਿਉਂਦਾ, ਕਲਾ-ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ, ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦਾ ਅਤੇ ਕੈਨਵਸ 'ਤੇ ਮਾਰੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਾਉਂਦਾ। ਸੂਖਮ-ਭਾਵੀ ਅਤੇ ਰੂਹ-ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਹੀ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨੀ ਉਜਾੜ 'ਚ ਬਹਾਰ ਦੇ ਸੰਪੂਰੀ ਰੰਗ ਦੀ ਰੰਗਰੇਜ਼ਤਾ ਬਣਦੀਆਂ। ਮਨ ਕਰਦਾ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਕੋਸੇ ਕੋਸੇ ਪਲ ਫਿਰ ਬਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਗਾਰਿਆਂ ਤੇ ਹਾਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੰਦਲੀਪਣ ਨੂੰ ਮਾਣਾਂ।

ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਦਰਅਸਲ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇਕ ਪੜਾਅ ਦਾ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਕ ਪੜਾਅ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋ, ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਜਿਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਦੂਜਾ ਪੜਾਅ ਹੀ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ। ਕੰਮ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਉਮਰ ਭਰ ਖੁਦ ਤੋਂ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ 'ਚ ਪਸਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਸੰਜੀਵਤਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ। ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ, ਘਰ ਦੀ ਹਰ ਨੌਕਰ, ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਮ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਿਹਾਰਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵਿਕੋਲਿਤਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ।

ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸੁਪਨੇ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਨਵੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਤੇ ਤਦਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਵੱਲੀ ਉਡਾਣ ਭਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਏ। ਇਹ ਉਡਾਣ ਮਾਇਕ ਲਾਭ ਲਈ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸਕੂਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਸਲ। ਫਿਰ ਸਿਰਫ ਸੁਪਨੇ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੇ, ਉਮਰ ਤਾਂ ਯਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਮੇਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਨਾਜ਼ਲ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਜੀਵਨੀ ਤਰਕ-ਸੰਗਤਾ ਅਤੇ ਤਰੇ-ਤਾਜ਼ਗੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨ-ਵਰਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕੀਤਾ: ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦੌੜ ਤੋਂ ਅੱਕਿਆ ਬੋਲੇਤਾ, ਨਿੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਜੀਵਨ-ਪੈਡਿਆਂ ਦਾ ਬੱਕਿਆ ਰਾਹੀ ਸੁਰਖ ਧੁੱਪਾਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ, ਢਲਦੀ ਸ਼ਾਮ।

ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ

ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਪਨੀ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਾਂ, ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਏ ਨੇ। ਲੱਭ ਕੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਪਨੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ, ਖੇਡਾਂ, ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਅਣਭੋਲ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਮ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਣਨ ਦੇ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਵਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਖਿੱਚੋ-ਖੁੰਡੀ ਖੇਡਦਿਆਂ ਘੱਟੋ 'ਚ ਲੱਥਪੱਥ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ, ਮੱਝਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਫੜ ਕੇ ਛੱਪੜ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਫੱਟੀਆਂ ਸੁਕਾਉਂਦਿਆਂ ਫੱਟੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਲੜਾਈ ਹੋਵੇ, ਸਕੂਲੇ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਟੁੱਟੇ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਬੋਹੀ ਰੋਟੀ ਵਿਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤੀ ਸਵਾਦ ਚੱਖਣਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਪੱਖੇ ਮੂਹਰੇ ਡਾਹੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪੈਣ ਦਾ ਚਾਅ ਹੋਵੇ, ਨਿਗੂਣੀ ਜਿੱਤ ਪੁਗਾਉਣ ਲਈ ਅੱਧਾ-ਅੱਧਾ ਦਿਨ ਰਿਹਾੜ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੁਹਾਗੇ, ਖੂਹ ਦੀ ਗਾਟੀ ਜਾਂ ਖਰਾਸ 'ਤੇ ਲਏ ਝੂਟਿਆਂ ਦੇ ਪਲ ਹੋਣਾ।

ਜਾਂਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸੀਮਤ ਖੁਸ਼ੀ ਮੈਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰਨ ਜਿਹਾ ਵਿਸਮਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ। ਨੇੜੇ ਪੈਰੀਂ ਤੋਲ-ਭਿੰਜੀਆਂ ਵੱਟਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ, ਵੱਟਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਫੇਰਣਾ, ਆੜ ਵਿਚ ਗੰਢੇ ਦੀ ਭੂਕ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਪੀਣਾ ਅਤੇ ਖਰਬੂਜ਼ ਤੇ ਹਦਵਾਣੇ ਖਾਂਦਿਆਂ, ਅੱਧਾ ਖਾਣਾ ਤੇ ਅੱਧਾ ਵਗਾਰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਉਹ ਰੁੱਤ ਕਿਵੇਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇਗੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਾਂਗਾ?

ਬਹੁਤ ਜੀਅ ਕਰਦਾ, ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚ ਮੁੜ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੱਝਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਫੜ ਕੇ ਨਹਾਉਣਾ, ਪਸੂਆਂ ਸੰਗ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਘੁੱਟਾਂ ਭਰਨੀਆਂ, ਚੁੱਭੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਤੇ ਛੂਹਣਾ। ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਰਗੇ ਦੋਸਤ ਕਿਥੋਂ ਬਿਆਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜ਼ੀਮ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜ ਲਿਆਉਣ? ਕਦੇ ਕਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਾਂ। ਪੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਲਾਵਾਂ। ਤਿਤਲੀਆਂ ਫੜਾਂ, ਭੋਰਿਆਂ ਦੀ ਫੁੱਲਾਂ ਸੰਗ ਗੁਫਤਗੂ ਸੁਣਾਂ ਅਤੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਾਂ। ਕਿੰਨੀ ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਭਾਵਪੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਹ ਗੁਫਤਗੂ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਉਕਾ ਨਿਆਰੀ ਤੇ ਪਿਆਰੀ। ਫੁੱਲਾਂ ਸੰਗ ਫੁੱਲ ਬਣਨ ਦਾ ਅਲੋਕਾਰੀ ਅਨੰਦ। ਫੁੱਲਾਂ ਜਿਹਾ ਬਣਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਨੇ ਹੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਹਜ-ਭਾਵੀ ਬਣਾਇਆ। ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟੇ ਉਗਾਵਾਂ। ਬਾਜ਼ਾਰੂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਫਲਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹੀ ਦਿਤੀਆਂ ਨੇ।

ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਾ ਰਹੇ। ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰਵਾ ਰਹੇ ਕਿ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਦਿਲਲਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾਈਆਂ ਤੇ ਰੂਹ ਤੋਂ ਰੂਹ ਤੀਕ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਮਿਟਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਚੇਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸਾਥੀ ਮੇਰੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯਾਰੀ 'ਤੇ ਮਾਣ ਰਹੇਗਾ। ਉਕਤ ਖਿਆਲ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ 'ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ। ਮੈਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਖੁਦ ਲਈ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਾਂ ਆਖਰੀ ਸਫਰ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰਸੀਆ ਬਣ ਜਾਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਮਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਜੀਅ ਕਰਦਾ।

ਜੀਵਨ ਜਿਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੀ ਦੇਖੋ, ਜੋ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਮੋੜ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿਤਵਦਿਆਂ ਨਵੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਮਾਜ ਲਈ ਰਸਕ ਬਣੇ। ਮੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਹੀਨ ਸਰਜਨ ਹੈ। 75 ਸਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਉਲਥਾ ਕਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਲਾਸਿਕ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਏ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਵੀ ਲਿਖੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੁਆਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਟਵਾਰੇ ਦਾ ਦਰਦ ਹੰਢਾਉਂਦਾ, ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਆਰਥਕ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਸਰ ਕਰਦਾ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਰਾਹਾਂ ਵੱਲੀ ਤੋਰਨ ਅਤੇ

ਚਿਰਾਗ-ਡਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਸਥਲਤਾ ਕਰਮ 'ਚ ਹੀਣਤਾ ਅਤੇ ਚਾਲ ਠਹਿਰ ਜਾਂਦੀ ਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਏ ਕਿ ਉਮਰ ਨਾਲ ਬਿਖੜੇ ਮਾਰਗੀਂ ਬਿੱੜਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸਾਹ ਅਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਅੱਖ 'ਚ ਉਤਰ ਆਉਂਦੀ ਏ ਨਮੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਏ ਕਿ ਮੋਟੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਠਹਿਰੀ ਤੋਰੇ ਤੁਰਦਾ ਅਤੇ ਲੰਗਤੇ ਸਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਸੁਖਮ ਰਿਟਾਇਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਆਇਦ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਪਰਾਮ ਹੋ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਮੈਂ ਰਿਟਾਇਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਨੈਣੀਂ ਝਾਕਣਾ ਏ ਮਸਤਕ-ਚਿਰਾਗ ਜਗਾਉਣਾ ਏ ਅੱਖਰ-ਜੋਤ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡਣਾ ਏ ਵਰਕਿਆਂ 'ਤੇ ਹਰਫ-ਗਿਆਨ ਧਰਨਾ ਏ 'ਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੰਢਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਵਾਨਗੀ ਬਣਨਾ ਏ ਅਤੇ ਨਰੋਏ ਦਿਸਦਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨੀ ਏ।

ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅੰਬਰ ਦੀ ਜੂਹ ਨਾਪਣੀ ਏ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਜਾਣਾ ਏ ਕਿਰਨ-ਪਰਾਗਾ ਝੋਲੀ ਪਾਣਾ ਏ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਣਾ ਏ।

ਹੁਣੇ ਹੀ ਤਾਂ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਏ ਜੀਅ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਏ ਸੁਰਖਰੂ ਪਲ ਸਿਰਜਣੇ ਨੇ ਤੇ ਵਕਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਕਰਨਾ ਏ।

ਭਲਾ! ਤੁਰਨ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਵਾਲੇ ਕਦ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹਰ ਦਿਨ ਨਵੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ, ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਦਸਤਕ ਹੁੰਦਾ ਏ ਉਹ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਫਾ ਪੜ੍ਹਨ 'ਚ ਮਸ਼ਰੂਫ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਮੈਂ ਰਿਟਾਇਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਾਰੀ ਖੇਡਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਰਿਟਾਇਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਅਧੂਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਬਸਰਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਵਿਰਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਲਗਣਾ ਤੋੜਨ ਤੇ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਮਿਲਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਸਬੰਧ ਜਰੂਰ ਬਣਨਾ।

ਮਰਣ ਮੁਣਸਾ ਸੂਰਿਆ ਹਕੁ ਹੈ...

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ, ਜਿਉਣਾ ਝੂਠ ਤੇ ਮਰਨਾ ਸੱਚ। ਜੇ ਮੌਤ ਇੱਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇੰਨਾ ਅਭੰਬਰ ਕਿਉਂ ਰਚਦੇ ਹਾਂ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਕਫਨ ਲੈਣ ਲਈ ਇੰਨਾ ਲੰਬਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਹਾਂ? ਇਸ ਅਜੀਬ ਸੋਚ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਅਸਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜਿੰਨਾ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹਾਂ, ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੂੰਘੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਘਿਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਹਰ ਧਰਮ ਵੱਖਰੇ

ਡਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਕਪੂਰਾ
ਫੋਨ: 585-305-0443

ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜਾਣਾ ਮਰਿ ਜਾਈਐ ਘੁਮਿ ਨ ਆਈਐ॥ ਝੂਠੀ ਦੁਨੀਆ ਲਗਿ ਨ ਆਪੁ ਵਢਾਈਐ॥੨॥ ਬੋਲੀਐ ਸਚੁ ਧਰਮੁ ਝੂਠੁ ਨ ਬੋਲੀਐ॥ ਜੇ ਗੁਰੁ ਦਸੈ ਵਾਟ ਮੁਰੀਦਾ ਜੋਲੀਐ॥੩॥ ਛੈਲ ਲਘੰਦੇ ਪਾਰਿ ਗੋਰੀ ਮਨੁ ਧੀਰਿਆ॥ ਕੰਚਨ ਵੰਨੇ ਪਾਸੇ ਕਲਵਿਤ ਚੀਰਿਆ॥੪॥ ਸੇਖ ਹੋਯਾਤੀ ਜਗਿ ਨ ਕੋਈ ਬਿਰੁ ਰਹਿਆ॥ ਜਿਸੁ ਆਸਿਣ ਹਮ ਬੈਠੇ ਕੇਤੇ ਬੈਸਿ ਗਇਆ॥੫॥ ਕਤਿਕ ਕੁੰਜਾਂ ਚੇਤਿ ਡਉ ਸਾਵਣਿ ਬਿਜੁਲੀਆ॥ ਸੀਆਲੇ ਸੋਹੰਦੀਆਂ ਪਿਰ ਗਿਲ ਬਾਹਤੀਆਂ॥੬॥ ਚਲੇ ਚਲਣਹਾਰ ਵਿਚਾਰਾ ਲੇਇ ਮਨੋ॥ ਗੰਢਦਿਆਂ ਛਿਅ ਮਾਰ ਤੁਤੰਦਿਆ ਹਿਕੁ ਖਿਨੋ॥੭॥ ਜਮੀ ਪੁਛੈ ਅਸਮਾਨ ਫਰੀਦਾ ਖੇਵਟ ਕਿੰਨਿ ਗਏ॥ ਜਾਲਣ ਗੋਰਾਂ ਨਾਲਿ ਉਲਾਮੇ ਜੀਅ ਸਹੇ॥੮॥੨॥ (ਪੰਨਾ 488)

ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਰਾਗ ਆਸਾ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਖੀਰ ਮਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਵਾਪਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਝੂਠੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕਿਉਂ ਗਵਾ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਸਦਾ ਸੱਚ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜੀਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲੀਏ। ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਦੇਖ ਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਔਰਤ ਦਾ ਮਨ ਵੀ ਹੌਂਸਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ, ਜੇ ਸੋਨੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਅਰਥਾਤ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਉਲਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਿਆ, ਜਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੁਣ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬੈਠ ਕੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਸਮੇਤ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੰਗ ਚੱਲਣਹਾਰ ਹੈ। ਜਮੀਨ-ਅਸਮਾਨ ਇਸ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਲੋਕ-ਛੋਟੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਫਿਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਮਦਾਸ ਕੋਲ ਆ ਰੁਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗੇ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦੁੱਧ ਤੇ ਮੱਖਣ ਦੇ ਪੈਣੇ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਾਕਾ ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ?"

"ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਬੂੜਾ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਮੈਂ ਮੱਝੀਆਂ ਦਾ ਵਾਗੀ ਹਾਂ।"

"ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਕੀ ਇੱਛਾ ਧਾਰ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ?"

"ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਬਚਾਓ। ਇਸ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਗੋਤ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ।"

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੇਰੀ ਖੇਡਣ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਮੌਤ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੂੜੇ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਨਾ ਹੋਵਾਂ ਅਤੇ ਮੌਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੇਰ ਲਵੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ? ਬੂੜੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਪਠਾਣ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ

ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਬਦੇ ਬਦੀ ਸਾਡੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ, ਪੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਅੱਧ ਪੱਕੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਵੱਢ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਤ ਵੀ ਜਦੋਂ ਮਰਜੀ ਬੱਚੇ, ਗੱਭਰੂ ਅਤੇ ਬੁੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਨੱਪ ਲਵੇਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਡਰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਓ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਰੱਬ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਵੱਡਾ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਹੈ, ਜੇ ਤੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਮੌਤ ਤੈਨੂੰ ਡਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਡਰਨ ਲੱਗੇਗੀ। ਤੂੰ ਜਨਮ-ਮਰਨ ਦੇ ਗੋਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗਾ। ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਕਰ, ਉਸ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰ, ਤੇਰੇ ਸਭ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।"

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ, ਮਨੁੱਖ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੌਤ ਰਾਣੀ ਬਣ ਉਸ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਬੋਚ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਟੇਰਾਂ 'ਤੇ ਵਸਤਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਫੋ (First in First out or FIFO), ਲਿਫੋ (Last in First out or LIFO) ਅਤੇ ਹਿਫੋ (Highest in First out or HIFO) ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਪਰ ਮੌਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮਰਜੀ ਬਿਨਾ ਉਮਰ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕੀਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਪਿਛੋਂ ਆਇਆਂ ਨੂੰ, ਅਕਲਵੰਦ ਜਾਂ ਅਕਲਬੰਦ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਸਦੀ ਵੱਸਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਦਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰਾਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਦੀ ਧੀਮੀ ਚਾਲ ਸਦਕਾ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਪੌਦੇ ਉਗਦੇ ਹਨ, ਫੁੱਲ ਤੇ ਫਲ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਫੁੱਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਫੁੱਲ ਤੋਂ ਫਲ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਲ ਪੱਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੱਕਣ ਪਿਛੋਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡਿਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ, ਪਸ਼ੂ ਜਾਂ ਪੰਛੀ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਬੀਜ ਫਿਰ ਧਰਤੀ ਤਕ ਪੁਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਬੀਜ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਪੌਦਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕ੍ਰਿਆ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਸੌਖਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਅੰਤ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਜਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਟੱਲ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਹਰ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟਾਲਣਾ ਵੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ 'ਮੁਕੱਦਰ ਕਾ ਸਿਕੰਦਰ' ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ,

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬੇਵਫਾ ਹੈ
ਏਕ ਦਿਨ ਨੁਕਰਾਏਗੀ
ਮੌਤ ਮਹਿਬੂਬਾ ਅਪਨੇ ਸਾਥ
ਲੈ ਕਰ ਜਾਏਗੀ।

ਮੌਤ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਡਰ ਸਾਨੂੰ ਭੈ ਭੀਤ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਸ ਰਹੱਸ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਮੌਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ ਸਗੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਗੀਤਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਮੌਤ ਡਰਾ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦਾ ਫੈਲਾਓ ਇੰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ, ਜੋਤਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਪੁਛ-ਪੁਤੀਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ। ਜਵਾਨ ਉਮਰੇ ਮੌਤ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵੱਧ ਦੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਆਸਾਂ ਨੂੰ ਫਲ ਲੱਗਣ ਪਿਛੋਂ ਜੇ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਫਸਲ ਨੂੰ ਰੱਬ ਗੜੇ ਪਾ ਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਗਾੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਚਲਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਮੌਤ ਦੇ ਜਮਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਦਰ 'ਤੇ ਪੁਜਣਾ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਲੁਕਣ ਮੀਚੀ ਨਾ ਖੇਡੀਏ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਿਲ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਬੈਠ ਕੇ ਉਡੀਕ ਕਰੀ ਜਾਈਏ। ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬਹਾਦਰਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਏ। ਅਜਿਹੀ ਮੌਤ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ,

ਮਰਣੁ ਨ ਮੰਦਾ ਲੋਕਾ ਆਖੀਐ

ਜੇ ਮਰਿ ਜਾਣੈ ਐਸਾ ਕੋਇ॥
ਸੇਵਿਹੁ ਸਾਹਿਬੁ ਸੰਮੁਖੁ ਆਪਣਾ
ਪੰਥੁ ਸੁਹੇਲਾ ਆਗੈ ਹੋਇ॥
ਪੰਥਿ ਸੁਹੇਲੈ ਜਾਵਹੁ ਤਾਂ ਫਲੁ ਪਾਵਹੁ
ਆਗੈ ਮਿਲੈ ਵਡਾਈ॥
ਭੈਣੈ ਸਿਉ ਜਾਵਹੁ ਸਚਿ ਸਮਾਵਹੁ
ਤਾਂ ਪਤਿ ਲੇਖੈ ਪਾਈ॥
ਮਹਲੀ ਜਾਇ ਪਾਵਹੁ ਖਸਮੈ ਭਾਵਹੁ
ਰੰਗ ਸਿਉ ਰਲੀਆ ਮਾਣੈ॥
ਮਰਣੁ ਨ ਮੰਦਾ ਲੋਕਾ ਆਖੀਐ
ਜੇ ਕੋਈ ਮਰਿ ਜਾਣੈ॥੨॥ (ਪੰਨਾ 579)

ਅਰਥਾਤ ਹੋ ਲੋਕੋ! ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਨਾ ਆਖੋ, ਮੌਤ ਚੰਗੀ ਹੈ, ਪਰ ਤਾਂ ਹੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੀਅ ਕੇ ਮਰਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਿਮਰੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸਫਰ ਵਿਚ ਰਸਤਾ ਸਿਮਰਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਦਕਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਭੇਟਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੋਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਦਾ-ਬਿਰ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਇਕ-ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ, ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਇੰਜਤ ਮਿਲੇਗੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਲੋਕੋ! ਮੌਤ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਨਾ ਆਖੋ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ,

ਮਰਣੁ ਮੁਣਸਾ ਸੂਰਿਆ ਹਕੁ ਹੈ
ਜੇ ਹੋਇ ਮਰਹਿ ਪਰਵਾਣੈ॥
ਸੂਰੇ ਸੇਈ ਆਗੈ ਆਖੀਅਹਿ
ਦਰਗਹ ਪਾਵਹਿ ਸਾਚੀ ਮਾਣੈ॥
ਦਰਗਹ ਮਾਣੁ ਪਾਵਹਿ ਪਤਿ ਸਿਉ ਜਾਵਹਿ
ਆਗੈ ਦੂਖੁ ਨ ਲਾਗੈ॥
ਕਰਿ ਏਕੁ ਧਿਆਵਹਿ ਤਾਂ ਫਲੁ ਪਾਵਹਿ
ਜਿਤੁ ਸੇਵਿਐ ਭਉ ਭਾਗੈ॥
ਉਚਾ ਨਹੀ ਕਹਣਾ ਮਨ ਮਹਿ ਰਹਣਾ
ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਜਾਣੈ॥
ਮਰਣੁ ਮੁਣਸਾ ਸੂਰਿਆ ਹਕੁ ਹੈ
ਜੇ ਹੋਇ ਮਰਹਿ ਪਰਵਾਣੈ॥੩॥ (ਪੰਨਾ 579)

ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਕਬੂਲ ਹੋ ਕੇ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੂਰਮੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਰਨਾ ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਸਲਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਆਦਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਵਿਆਪਦਾ। ਉਹ ਬੰਦੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਜਾਣ ਕੇ ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਿਆਂ ਹਰ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਭਾਈ! ਅਹੰਕਾਰ ਦਾ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪ੍ਰਭੂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਕਿਸ ਨੇ ਬਾਬਾ ਰੋਈਐ ਬਾਨੀ ਹੈ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੋ॥
ਕੀਤਾ ਵੇਖੇ ਸਾਹਿਬੁ ਆਪਣਾ
ਕੁਦਰਤਿ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰੋ॥
ਕੁਦਰਤਿ ਬੀਚਾਰੇ ਧਾਰਣ ਧਾਰੇ
ਜਿਨਿ ਕੀਆ ਸੇ ਜਾਣੈ॥
ਆਪੇ ਵੇਖੇ ਆਪੇ ਬੂਝੈ
ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਣੈ॥
ਜਿਨਿ ਕਿਛੁ ਕੀਆ ਸੇਈ ਜਾਣੈ
ਤਾ ਕਾ ਰੂਪੁ ਅਪਾਰੋ॥
ਨਾਨਕ ਕਿਸ ਨੇ ਬਾਬਾ ਰੋਈਐ ਬਾਨੀ ਹੈ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੋ॥੪॥੨॥ (ਪੰਨਾ 580)

ਹੋ ਨਾਨਕ! ਇਹ ਜਗਤ ਇਕ ਖੇਡ ਹੈ। ਖੇਡ ਬਣਦੀ ਤੇ ਢਹਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਰਨ 'ਤੇ ਰੋਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਮਾਲਕ-ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਗਤ ਦੀ ਆਪ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਜਗਤ ਰਚਿਆ ਹੈ, ਉਹੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਸਭ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਅਰਥ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗੁਣ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਰਾਹ ਲੈਣਾ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਲਈ ਹੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਉਹ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਖਾਤਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਵੀ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾ ਤਾਂ ਸਵੈ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਿਰੁਧ ਜੂਝ ਮਰਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੁਰ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੱਚ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ

ਭਲੇ ਲਈ ਜੂਝ ਮਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵਲੋਂ ਸਿਖਾਇਆ ਸੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਕੇਵਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਾ ਵਿਹਾਰਕ ਰੂਪ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸਨ, ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਖਾਤਰ ਆਪਾ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਗਏ। ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸਨ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸਿਧਾਂਤ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜਨ ਸਾਧਾਰਨ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਸਿੱਖ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ, ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਸਹਿਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਗਏ।

ਸਿੱਖੀ ਸੱਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀਆਂ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਫਰਕ ਨਾ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਚ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਕੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਬਣ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਮੌਤ ਮਹਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿਰ ਉਚਾ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,

ਸਵੈਯਾ॥
ਹੋ ਰਵਿ ਹੋ ਸਸਿ ਹੋ ਕਰੁਨਾਨਿਯ
ਮੇਰੀ ਅਬੈ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ॥
ਅਉਰ ਨ ਮਾਂਗਤ ਹਉ ਤੁਮ ਤੇ ਕਛੁ ਚਾਹਤ
ਹਉ ਚਿਤ ਮੈ ਸੇਈ ਕੀਜੈ॥
ਸੌਤ੍ਰਨ ਸਿਉ ਅਤਿ ਹੀ ਰਨ ਭੀਤਰ
ਜੂਝ ਮਰੇ ਕਹਿ ਸਾਚ ਪਤੀਜੈ॥
ਸੰਤ ਸਹਾਇ ਸਾਚ ਜਗ ਮਾਇ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਸਯਾਮ ਇਹੈ ਬਰੁ ਦੀਜੈ॥
ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ-ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ, ਹਿੰਮਤ ਦੀ, ਠੋਸ ਤੇ ਨੇਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ; ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਅਮਲ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੀ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿਤ ਕਦਮ ਚੁੰਮਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਰਸਤਾ ਠੀਕ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੋਧਿਆ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੀ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਕ ਪਿਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸਵੱਲੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਹਰ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੋਰ ਜਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰੇ ਤੇ ਨਾ-ਇਨਸਾਫੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੇ।

ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਗਾਉ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੫
ਬੀਜ ਮੰਤ੍ਰ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਗਾਉ॥
ਆਗੈ ਮਿਲੀ ਨਿਬਾਢੇ ਥਾਉ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਕੀ ਚਰਣੀ ਲਾਗੁ॥
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕਾ ਸੋਇਆ ਜਾਗੁ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਾਪੁ ਜਪਲਾ॥
ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਹਿਰਦੈ ਵਾਸੈ
ਭਉਜਲ ਪਾਰਿ ਪਰਲਾ॥ ਰਹਾਉ॥
ਸਬਦ ਦੀ ਰਹਾਉ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹੋ ਭਾਈ! ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਆ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਭਵਜਲ ਯਾਨਿ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਮੁ ਨਿਧਾਨੁ ਧਿਆਇ ਮਨ ਅਟਲਾ॥
ਤਾ ਛੁਟਹਿ ਮਾਇਆ ਕੇ ਪਟਲਾ॥
ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਪੀਉ॥
ਤਾ ਤੇਰਾ ਹੋਇ ਨਿਰਮਲ ਜੀਉ॥
ਸੋਧਤ ਸੋਧਤ ਸੋਧਿ ਬੀਚਾਰਾ॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਨਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ॥
ਸੋ ਹਰਿ ਭਜਨੁ ਸਾਧ ਕੈ ਸੰਗਿ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਾਪੈ ਹਰਿ ਕੈ ਰੰਗਿ॥
ਛੋਡਿ ਸਿਆਣਪੁ ਬਹੁ ਚਤੁਰਾਈ॥
ਮਨੁ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਵੈ ਜਾਇ ਨ ਕਾਈ॥
ਦਇਆ ਧਾਰੀ ਗੋਵਿੰਦ ਗੁੱਸਾਈ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਨਕ ਟੇਕ ਟਿਕਾਈ॥
ਗੁਰਦੇਵ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਹੋ ਮਨ! ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਹੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਬਹੁਤੀ ਚਤੁਰਾਈ ਛੱਡ ਦੇਹ। ਜਿਵੇਂ ਜਾਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਹਉਮੈ ਰੂਪ ਕਾਈ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਹ ਜਾਲਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਉਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਵਿਪਰਵਾਦ-ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ

ਧਰਮ-ਕਰਮ

ਵਿਪਰ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਧਾਰਮਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੂ ਅਨੁਆਈਆਂ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਕ ਪਹਿਰਾਵਾ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਧਰਮ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਮੂਰਤ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੰਦਿਰਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਅਰਚਨਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੀ ਅਨੁਆਈਆਂ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਕੰਮ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਤਿਲ ਫੁਲ

ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ
ਫੋਨ: 916-501-3974

ਭੇਟਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪੂਰੇ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ, ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਧਾਰਮਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਵਿਪਰ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿਪਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਆਪਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੀ ਕਿਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਗ੍ਰੰਥੀ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਾਰਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਪਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਿਸਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬੀਰਬਲ ਦੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਵਿਪਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਰਾਜੇ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਾਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਆਮ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਇਕ ਚਪਤਾਸੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਪਰ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਇਕ

ਨਹੀਂ ਗਿਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਹਨ, ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਵਿਪਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਪਰ ਵਾਂਗ ਧਾਰਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਅਤੇ ਰਹਿਨ-ਸਹਿਨ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸੋਮਾ ਕਰੀਬ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਅਨੁਆਈਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਿਲ ਫੁਲ ਭੇਟਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੂਜਾ ਹੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਨਾਂ 'ਪੁਜਾਰੀ' ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਉਸ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੋਂ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਹਿਰਾਵੇ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਉਸ ਦੀ ਇੱਜਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਆਪਾਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰੇਕ ਪੁਜਾਰੀ ਦਾ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਬਾਕੀ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੁਜਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਖਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਵਿਪਰਵਾਦ ਜਾਂ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹਰ ਧਾਰਮਕ ਬੁਲਾਰਾ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਿਪਰਵਾਦੀ ਜਾਂ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਜਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਪਰਵਾਦ ਜਾਂ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਦੀ ਇਹ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਧਾਰਨਾ ਕਿਉਂ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਰੇ ਕਿੱਤੇ, ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਇਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਕਤ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਵਾਲੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸੌਖਿਆਂ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੁਨਿਆਵੀ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਦੋਧੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਫੀ ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ

ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਨੇਕ ਕਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਵੰਡਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿੱਤਾ ਨੇਕ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ, ਜੋ ਪਸੂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, 13ਵੇਂ ਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਫਰਕ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਮੁਨਾਫਾ ਉਸ ਦੀ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ

ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਹਨ, ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਵਿਪਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਪਰ ਵਾਂਗ ਧਾਰਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਅਤੇ ਰਹਿਨ-ਸਹਿਨ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਂ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸੋਮਾ ਕਰੀਬ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਅਨੁਆਈਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਿਲ ਫੁਲ ਭੇਟਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਭਾਵ ਵੱਧ ਦੁੱਧ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਵਧਾਈ ਕਮਾਈ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਕੋਈ ਗਲਤ ਢੰਗ ਵਰਤ ਕੇ ਯਾਨਿ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆਦਿ ਮਿਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਇਥੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਬੇਇਸ਼ਾਬੀ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਬਨਾਉਣੀ ਦੁੱਧ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਘੋਰ ਪਾਪ ਦੀ ਕਮਾਈ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਨੇਕ ਤੇ ਪੁੰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੋਧੀ ਆਪਣੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਇਕ ਪੁਜਾਰੀ ਨਾਲ ਵੀ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਪਾਕ ਪਵਿੱਤਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਪਾਕ ਪਵਿੱਤਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਵਾਲੀ ਧਾਰਮਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਾਮਾਤਾਂ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਦੇ ਜੰਜਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹਰ ਸੰਭਵ

ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਧਾਲੂਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਤਿਲ ਫੁਲ ਭੇਟਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੇਕ ਅਤੇ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਸੇ ਵਿਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਇੱਕ ਪੁਜਾਰੀ ਐਨੇ ਵਿਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਾਮਾਤਾਂ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵੱਲ ਵਧਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਕੁਝ ਇੱਕ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦੇ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਖੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਵਿਪਰਵਾਦ ਜਾਂ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਖਰ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਸਾਡਾ

ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੱਟੀ ਖੜਕਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਗੋਲਕਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਚੌਧਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਅਜੋਕਾ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਵੀ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਖੇਲ ਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਨਾੜੀ ਦੇ ਕਾਲੇ ਜਾਦੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਪੁੱਠਾ ਪੈ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਡੇਰੇਦਾਰ ਤੇ ਤਖਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤਾਂ ਮਹਿਜ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੇ ਪਿਆਦੇ ਬਣੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣੀ ਸਾਡੇ ਸਿਆਸੀ ਖਿਲਾੜੀਆਂ ਜਾਂ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਲਈ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਸੁਣਨਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਕਿਸੇ ਭੜੂਏ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਕਰ ਹੈ ਤਾਂ ਬਸ ਆਪਣੀ ਡਿਗਦੀ ਜਾਂ ਖੁਰਦੀ ਹੋਈ ਸਿਆਸੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਬੰਨਣ ਅਤੇ ਬੰਮਣ ਦਾ। ਜਾਂ ਸਿਉਂਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਚਟਮ ਕਰ ਜਾਣ ਦਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹ ਲੀਰਾਂ ਦਾ ਸੱਪ ਇੱਕ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ, ਬਸ ਮੁਲਕੀ ਲੀਰਾਂ ਦਾ ਸੱਪ 'ਤੁਰ ਪਿਆ, ਤੁਰ ਪਿਆ' ਦੀ ਰਟ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਧਰ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਚੌਧਰੀ ਅਜਗਰ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਾਬਤ ਸਬੂਤ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਸੂਮ, ਲਾਚਾਰ ਤੇ ਬੇਸਹਾਰਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਲੀ ਵੀ ਦੋ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਨਾਸਮਝੀ ਤੇ ਅਨੋਭਤ ਭਾਵੁਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਹਰ ਵਾਰ ਲੁੱਟੇ ਪੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਚਿਤੀਆਂ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਚੁਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀਆਂ। ਲੋਕ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਧਰਮ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਹਰ ਧਰਮ ਦਾ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਦੇਖਿਆਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ, ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਇੱਕ ਉਤਮ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਅਗਲਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਤਮ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਕਦਮ ਵਿਚ ਇਹ ਪੁਜਾਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਖੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਭੱਲ ਬਣ ਜਾਵੇ ਪਰ ਖੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਲੋਕ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਅੰਤ ਨੂੰ ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਜੰਗ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਪਰਵਾਦ ਜਾਂ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਮਾਨਵਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਵੀ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਧਾਰਨ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਤਾਰਕਿਕ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਪੁਜਾਰੀ ਵਾਲੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਵਾਰਥ ਸਿਧੀ ਵਾਸਤੇ ਵਿਪਰਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਧਾਰਨ ਬੁੱਧੀ ਵਰਤਦਿਆਂ ਐਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਕੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਜਾਦੂਗਰੀ

ਬਚਪਨ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ 'ਚ ਕਦੇ ਕਦੇ ਜਾਦੂਗਰ ਆਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਬੋਜਕਾ ਜਿਹਾ ਭੁੰਝੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇੱਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਡੁਗਡੁਗੀ ਵਜਾਉਣੀ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸਟੀਲ ਦੀ ਬਾਰੀਕ ਜਿਹੀ ਬੰਸਰੀ ਵਜਾਉਣੀ। ਵਿਚ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਜ਼ ਤੇਜ਼ ਡੁਰ ਡੁਰ ਕਰਨੀ ਕਿ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਦੂਈ ਅਸਰ ਘੁਲ ਜਾਣਾ।

ਉਸ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਚੰਗਾ ਰੰਗ ਬੰਨਣਾ। ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਡੁਗਡੁਗੀ ਤੇ ਬੰਸਰੀ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਆਸ ਪਾਸ ਭਰਵਾਂ ਇਕੱਠ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੋਜਕੇ ਕੋਲ ਪੈਰਾਂ ਭਾਰ ਬੈਠ ਜਾਣਾ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਦੁਆਲੇ ਚਾਦਰ ਲਪੇਟ ਲੈਣੀ।

ਬੋਜਕੇ ਵਿਚੋਂ ਲੀਰਾਂ ਦਾ ਸੱਪ ਜਿਹਾ ਕੱਢ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਬਤ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਸਮਝ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਬੇਸਿਰ-ਪੈਰ ਅਤੇ ਅਨੋਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰੋ.)
ਫੋਨ: 91-94175-18384

ਦੱਸਣੀਆਂ ਤੇ ਆਖਣਾ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਜਾਦੂ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਵੇਗਾ।

ਉਸ ਨੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਖੇਲ ਖੇਲਣੇ। ਉਹ ਖੇਲ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਫੁਰਤੀ 'ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਚੁਸਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਖੇਲ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪਰੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਲੀਰਾਂ ਦੇ ਉਸ ਸੱਪ ਜਿਹੇ ਬਾਬਤ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਣਾ, 'ਤੁਰ ਪਿਆ, ਤੁਰ ਪਿਆ, ਤੁਰ ਪਿਆ'।

ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕਦਮ ਉਸ ਪਾਸੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਪੈਣਾ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਝੱਟ ਪੱਟ ਆਪਣੀ ਚਾਦਰ ਵਿਚ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਖੇਲ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ ਪਰ ਉਹ ਲੀਰਾਂ ਦਾ ਸੱਪ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੁਰਦਾ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਜਾਣੀਆਂ ਤੇ ਕਦੀ ਕਦੀ ਜਾਦੂਗਰ 'ਤੇ ਖਿੜ ਵੀ ਆਉਣੀ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਕਿਉਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਗਰੀਬ ਅਖੀਰ 'ਚ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਕੇ ਸੱਚ ਬੋਲ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਾਦੂ ਨਾਲ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਪਟੋਟੇ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ; ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਬੈਠਣਾ ਤੇ ਲੱਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸਭ ਕੁਝ ਐਵੇਂ ਕੈਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਸਫਾਈ ਹੈ।

ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਪਾਪੀ ਪੇਟ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਏ ਬੱਚੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਗਰੀਬੀ, ਸਾਦਗੀ, ਸੱਚਾਈ ਤੇ ਸਫਾਈ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ।

ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਤਰਸ ਵੀ ਕਰਦੇ। ਹਰੇਕ ਜੀਅ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਦਿੰਦਾ। ਕੋਈ ਗੁੜ, ਕੋਈ ਦਾਣਾ ਛੱਕਾ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਕੋਈ ਪੰਜ ਪੈਸੇ, ਦਸ ਪੈਸੇ, ਚੁਆਨੀ, ਧੋਲੀ ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਰੁਪਈਆ ਵੀ ਦੇ ਛੱਡਦਾ। ਕਦੇ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਵੀ ਖੁਆ

ਦਿੰਦਾ।

ਉਹ ਆਪਣਾ ਬੋਜਕਾ ਸਾਂਭਦਾ ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਿੰਡ ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਪਿੰਡੋਂ ਕਈ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਤਰਕ ਲੱਭਦੇ ਰਹਿੰਦੇ; ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਖਹਿਬੜਦੇ ਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵੱਧ ਚੁਸਤ ਦਰੁਸਤ ਸਮਝਦੇ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ।

ਹੁਣ ਉਹ ਜਾਦੂ ਦੇ ਖੇਲ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਹੁੰਦੇ ਹਨ-ਪਿੰਡਾਂ, ਵੇਹੜਿਆਂ ਜਾਂ ਮਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ; ਹੁਣ ਉਹ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕ ਜਾਨਲੇਵਾ ਜਾਦੂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਖੇਲ ਖੇਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਸੂਮ ਅਤੇ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਦੀ ਕਦੀ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਲੀਰਾਂ ਦਾ ਸੱਪ ਬਣਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁੱਟ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਡੁਗਡੁਗੀ ਵਜਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੀਰਾਂ ਦੇ ਸੱਪ ਨੂੰ 'ਤੁਰ ਪਿਆ, ਤੁਰ ਪਿਆ' ਆਖ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖੁਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਟਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਧੰਨ ਦੌਲਤ ਹੱਤਥ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਖਤਰਨਾਕ ਗੁੱਝੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਅਕਸਰ ਸੁਣਦੇ ਸਾਂ ਕਿ 'ਪੰਥ'

ਖਰੀਆਂ-ਖਰੀਆਂ

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫਨ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦਾ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਕੋਬਰਾ ਸੱਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੀਰਾਂ ਦੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਬੇਵਜੂਹ ਮਾਰਨਾ ਲੱਚਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਕੋਬਰੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕੀਲ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪਟਾਰੀ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਸ ਕੋਬਰੇ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਮਾਲਾ ਮਾਲ ਹੋਣਾ ਲੱਚਦੇ ਹਾਂ।

ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਦੇ ਕੋਬਰੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨੀ ਬੇਹੱਦ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਮਕ ਕੁੰਜ ਪਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਮੋਟੀ ਧਾਰਮਕ ਕੁੰਜ, ਉਨੀ ਭਿਆਨਕ ਜ਼ਹਿਰ ਤੇ ਉਨੀ ਵੱਧ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ। ਕੁੰਜ, ਜ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਦੀ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਉਧੇੜਨੀ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਾਂਦਰੀ ਇਸ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਦੀ ਪੌਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਦੇ ਕੋਬਰੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡੇ ਜਿਹੇ ਇਕ ਮੰਝੇ ਹੋਏ ਮਾਂਦਰੀ ਨੇ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਦੇ ਕੋਬਰੇ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕੁੰਜ ਉਤਾਰਨ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕੈਮਿਸਟਰੀ ਦੇ ਬਖੀਏ ਉਧੇੜਨ ਦੀ ਪੱਕੀ ਠਾਣ ਲਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਕੋਬਰੇ, ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕੁੰਜ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਪੈ ਗਏ ਸਨ।

ਧਰਮ ਦੀ ਕੋਈ ਸਿਆਸਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਸ਼ਾਇਦ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਖਾਹਮਖਾਹ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਅੰਨੇ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਬਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਧਰਮ ਦੀ ਕੋਈ ਸਿਆਸਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਸ਼ਾਇਦ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਖਾਹਮਖਾਹ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਅੰਨੇ ਅਤੇ ਮੂਰਖ ਬਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ-3

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਪਰਚਮ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ)
(5)

ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਬਾਰੇ, ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਿਰਕਿਆਂ ਸਮੇਤ ਲੰਮਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਜੰਗ ਹਿੰਦ ਜਾਂ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਥਾ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੰਗ ਦੋ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੀ-ਇਕ ਪਾਸੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲਾ ਭਾਰਤ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ ਚਿੰਨ੍ਹਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਬਾਦਲੀਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਝਲਕਾਂ ਦਿਖਾਉਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਮਸਲਨ ਬੰਦ 63 ਅਨੁਸਾਰ:

ਪੀ. ਕੇ. ਨਿਝਾਵਨ
ਤਰਜਮਾ: ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ, ਘੁੰਦਾ, ਬਠਿੰਡਾ
ਫੋਨ: 91-81461-56500

ਲੱਗੀ ਧਮਕ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਦਰ, ਦਿੱਲੀ, ਆਗਰੇ, ਹਾਂਸੀ, ਹਿਸਾਰ ਮੀਆਂ। ਬੀਕਾਨੇਰ, ਗੁਲਨੇਰ, ਭਟਨੇਰ, ਜੈਪੁਰ, ਪਈਆਂ ਭਾਜੜਾਂ ਜਮਨਾ ਤੋਂ ਪਾਰ ਮੀਆਂ। ਚੜ੍ਹੀ ਸਭ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ, ਨਹੀਂ ਦਲਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਸੁਮਾਰ ਮੀਆਂ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਟਕਣਾ ਨਈਂ, ਸਿੰਘ ਲੈਣਗੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੀਆਂ।

ਅਗਲੀ ਝਲਕ ਬੰਦ 72 'ਚ ਇੰਜ ਹੈ: ਹੁਕਮ ਲਾਟ ਕੀਤਾ ਲਸਕਰ ਆਪਣੇ ਨੂੰ, ਤੁਸਾਂ ਲਾਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਰੱਖਣੀ ਜੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਟਕ ਮੁਕਾਇ ਦਿੱਤੇ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਤੇ ਪੂਰਬੀ ਦੱਖਣੀ ਜੀ। ਨੰਦਨ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿਚ ਕੁਰਲਾਟ ਹੋਈ, ਕੁਰਸੀ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵੈ ਸੱਖਣੀ ਜੀ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਲਾਟ ਹੁਣ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਰੱਤ ਸਿੰਘ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਚੱਖਣੀ ਜੀ।

ਬੰਦ 88 ਇਸ ਦਾ ਪੱਖ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਪਿਛੋਂ ਬੈਠ ਸਰਦਾਰਾਂ ਗੁਰਮਤਾ ਕੀਤਾ, ਕੋਈ ਅਕਲ ਦਾ ਕਰੋ ਇਲਾਜ ਯਾਰੋ। ਛੇਤ ਬੁਰਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਪੇਸ਼ ਆਈ, ਪੱਗ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖੋ ਲਾਜ ਯਾਰੋ। ਮੁੱਠ ਮੀਟੀ ਸੀ ਏਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ ਅੱਜ ਪਾਜ ਯਾਰੋ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਮਾਰ ਕੇ ਮਰੋ ਬੇਬੇ, ਕਦੇ ਰਾਜ ਨਾ ਹੋਇ ਮੁਥਾਜ ਯਾਰੋ।

ਪਰ ਬੰਦ 90 ਸਭ ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੈ: ਆਈਆਂ ਪੜਤਲਾਂ ਬੀੜ ਕੇ ਤੋਪਖਾਨੇ, ਅੱਗੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪਾਸਤੋ ਤੋੜ ਸੁੱਟੇ। ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਖੇ ਖਾਂ ਹੋਏ ਸਿੱਧੇ, ਹੱਲੇ ਤਿੰਨ ਫਿਰੰਗੀ ਦੇ ਮੋੜ ਸੁੱਟੇ। ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲੇ, ਮਾਰ ਸਸੜੀਂ ਜੋੜ ਵਿਛੋੜ ਸੁੱਟੇ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ, ਵਾਂਙ ਨਿੰਬੂਆਂ ਲਹੂ ਨਿਚੋੜ ਸੁੱਟੇ।

ਸਾਰੇ ਜੰਗਨਾਮੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਇਸ ਦੀ ਮੂਲ ਸੂਰ ਵਾਂਗ ਸਮੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਜੰਗਨਾਮੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਵੇਰਵਾ ਜਾਂ ਸੰਕੇਤ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਫਿਰਕੂ ਭਾਅ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪੀੜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਏਕਤਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਾਡੇ ਆਗੂਆਂ, ਸਾਡੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਸਾਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਦਿ, ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰਕੂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਗਏ

ਪੀ. ਕੇ. ਨਿਝਾਵਨ ਹੋਣ ਦੇ ਅਰਥ...

ਪੀ. ਕੇ. ਨਿਝਾਵਨ (1927-2006) ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਐਮਨਾਬਾਦ ਵਿਚ ਜਨਮਿਆ ਸੁਹਿਰਦ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਵਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਉਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ 'ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਦਾ ਐਸੋਸੀਏਟ ਸੰਪਾਦਕ ਵੀ ਬਣਿਆ। ਨਿਝਾਵਨ ਧਾਰਮਕ ਪਛਾਣਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਸਾਂਝੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਾਰਮਕ ਪਛਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ-ਪ੍ਰਤੀ-ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਦੌਰ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਤਸੱਵਰ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮਨਸ਼ੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ 'ਹਿੰਦੂਇਜ਼ਮ ਰੀਵਿਜ਼ਿਟਿਡ' ਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਗੀਤਾ' ਵਰਗੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਲਵਾਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ।

ਨਿਝਾਵਨ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ 'ਦਿ ਫਰਸਟ ਪੰਜਾਬ ਵਾਰ-ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ' ਜੰਗਨਾਮਾ (2001) 'ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੰਗਨਾਮੇ ਦੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੰਗਨਾਮਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਵਾਹਦ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਇਕਜੁੱਟਤਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਭਰਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਹ ਇਹ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ? ਉਹ 'ਰਾਜ਼ੀ ਬਹੁਤ ਰਹਿੰਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਿੰਦੂ' ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਵਾਲੀ ਜੀਵਨ ਰੌਅ ਦਾ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਵਰਗੀਆਂ ਧਰਮ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਾਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਲਹਿਦਗੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾਵਾਦੀ ਸਨਾਤਨੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤਰਕ ਭਾਰੂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੂ ਹੋਇਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਰਚਨਾ ਅੱਜ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਹੁਪੱਖੀ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰੇਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦਾ ਰਵਾਨਗੀ ਬਿੰਦੂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੀ ਤੀਜੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਕਿਸ਼ਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਵਿਚ ਡਿਗਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਕਾਹਲੇ ਸਾਂ ਅਤੇ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੰਜ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਸਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾਇਕਤਾ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਇਹ ਸੁਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਲਾਹੀ ਸੱਚ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਸਿਰਫ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਭਰਮ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਪਥ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਤਾ ਸੀ। ਵੈਸ਼ਨਵਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਫੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਸਲੀ ਮੁੱਦੇ ਤੋਂ ਨਾ ਭਟਕੀਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ, ਖਾਸ ਕਰ ਹਿੰਦੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਧਾਰਮਕ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਸਬਾ-ਦਰ-ਕਸਬਾ ਬਹਿਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਦਾ ਰੱਬ ਵਧੇਰੇ ਸੱਚਾ ਹੈ? ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਰੂਪ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜਾ ਰੱਬ ਨਾ ਹੀ ਸਿਰਫ ਸੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਝੂਠਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਫਿਰਕੂ ਤਪਸ਼ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਓ, ਕੁਝ ਪੰਨੇ 'ਸਤਿਆਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਪਲਟਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੂਲਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਬਣ ਕੇ ਸਰਬਗ੍ਰਾਹੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸਮਾਨਤਾਵਾਦੀ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਲੇ

ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲੰਮੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸ਼ੋਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਣੇ ਬਣਾਏ ਉਤਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਣ। ਆਖਰਕਾਰ ਇਹ ਬੰਦੇ ਦੀ ਆਤਮਕ ਤਤਪ ਹੈ,

ਇਹੀ ਵਿਧੀ ਵਰਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਫੈਲਾਇਆ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਆਪ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹੱਦ ਬੰਨੇ ਨਾ ਰਹੇ। ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੌੜ ਦਲੀਲ ਵੀ ਅਕਸਰ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਹੇਠਾਂ ਦਬ ਗਈ। ਕੁਝ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਤਰਕਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿਠਿਆ

ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਸਨਾਤਨੀ ਸ਼ਾਖਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਹੁਲਤਾਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਪ੍ਰਸਾਰਿਆ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮਾਜਕ ਨੇਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਦਰੀ ਅਤੇ ਨਿੰਦਿਆ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮਸਲਨ, ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ-ਗੋਪੀਆਂ ਦੀ ਕ੍ਰੀਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿੰਦਿਆ ਵੈਸ਼ਨਵਵਾਦ ਦੀ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੰਜਮੀ ਤੇ ਆਪਹੁਦਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਲਿੰਗ-ਪੂਜਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਸਿਰ ਪਾਤਨ ਤੱਕ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ? ਇਸ ਨੇ ਉਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਸੰਯੋਜਨ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਜੋ

ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨੇਮਾਂ-ਪ੍ਰਤੀਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਤਮਕ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਅੰਤਿ ਘਿਨਾਉਣਾ ਕਾਰਾ ਸੀ। ਇਕ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿੱਥਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੱਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਲੋਕ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲੀਨ ਅਸਭਿਅਕ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

'ਨਵਾਂ' ਇਕਹਿਰਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ

ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਮੁੱਲਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਅਤੀਤ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਡਿਗ ਪਏ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਡਾ ਵੰਡੇ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਦੋਨੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਤੀਤ ਉਪਹਾਸ ਦੀ ਵਸਤ ਬਣ ਗਿਆ।

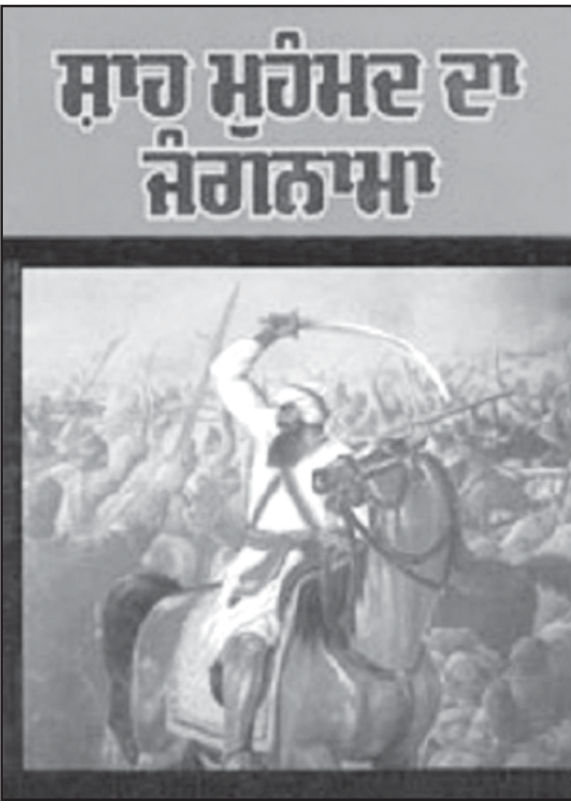
ਇਸ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਘੱਟ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਉਹ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸੱਚੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਣੀ, ਭਾਵ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਕਮੀਣ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਬਹਾਦਰੀਆਂ ਦਾ ਉਚਿਤ ਫਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਰ-ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪੁਨਰ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰ ਭਾਈਚਾਰਾ ਜਾਂ ਫਿਰਕਾ ਅੱਡੋ-ਅੱਡ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਖਿਚਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਇਹੀ ਦਲੀਲ ਇਕ ਪੜਾਅ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਫਿਰਕਾ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਕਸਾਹਟ 'ਤੇ ਲੜਨ-ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹੀ ਕੁਝ ਮੈਂ ਤੀਹਵਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ। ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਨਵੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦੀਆਂ ਉਚ ਮਾਨਵੀ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਰੱਬ ਸੈਤਾਨ ਬਣ ਗਏ। ਮਸਲਨ, ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਭੱਟੀ ਦਰਵਾਜੇ ਜਾਂ ਮੋਚੀ ਦਰਵਾਜੇ ਵਿਚੋਂ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਲੰਘਣਾ ਮੁਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਆਲਮੀ ਦਰਵਾਜੇ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਹੱਟਾ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਬਦਲਾ ਲੈਣ।

ਮੈਂ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾਂ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੋਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦੀ ਵੀ ਬੋਦੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਭੱਟੀ ਦਰਵਾਜੇ ਦੇ ਰਸਤਿਓਂ ਆਪਣੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁੰਡੇ ਸਾਡੀਆਂ ਬੋਦੀਆਂ ਖਿਚ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਅਸੀਂ ਰਾਖੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ? ਸਾਡੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਛੋਟੀ ਮੋਟੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ, ਵੱਡੇ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚੁਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਜਾਂਦੇ, ਤੇ ਧਮਕਾਉ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਦੇ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦਾ ਫਿਰ ਸਿੱਟਾ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਜੋਂ ਨਿਕੰਮੇ ਤੇ ਨਾਕਾਬਿਲ ਸਾਬਿਤ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੈਸ਼ਨਵਾਂ, ਸੂਫੀਆਂ, ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਮੇਅ ਸਕਦਾ, ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ (ਬੋਦੀਆਂ) ਉਸ ਗੱਲ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਰਥ ਸੀ।

ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 3:1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਸੀ, ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਛੇੜਦਾ ਜਾਂ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਨੂੰਹ-ਧੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਵਿਤਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨੂੰਹ-ਧੀ ਸਾਂਝੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ (ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਜੰਗਨਾਮਾ

ਵਿਚ, ਜਿਨ੍ਹੇ ਅਸੀਂ ਸਿਖਿਅਤ ਹੁੰਦੇ ਗਏ, ਓਨੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉੱਜੜ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪਾਰਕਿਨਸਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਉਲਟਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੰਜ ਕਹਿਣਾ ਸਨਕ ਹੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਕੋਈ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿਖਿਅਤ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਭਿਅਕ, ਜੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀ ਮਾਰੂ ਫਸਲ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਹੁੰਦੀ; ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸਾਨੂੰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਫਸੋਸ! ਆਧੁਨਿਕ ਸਿਖਿਆ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਹਨ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਸੀਂ ਆਧੁਨਿਕ ਸਿਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸਿਖਿਆ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਭੁੱਲਿਆ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਸੀਂ ਸੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਭਿਅਕ ਹੋਣ ਦਾ ਸਦਾਚਾਰਕ ਗੁਣ ਭੁਲਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨਾ ਜੋ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਵਰਗੀਆਂ ਉਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ।

(6)

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਵਲੋਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਬਿੰਬਾਵਲੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਵੀ ਇਥੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਰੂਪਕ ਅਤੇ ਤਸਬੀਹਾਂ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਫ-ਸਾਫ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਨ। ਕਵੀਆਂ ਵਲੋਂ ਤਸਬੀਹਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਖਾਸ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਤਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਪਰਤਾਂ ਪਾਠਕ ਸਾਹਵੇਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਹੀ ਰੋਜ਼ਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੰਬਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਅਤੇ ਰਾਮਾਇਣ ਆਦਿ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਮੁਹੰਮਦ ਅਰਬ ਦੀ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਬਰਾਦਰੀ ਤੋਂ ਸੀ, ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਉਚ ਕੁਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਿੰਬ ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਕਲਾਸਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੈਣਾ ਪਰ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੌਧਿਕਤਾ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਭੰਬਲਭੁਸੇ ਵਿਚ ਪਾਵੇ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚਲੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਸਮਝ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਡੂੰਘੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉੱਜ, ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਮੁਸਕਿਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਰਤੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਏਨਾ ਜਾਣਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਿੰਬਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਸਥਾਨਕ ਹਨ। ਉੱਜ ਭਾਵੇਂ ਸਥਾਨਕ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੇ ਹੋਕੇ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤੇ ਜੇ ਵੀ ਕੋਈ ਇਹ ਕਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕੁਲੀਨ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਨਾਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੌਖੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਨਾ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉੱਤਮ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਮਸਲਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਬੰਦ ਵਿਚ, ਉਹ ਚੌਦਾਂ ਤਬਕਾਂ (ਸੰਸਾਰ) ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸੰਕਲਪ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ 'ਦੇ ਜਹਾਨਾਂ' ਵਿਚ ਵੰਡਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਨੌਵੇਂ ਬੰਦ ਵਿਚ ਉਸ ਲਈ ਮੌਤ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਧਰਮ ਰਾਜ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਦੂਤ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਿਤਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਵਨ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਆਪ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸਰਦਾਰ ਰਾਜਾ ਪਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੱਜਰੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਬਾਲ-ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਹਿੰਦੂ ਰਸਮਾਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 39ਵੇਂ ਬੰਦ ਵਿਚ ਉਹ ਜੈਮਲ ਅਤੇ ਫੱਤੇ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਿਤੌੜ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਬਰ ਦਾ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿਉਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨਮੰਤੀ ਗਾਥਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ। ਉਹ ਸਰਦਾਰ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਏ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਅਰਾਜਕਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲੰਮੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਉਸ ਵਲੋਂ 'ਮੁਲਕ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ 'ਦੇਸ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਮੁਹਾਵਰੇ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਨੂੰ ਜਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ 'ਮੁਲਕ' ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਰਾਵਣ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਇਕ

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਕਾਰਨ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵੰਗ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਰਾਮ, ਕੌਰਵਾਂ ਅਤੇ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸਗੋਂ ਰਾਜਾ ਭੱਜ ਦਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਅਖਾਣਾਂ ਵਾਂਗ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਵਾਰ ਅਲੀ ਅਕਬਰ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ-ਪਹਿਲਾ, ਅਲੀ ਅਕਬਰ ਅਜਿਹੇ ਆਦਰਸ਼ ਪੁੱਤਰ ਵਜੋਂ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਗੱਦੀਏ ਲਾਹੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ

ਨਾਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਉਹ ਮੀਰ ਦਾਦ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪੁਤਨੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜਪੂਤ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੜੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਕੀ ਅੱਜ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਈ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਿੰਬ-ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦਾ ਇੰਨਾ ਜਾਣਕਾਰ ਹੋਵੇ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਇਹ ਅਨੂਠੀ ਰਚਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਥੀਮ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ-ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਦੋਹਰਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੌਧੂ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੇਰੀ 'ਪਿਤਰ ਭੂਮੀ' 'ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ, ਇਕ ਤੀਜੀ ਧਿਰ, ਭਾਵ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਸੀ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵੱਡੇ ਘੇਰੇ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਹੀ ਫਿਰਕੂ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਮਝ ਸਕਣਗੇ ਕਿ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ। ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ 'ਹੀਰ' ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਕਠਿਨ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਯੋਗ ਬਣਾ ਸਕਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਮੁਲਵਾਨ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਗਲਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਦੁੱਗਣੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਾਂਗਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਅਨੁਵਾਦ ਨੂੰ ਬੈਤ ਛੰਦ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਥਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਣਗੁਣਾ ਸਕਣ, ਜੋ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ 'ਹੀਰ' ਵਾਂਗ ਹੀ ਚੁਹਾਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅੱਜ ਦੀ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪੁਨਰ ਜੀਵਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਮੈਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਸਿੱਖ-ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ 'ਪਿਤਰ ਭੂਮੀ' ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਬੱਜਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੁੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਸ ਭੁੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਤੈਅ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਮੈਂ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਸਕਿੰਟ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈ ਆਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?

(ਸਮਾਪਤ)

ਜੰਗ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਉਤਾਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਇਕ ਚਿੱਤਰ।

ਲੱਖ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਸਵਾ ਲੱਖ ਦੋਹਰੇ ਸਨ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅੰਦਰ ਦਾ ਬੰਦਾ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 60ਵੇਂ ਬੰਦ ਵਿਚ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਇਲਾਹੀ ਬਖਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਮਾਂਜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੂਫ ਦਿਤੀ।" ਕੀ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਤੋਪਚੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫੇਰ 76ਵੇਂ ਬੰਦ ਵਿਚ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਕੈਰੋਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਜੈਸੇ ਬਾਣ ਛੁੱਟੇ", ਮੀਰ ਵਾਂਗ ਡਿਗਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਕੂਲ ਤਸਬੀਹ ਹੈ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਮਾਲ ਬੰਦ 102 ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਸਾਰਾ ਬੰਦ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ:

ਹੁੰਦੇ ਆਏ ਨੀ ਰੰਨਾਂ ਦੇ ਧੁਰੇਂ ਕਾਰੇ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰਾਵਣ ਕੁਹਾਇ ਦਿਤਾ। ਕੌਰਵ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਭਲਾ ਕੀਤਾ, ਠਾਰਾਂ ਖੂਹਣੀਆਂ ਕਟਕ ਮੁਕਾਇ ਦਿਤਾ। ਰਾਜੇ ਭੱਜ ਦੇ ਮੂੰਹ ਲਗਾਮ ਦਿਤੀ, ਮਾਰ ਅੱਡੀਆਂ ਹੋਸ ਭੁਲਾਇ ਦਿਤਾ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਏਸ ਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰਾਂ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਫਰਸ਼ ਉਠਾਇ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ

ਦੁਬਾਰਾ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣ ਲਈ ਅਫਗਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਇਕ ਸਦੀ ਵਿਚ, ਉਹ ਇਕੋ-ਇਕ ਯੋਧਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਰਹੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ।

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਖਦੇੜ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਸਕਣ। ਇਸ ਲਈ ਅਲੀ ਅਕਬਰ ਉਸ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਯੋਧਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ, ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਖਾਸ ਮੁੱਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਰੋਬਿਨਹੁੱਡ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਕਾਮੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗਵਰਨਰ ਤੋਂ ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲੜਕੀ ਦੀ ਪਤ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਲੋਕ

ਹੈ, ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂ? ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਬਣਿਆ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਹਨ, ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਨਫਰਤ ਉਤੇ ਉਸਰਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਵਿਚਲੇ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦਾ ਪੂਰਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਹੋਰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਤੜਪ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਜੇ ਇਹ ਤੜਪ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਖਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੰਜਾਬ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਉਸ ਮਹਾਨ ਸਭਿਅਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ।

(7)

ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਜੰਗਨਾਮੇ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਬਾਰੇ। ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਸਬੀ ਅਨੁਵਾਦਕ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ 1995 ਵਿਚ ਇਹ ਰਚਨਾ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਭਾਵਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ

12 ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਾ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਹਦਾ ਮੋਇਆ ਭਤੀਜਾ ਵੀਰ ਯਾਰੋ। ਓਨ ਤੁਰਤ ਵਟਾਲਿਓ ਕੂਚ ਕੀਤਾ, ਰਾਹੀਂ ਆਂਵਦਾ ਘੱਤ ਵਹੀਰ ਯਾਰੋ। ਜਦੋਂ ਆਣ ਕੇ ਹੋਇਆ ਲਾਹੌਰ ਦਾਖਲ, ਅੱਖੀਂ ਰੇਵੇ ਪਲੱਟਦਾ ਨੀਰ ਯਾਰੋ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਲੋਕ ਦਿਲਬਰੀ ਦੇਂਦੇ, ਚੰਦ ਕੌਰ ਹੋਈ ਦਿਲਗੀਰ ਯਾਰੋ।

13

ਦਿੱਤੇ ਸੰਤਰੀ ਚਾਰ ਖਲੂਰ ਚੋਰੀ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਅੱਜ ਆਵਣਾ ਜੇ, ਤੁਰਤ ਫੂਕ ਦੇਹੋ ਤੁਸੀਂ ਕਰਾਬੀਨਾਂ, ਪਲਕ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਰ ਗਵਾਣਾ ਜੇ। ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ, ਅੰਦਰ ਅੱਜ ਹਜ਼ੂਰ ਨਾ ਆਵਣਾ ਜੇ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਅਜੇ ਨਾ ਜ਼ੋਰ ਤੇਰਾ, ਤੈਨੂੰ ਅਸਾਂ ਹੀ ਅੰਤ ਸਦਾਵਣਾ ਜੇ।

14

ਚੰਦ ਕੌਰ ਦੀ ਮੰਦੀ ਜੋ ਨਜ਼ਰ ਦੇਖੀ, ਦਗੋਬਾਜ਼ੀਆਂ ਹੋਰ ਬਬੇਰੀਆਂ ਨੀ। ਓਨ ਤੁਰਤ ਲਾਹੌਰ ਥੀਂ ਕੂਚ ਕੀਤਾ, ਬੈਠਾ ਜਾਇ ਕੇ ਵਿਚ ਮੁਕੌਰੀਆਂ ਨੀ। ਪਿੱਛੇ ਰਾਜ ਬੈਠੀ ਰਾਣੀ ਚੰਦ ਕੌਰਾਂ, ਦੇਂਦੇ ਆਇ ਮੁਸਾਹਿਬ ਦਲੇਰੀਆਂ ਨੀ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਕੌਰ ਨਾ ਜੰਮਣਾ ਏ, ਕਿਲ੍ਹੇ ਕੋਟ ਤੇ ਰਈਅਤਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਨੀ।

15

ਰਾਜੇ ਲਸਕਰਾਂ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਦਾਈਏ ਜੀ। ਉਹ ਹੈ ਪੁਤ੍ਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਤੇ-ਜੰਗੀ, ਗੱਦੀ ਓਸ ਨੂੰ ਚਾਇ ਬਹਾਈਏ ਜੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਆਖਿਆ, 'ਰਾਜਾ ਜੀ ! ਹੁਕਮ ਤੇਰਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹੋ ਸੋ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਈਏ ਜੀ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਗੱਲ ਜੋ ਮੂੰਹੋਂ ਕੱਢੇ, ਇਸੇ ਵਖਤ ਹੀ ਤੁਰਤ ਮੰਗਾਈਏ ਜੀ'।

16

ਬਾਈਆਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਰਾਜੇ ਨੇ ਲਈ ਰੁਖਸਤ, ਤਰਫ ਜੰਮੂ ਦੀ ਹੋਏ ਨੀ ਕੂਚ ਡੇਰੇ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਤਾਈਂ ਲਿਖ ਘੱਲੀ ਚਿੱਠੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਫੂ ਕਰ ਛੱਡੇ ਨੀ ਕੰਮ ਤੇਰੇ। ਧੌਂਸਾ ਮਾਰ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਲਾਹੌਰ ਜਲਦੀ, ਅਗੋਂ ਆਇ ਮਿਲਸਨ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਡੇਰੇ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਮਿਲਣਗੇ ਸਭ ਅਫਸਰ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਜਾਇ ਨੇਤੇ।

17

ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਖਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਫੌਜਾਂ ਤੁਰਤ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਘੱਲੀਆਂ ਨੀ। ਘੋੜੇ ਹਿਣਕਦੇ ਤੇ ਮਾਰੂ ਵੱਜਦੇ ਨੀ, ਧੂੜਾਂ ਉਡ ਕੇ ਘਟਾ ਹੋ ਚੱਲੀਆਂ ਨੀ। ਆਵੇ ਬੁੱਧੂ ਦੇ ਪਾਸ ਨੀ ਲਾਏ ਡੇਰੇ, ਫੌਜਾਂ ਲੱਥੀਆਂ ਆਣ ਇਕੱਲੀਆਂ ਨੀ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਆਣ ਜਾਂ ਰਥ ਪਹੁੰਚੇ, ਗੱਲਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਚੱਲੀਆਂ ਨੀ।

ਜੰਗਨਾਮਾ

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ

7 ਮੇਰੇ ਬੈਠਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੂਨ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਗਰਕ ਜਾਵੇ ਦਰਬਾਰ ਮੀਆਂ। ਪਿੱਛੇ ਸਾਡੇ ਵੀ ਕੌਰ ਨਾ ਰਾਜ ਕਰਸੀ, ਅਸੀਂ ਮਰਾਗੇ ਏਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੀਆਂ। ਨਾਹੱਕ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੂਨ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਰਨਗੇ ਸਭ ਸਿਰਦਾਰ ਮੀਆਂ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਧੁਰੋਂ ਤਲਵਾਰ ਵੱਗੀ, ਸਭੇ ਕਤਲ ਹੋਂਦੇ ਵਾਰੇ ਵਾਰ ਮੀਆਂ।

8 ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਹੋਯਾ ਬਹੁਤ ਮਾਂਦਾ, ਬਰਸ ਇਕ ਪਿੱਛੇ ਵੱਸ ਕਾਲ ਹੋਇਆ। ਆਈ ਮੌਤ ਨਾ ਅਟਕਿਆ ਇਕ ਘੜੀ, ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਮ ਦੇ ਨਾਲ ਮੋਇਆ। ਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ, ਜ਼ਰਾ ਗਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਮੂਲ ਰੋਇਆ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਕਈਆਂ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹਣੇ ਦਾ, ਵਿਚ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕੌਰ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ।

9 ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ,

ਵੇਖੋ ਸਾੜਨੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਲੈ ਚੱਲੇ। ਧਰਮ ਰਾਇ ਨੂੰ ਜਾਇ ਕੇ ਖਬਰ ਹੋਈ, ਕੌਰ ਮਾਰਨੇ ਨੂੰ ਓਨ ਦੂਤ ਘੱਲੇ। ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਕਰਦੇ ਦੂਤ ਉਠ ਦੌੜੇ, ਜਦੋਂ ਹੋਏ ਨੀ ਮੌਤ ਦੇ ਆਇ ਹੱਲੇ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਦੇਖ ਰਜਾਇ ਰੱਬ ਦੀ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੌਰ ਦੇ ਸਾਸ ਚੱਲੇ।

10 ਇਕ ਦੂਤ ਨੇ ਆਇ ਕੇ ਫਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਪਲਕ ਵਿਚ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਆਇਆ ਈ। ਜਿਹਤਾ ਧੁਰੋਂ ਦਰਗਾਹੋਂ ਸੀ ਹੁਕਮ ਆਇਆ, ਦੇਖੋ ਓਸ ਨੇ ਖੂਬ ਬਜਾਇਆ ਈ। ਅੰਦਰ ਤਰਫ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ, ਛੱਜਾ ਵਾਹ ਦੋਹਾਂ ਉਤੇ ਪਾਇਆ ਈ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਬਾਇ ਮੋਇਆ, ਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਸਹਿਕਦਾ ਆਇਆ ਈ।

11 ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਲੁਕਾਇ ਕੇ ਰੱਖਿਓ ਨੇ, ਦਿਨ ਦੂਜੇ ਰਾਣੀ ਚੰਦ ਕੌਰ ਆਈ। ਖੜਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੂਲ ਦਰੇਗ ਨਾਹੀਂ, ਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਤਾਈਂ ਓਥੇ ਰੋਣ ਆਈ। ਮ੍ਰਿਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਰੇ ਸਸਕਾਰ ਇਸਦਾ, ਰਾਣੀ ਆਖਦੀ, 'ਤੁਸਾਂ ਕਿਉਂ ਦੇਰ ਲਾਈ ?' ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਰੋਂਦੀ ਏ ਚੰਦ ਕੌਰਾਂ, ਜਿਹਦਾ ਮੋਇਆ ਪੁਤ੍ਰ ਸੋਹਣਾ ਸ਼ੇਰ ਸਾਈ।

12 ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਾ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਹਦਾ ਮੋਇਆ ਭਤੀਜਾ ਵੀਰ ਯਾਰੋ। ਓਨ ਤੁਰਤ ਵਟਾਲਿਓ ਕੂਚ ਕੀਤਾ, ਰਾਹੀਂ ਆਂਵਦਾ ਘੱਤ ਵਹੀਰ ਯਾਰੋ। ਜਦੋਂ ਆਣ ਕੇ ਹੋਇਆ ਲਾਹੌਰ ਦਾਖਲ, ਅੱਖੀਂ ਰੇਵੇ ਪਲੱਟਦਾ ਨੀਰ ਯਾਰੋ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਲੋਕ ਦਿਲਬਰੀ ਦੇਂਦੇ, ਚੰਦ ਕੌਰ ਹੋਈ ਦਿਲਗੀਰ ਯਾਰੋ।

13 ਦਿੱਤੇ ਸੰਤਰੀ ਚਾਰ ਖਲੂਰ ਚੋਰੀ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਅੱਜ ਆਵਣਾ ਜੇ, ਤੁਰਤ ਫੂਕ ਦੇਹੋ ਤੁਸੀਂ ਕਰਾਬੀਨਾਂ, ਪਲਕ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਰ ਗਵਾਣਾ ਜੇ। ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ, ਅੰਦਰ ਅੱਜ ਹਜ਼ੂਰ ਨਾ ਆਵਣਾ ਜੇ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਅਜੇ ਨਾ ਜ਼ੋਰ ਤੇਰਾ, ਤੈਨੂੰ ਅਸਾਂ ਹੀ ਅੰਤ ਸਦਾਵਣਾ ਜੇ।

14 ਚੰਦ ਕੌਰ ਦੀ ਮੰਦੀ ਜੋ ਨਜ਼ਰ ਦੇਖੀ, ਦਗੋਬਾਜ਼ੀਆਂ ਹੋਰ ਬਬੇਰੀਆਂ ਨੀ। ਓਨ ਤੁਰਤ ਲਾਹੌਰ ਥੀਂ ਕੂਚ ਕੀਤਾ, ਬੈਠਾ ਜਾਇ ਕੇ ਵਿਚ ਮੁਕੌਰੀਆਂ ਨੀ। ਪਿੱਛੇ ਰਾਜ ਬੈਠੀ ਰਾਣੀ ਚੰਦ ਕੌਰਾਂ, ਦੇਂਦੇ ਆਇ ਮੁਸਾਹਿਬ ਦਲੇਰੀਆਂ ਨੀ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਕੌਰ ਨਾ ਜੰਮਣਾ ਏ, ਕਿਲ੍ਹੇ ਕੋਟ ਤੇ ਰਈਅਤਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਨੀ।

15 ਰਾਜੇ ਲਸਕਰਾਂ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਦਾਈਏ ਜੀ। ਉਹ ਹੈ ਪੁਤ੍ਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਤੇ-ਜੰਗੀ, ਗੱਦੀ ਓਸ ਨੂੰ ਚਾਇ ਬਹਾਈਏ ਜੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਆਖਿਆ, 'ਰਾਜਾ ਜੀ ! ਹੁਕਮ ਤੇਰਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹੋ ਸੋ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਈਏ ਜੀ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਗੱਲ ਜੋ ਮੂੰਹੋਂ ਕੱਢੇ, ਇਸੇ ਵਖਤ ਹੀ ਤੁਰਤ ਮੰਗਾਈਏ ਜੀ'।

16 ਬਾਈਆਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਰਾਜੇ ਨੇ ਲਈ ਰੁਖਸਤ, ਤਰਫ ਜੰਮੂ ਦੀ ਹੋਏ ਨੀ ਕੂਚ ਡੇਰੇ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਤਾਈਂ ਲਿਖ ਘੱਲੀ ਚਿੱਠੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਫੂ ਕਰ ਛੱਡੇ ਨੀ ਕੰਮ ਤੇਰੇ। ਧੌਂਸਾ ਮਾਰ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਲਾਹੌਰ ਜਲਦੀ, ਅਗੋਂ ਆਇ ਮਿਲਸਨ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਡੇਰੇ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਮਿਲਣਗੇ ਸਭ ਅਫਸਰ, ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਜਾਇ ਨੇਤੇ।

17 ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਖਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਫੌਜਾਂ ਤੁਰਤ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਘੱਲੀਆਂ ਨੀ। ਘੋੜੇ ਹਿਣਕਦੇ ਤੇ ਮਾਰੂ ਵੱਜਦੇ ਨੀ, ਧੂੜਾਂ ਉਡ ਕੇ ਘਟਾ ਹੋ ਚੱਲੀਆਂ ਨੀ। ਆਵੇ ਬੁੱਧੂ ਦੇ ਪਾਸ ਨੀ ਲਾਏ ਡੇਰੇ, ਫੌਜਾਂ ਲੱਥੀਆਂ ਆਣ ਇਕੱਲੀਆਂ ਨੀ। ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਆਣ ਜਾਂ ਰਥ ਪਹੁੰਚੇ, ਗੱਲਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਚੱਲੀਆਂ ਨੀ।

ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਖਿਆਲ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਵਾਂਗ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਥੋਂ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਵਾ ਤੇਜ਼ ਤੇ ਹੌਲੀ ਵਗਣ ਵਾਂਗ ਇਹ ਵੀ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁਲਾਰੇ ਖਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਉਪਜਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਹਟਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਦੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਯੁੱਗ 'ਚ ਪਿਆਰ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉਡਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਦੱਬੀਆਂ ਧਾਤਾਂ, ਜੋ ਲੱਖਾਂ ਸਾਲਾਂ ਕੀ, ਧਰਤੀ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਦੱਬੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਅੱਜ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਤੋਂ ਕੀ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਦੇ ਬਣਾਏ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਰੁੜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਘੁੰਮਣ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਧਰਤੀ 'ਚੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਕੱਢ ਕੇ ਨਵੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਤਾਂ ਜਰੂਰ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਪਰ

ਹਾਂ। ਜਿੰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਯਤਨ ਤੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹੋਰ ਖੁੱਭ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਮਨ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਰ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਬੰਦੇ ਦੇ ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਕੜ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦ ਸੰਤੋਖ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਕਿਥੋਂ? ਕੀ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਈਜ਼ਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਮਿਸ਼ਨ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੜਕਦੀ ਗਰਮੀ 'ਚ ਹੀਰਾ ਹਰਨ ਪਾਣੀ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਭਾਂਪਦਾ ਭਾਂਪਦਾ

ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਅੰਤ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਦੀ ਹੈ?

ਜੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਹੀ ਇਕ ਮਿਸ਼ਨ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਪਿਆਸ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਬਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੀ ਨੱਠਿਆ ਭੱਜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਭਵੱਕੜ ਲੋ ਦੁਆਲੇ ਭਉਂਦਾ ਭਉਂਦਾ

ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਇਸ ਵਲ ਧੂਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਵਾਵਰੇਲੇ ਅਰੁੱਕ ਤੇ ਅਮੁੱਕ ਹਨ; ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਲ 'ਚ ਹੀ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਔਖਾਂ ਮੂਹਰੇ ਘੁੰਮ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚੌਵੀ ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ! ਕੀ ਉਹ ਖਿਆਲ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸੀਮਤ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਬੜਾ ਗੰਭੀਰ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਖਿਆਲ ਤਾਂ ਮਾੜਾ ਸੋਚਣ ਦਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਵਸਦੇ ਰਸਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਤਰਬੱਲ ਮਚਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਤਾਕਤਵਰ ਨੂੰ ਉਸਕਲ ਉਠਿਆ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਹਿਰ ਮਚਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ; ਇਹ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਤਾਕਤਵਰ ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕ 'ਤੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸਕਲ ਉਠਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਫੁਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਘੱਟ ਤਾਕਤਵਰ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਸੋਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ? ਇਹ ਵੀ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਉਜਾੜਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸੋਚ ਲਿਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਅੱਜ ਕੱਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਖੋਰੂ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ-ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਕਤਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਬਣ ਤੇ ਉਜੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਹ ਵੀ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਮੈਂ ਝਟਾ ਝੱਟ ਝਰੀਟੀ ਜਾ ਰਿਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹੌਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾਂ। ਅੱਜ ਦੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੁੰਜੇ 'ਚ ਬੈਠੇ ਟੈਲਿਫੋਨ ਜਾਂ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸੂਰਲੀ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਸਭ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ। ਮਿੱਟੀ-ਸਕਿੱਟਾਂ 'ਚ ਹੀ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਭੇੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਖੋਰੂ ਪੈਣ ਲੱਗ ਜਾਉ। ਇਹ ਹੈ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਬਰਕਤ। ਇੱਕ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗੂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੀ। ਖਿਆਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਅੱਜ ਇੰਨੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਲਈ ਮਾਧਿਅਮ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਖਿਆਲ ਸਕਿੱਟਾਂ 'ਚ ਹੀ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤ ਰੱਖਦੇ ਹੋ।

ਸਾਹ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਨੱਕ ਜਾਂ ਮੂੰਹ ਰਾਹੀਂ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ? ਹਾਂ, ਸਿਰਫ ਸਾਂ ਸਾਂ ਸੁਣੀ ਹੋਏਗੀ ਜਾਂ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਢਿੱਡ ਉਪਰ-ਥੱਲੇ ਫੈਲਦੇ ਤੇ ਸੁੰਗੜਦੇ ਜਰੂਰ ਦੇਖੇ ਹੋਣਗੇ। ਨਾ ਹੀ ਆਕਸੀਜਨ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦੀ ਤੇ

ਕਾਰਬਨ ਡਾਇਆਕਸਾਈਡ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਕਿਸੇ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ ਹੈ। ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਅੰਦਰ ਭੱਜਦੇ-ਦੌੜਦੇ ਤਾਂ ਜਰੂਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਖਿਆਲ ਹੈਨ ਤਾਂ ਅਣਦਿੱਖ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਚੰਗਾ-ਮਾੜਾ ਤਰਬੱਲ ਮਚਾਉਣ ਲਈ ਬੜੇ ਕਾਰਗਰ ਹਨ। ਖਿਆਲ ਹੀ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਚੰਗਾ-ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਮਨ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਭਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਖਿਆਲਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਖਿਆਲ ਨਾ ਉਪਜਦੇ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕਾਹਨੂੰ ਕਾਢਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਬੰਦਾ ਜਿਸ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੇ ਤੀਰ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੂਟਾਂ ਵੱਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਅੱਜ ਸਿਆਸੀ, ਇਲਾਕਾਈ, ਆਰਥਕ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਜੋ ਭੜਥੂ ਪਿਆ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਸਭ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ।

ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਵੀ ਤਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ

ਖਿਆਲਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਖਿਆਲ ਨਾ ਉਪਜਦੇ ਤਾਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਕਾਹਨੂੰ ਕਾਢਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਬੰਦਾ ਜਿਸ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੇ ਤੀਰ ਦੀ ਨੋਕ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੂਟਾਂ ਵੱਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਅੱਜ ਸਿਆਸੀ, ਇਲਾਕਾਈ, ਆਰਥਕ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਜੋ ਭੜਥੂ ਪਿਆ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਸਭ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ।

ਇਸ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਸੂਰਲੀ ਛੱਡ ਦਿਉ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ, ਫਿਰ ਦੇਖੋ ਕਿਵੇਂ ਤੇਏ ਤੇਏ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੁਸਤ ਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਦਿਮਾਗਾਂ ਦੀ ਕਾਢ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਖਿਆਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਹਰੇ ਲਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਰੁਝੇਵੇਂ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਟਿਕ ਕੇ ਬਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਭਜਾਈ ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ; ਮਨ 'ਚ ਬੇਚੈਨੀ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਣਾਓ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਹਨ-ਇਹ ਸਭ ਖਿਆਲ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ!

ਕਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ
ਫੋਨ: 604-589-5919

ਪਿਆਰ ਤੇ ਅਪਣਤ ਵਾਲਾ ਸੀਮਿੰਟ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜੀ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਜੈਕ ਹੋਮਰ ਚਲਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਖੁੱਭਣ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਵੀ ਇਕ ਪਦਾਰਥੀ ਵਸਤੂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ ਉਲਟ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਚੱਲ ਕੇ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ ਹੋ ਗਏ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪਿਆਰ, ਅਪਣਤ ਦੇ ਖਿਆਲ ਘਟ ਗਏ ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਵਧ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਵੱਧਦੀ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਇਸ 'ਚ ਖੁੱਭ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਖੋ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਢੇਰ 'ਤੇ ਬੈਠ ਪੂਰਨ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਤੇ ਇਹ ਹੋ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਜਦ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਮਨ ਅੰਦਰ ਬੇਚੈਨੀ ਦੀ ਕੁਰਬਲ ਕੁਰਬਲ ਵਧਣੀ ਹੈ; ਮਨ ਦਾ ਤਣਾਓ ਵਧਣਾ ਹੈ, ਜਿੰਦਗੀ ਅੱਗੇ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਲੀਹ 'ਤੇ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋਣੀ ਹੈ; ਮਨ 'ਚ ਕੁੱਝ ਤਣ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਗੁੱਸਾ ਆਉਣਾ ਹੈ, ਖਿੜ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਤਣਾਓ ਵਧਣਾ ਹੈ।

ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਦੀ ਕਾਢ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਤੋਂ ਨਵੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਕੱਢ ਮਾਰੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਅਸਾਂ ਮੁੜ ਅਮੁੱਕ ਦੌੜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਐਸਾ ਘਣਚੱਕਰ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚੋਂ ਬੰਦਾ ਨਿਕਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ; ਦੇਖੋ ਫਿਰ ਬੰਦੇ ਦਾ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਦਵਾਈਆਂ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਅਸੀਂ ਦਿਨ ਕਟੀ ਕਰਨ ਲਗਦੇ ਹਾਂ; ਇਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਵਾਈਆਂ (ਮੈਡੀਸਨ) ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ (ਡਰੱਗਜ਼)। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਆਸਰੇ ਅਸੀਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੁਆਚੇ ਤੱਤ ਲੱਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ

ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਕ ਖੇਡ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਪਰਚਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਦੋ ਦੇ ਦਿਓ, ਉਹ ਦੋ ਨਾਲ ਖੇਡੀ ਜਾਏਗਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸ ਦੇ ਦਿਓ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਉਲਝਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਦਸਾਂ 'ਚ ਉਹ ਵੱਧ ਡੌਰ ਡੌਰ ਹੋਏਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਖੇਡੇ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਛੱਡੇ; ਇਹੀ ਹਾਲ ਬੰਦੇ ਦਾ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਵੀ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵੱਧ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀਆਂ ਜਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਵਸਤਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਇੰਜ ਵੱਧ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਜਾਏਗਾ। ਮਨ ਦਾ ਚੈਨ ਖੋ ਜਾਏਗਾ, ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਉਲਝ ਜਾਏਗਾ। ਖੁਸ਼ੀ ਢੂੰਡੇਗਾ, ਮਨ ਪਰਚਾਉਣ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਮਗਰ ਪਏਗਾ; ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਅੰਤ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਦੀ ਹੈ?

ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਝੁੱਲਾ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਉਹ ਝੁੱਖਾ ਤਿਹਾਇਆ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਮਿਸ਼ਨ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਬੰਦੇ ਦਾ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਜਾਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚ ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਭੁੱਲ ਹੈ।

ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਕ ਖੇਡ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਉਹ ਉਸ ਨਾਲ ਪਰਚਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਦੋ ਦੇ ਦਿਓ, ਉਹ ਦੋ ਨਾਲ ਖੇਡੀ ਜਾਏਗਾ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸ ਦੇ ਦਿਓ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਉਲਝਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਦਸਾਂ 'ਚ ਉਹ ਵੱਧ ਡੌਰ ਡੌਰ ਹੋਏਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਣੀ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਖੇਡ ਨਾਲ ਖੇਡੇ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਛੱਡੇ; ਇਹੀ ਹਾਲ ਬੰਦੇ ਦਾ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਵੀ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵੱਧ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀਆਂ ਜਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਵਸਤਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਇੰਜ ਵੱਧ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਜਾਏਗਾ। ਮਨ ਦਾ ਚੈਨ ਖੋ ਜਾਏਗਾ, ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਉਲਝ ਜਾਏਗਾ। ਖੁਸ਼ੀ ਢੂੰਡੇਗਾ, ਮਨ ਪਰਚਾਉਣ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਮਗਰ ਪਏਗਾ; ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ,

ਹੀ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਵੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥਾਂ 'ਚੋਂ ਮੁਕਤੀ ਲੱਭਦਾ, ਲੋਅ ਲੱਭਦਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਲੱਭਦਾ ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਢੇਰ 'ਚ ਗੁਆਚਾ ਆਪਾ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿੰਨਾ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਵੱਧ ਦੇਖਾਂਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਨ ਵੱਧ ਭਟਕਣ 'ਚ ਜਾਏਗਾ। ਭਟਕਣ ਮਨ ਨੂੰ ਉਪਰਾਮਤਾ ਦੇ ਮਾਰਗ ਪਾਏਗੀ। ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਮਨ ਦੇ ਤਣਾਓ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤਣਾਓ ਦਾ ਰੋਗ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਣਾਓ ਹੈ, ਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਦਾ ਰਹਿਣਾ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਅਤੇ ਸਟਰੋਕ ਵਰਗੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਤਣਾਓ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਬਚਣਾ ਚਾਹਵੇ ਵੀ ਤਾਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਾਂ। ਨਵਾਂ ਸਮਾਨ ਜਿੰਨਾ ਬਣੀ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਦੀ ਪਕੜ

ਚਮਤਕਾਰ

ਉਹ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਭੀ ਦੇ ਗਏ। ਉਸ ਦਿਨ, ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਮੈਂ ਉਸ ਫੰਕਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਨਾਚ ਗਾਣੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪਿਛੋਂ ਮੈਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਨੇ ਪੰਡਾਲ 'ਚ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਤੇ ਚੀਫ ਗੈਸਟ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਚੀਫ ਗੈਸਟ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੈਕ ਫਤਾਇਆ। ਪੰਡਾਲ ਤਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ। ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਜਿਉਂ ਹੀ ਮੈਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਤਰਨ ਲੱਗਾ, ਚੈਕ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਅਲਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਜ਼ਾਕ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਸੇ ਵਕਤ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਉਠਿਆ ਤੇ ਸਟੇਜ ਵਲ ਵਧਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਹੀ ਚੈਕ ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

“ਇਹ ਕੋਈ ਜਾਦੂਗਰ ਹੋਵੇਗਾ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ।

ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਇਆ।

ਬੱਸ, ਫਿਰ ਇਕ ਖੇਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਚੀਫ ਗੈਸਟ ਚੈਕ ਮੇਰੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਰੱਖੇ, ਮੈਂ ਮੁੱਠੀ ਬੰਦ ਕਰਾਂ ਤੇ ਚੈਕ ਨਿਕਲੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁੱਠੀ 'ਚੋਂ।

“ਮੈਂ ਸਚਮੁੱਚ ਕੋਈ ਜਾਦੂਗਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ

ਹੈ?” ਉਹ ਆਦਮੀ ਕਸਮਾਂ ਖਾ ਖਾ ਆਖਦਾ ਰਿਹਾ।

ਅੰਤ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਚੈਕ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਚਿਹਰੇ ਨਾਲ ਘਰ ਪਰਤਣ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਕਰੋੜ ਦਾ ਘਾਟਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਉਂ ਲੱਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਣ ਮਣ ਦੇ ਪੱਥਰ ਬੰਨ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਘਸੀਟਦਾ, ਰਾਹ ਵਿਚ ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਿਆ। ਬੱਕੇ ਟੁੱਟੇ ਪੈਰ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਏ। ਮੈਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਇਕ ਕੰਧ ਨਾਲ ਪਿੱਠ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

“ਇਹ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਮੇਰੇ ਨਾਲ!”

ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। “ਕੀ ਲਾਟਰੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਇਕ ਡਰਾਮਾ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਸਚਮੁੱਚ ਜਾਦੂਗਰ ਸੀ?” ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ 'ਚ ਉਠੇ।

ਅੱਥਰੂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਵਹਿ ਤੁਰੇ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇਣ ਲਈ ਮੈਂ ਆਖਿਆ, “ਮਨਾਂ! ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਇਹ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੇ ਅੱਜ ਭੀ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਅਫਸੋਸ ਕਾਰਦਾ?”

“ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਜ਼ਾਕ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?” ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੇਰਾ ਮਨ ਅਜੇ ਵੀ ਢੂੰਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੋਚ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ

ਰੋਕਦਾ?

ਸੋਚ ਸੋਚ ਕੇ ਦਿਮਾਗ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਿਆ। ਹਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਉਠਿਆ। ਅੱਗੇ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾਇਆ ਮੰਗਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਮੈਂ ਮਾਇਆ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ। ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਆ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੀ, “ਇਛਾ ਪੂਰਕ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਤਾ ਹਰਿ ਜਾ ਕੈ ਵਸਿ ਹੈ ਕਾਮਧੇਨਾ॥ ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ਮੇਰੇ ਜੀਅਤੇ ਤਾ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ ਮੇਰੇ ਮਨਾ॥”

ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜਿਵੇਂ ਆਸ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿਰਨ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਵੱਟਸਐਪ ਤੇ ਫੈਸ ਬੁੱਕ 'ਤੇ ਵੀ ਪਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਮਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਅਗਲੇ ਪਲ ਹੀ ਸਭ ਨੇ ‘ਲਾਈਕ’ ਕਰ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਯਕੀਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਕੁਝ ਉਦਾਸ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਕਰਾਮਾਤ ਹੋ ਹੀ ਜਾਏ।”

ਦਾਦਾ ਜੀ ਆਮ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੁਛਿਆ, “ਭਲਾ ਕੀ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੀ?”

ਸ਼ਬਦ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। “ਹੁਣੇ ਵੱਟਸਐਪ ਤੋਂ ਦੇਖ ਕੇ ਦਸਦਾ।” ਮੈਂ ਕਿਹਾ

ਤੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਵੇਖਿਆ।

“ਇਛਾ ਪੂਰਕ ਸਰਬ ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਹਰਿ...॥”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੁੱਕ ਦੱਸਣੀ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

“ਪਰ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵੱਟਸਐਪ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਪਾਇਆ?” ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੋਕ ਭੇਜਦੇ ਸਨ ਤੇ ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਸਾਂ। ਇਕ ਆਦਤ ਜਿਹੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਕਈ ਵਾਰ ਬਿਨਾ ਪੜ੍ਹੇ ਹੀ ਫਾਰਵਰਡ ਕਰਨ ਦੀ।

ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਪ ਦੇਖ ਕੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗੇ, “ਭਲਿਆ ਲੋਕਾ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ, ਜੋ ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਤੇ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ‘ਸੋ ਐਸਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ’ ਇਹ ਹੁਕਮ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹੈ। ਵੱਟਸਐਪ ਜਾਂ ਫੇਸਬੁੱਕ ਰਾਹੀਂ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਨਹੀਂ...ਤੇ ਹੁਣ ਅਫਸੋਸ ਕਾਰਦਾ? ਤੁਸਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਿੱਤੀ ਦਾਤ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਦਿੱਤੀ। ਦਾਤ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।”

ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਝਟਕਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਭਤ ਵਾਹੋ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ-ਤਨ ਦੀਆਂ ਵੀ ਤੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਵੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਮੇਰਾ ਕੁਝ ਗਵਾਚਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਅਣਮੁੱਲੀ ਜਿਹੀ। ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸਮਝਣ ਦੀ।

ਅਜੇ ਸਵੇਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਸੁੱਤਾ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਿਆ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੈਰ! ਉਹ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਇਕ ਦਮ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਫਲੈਸ਼ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਪਈ। ਮੈਂ ਘਬਰਾਇਆ, ਪਰ ਇਕ ਕੈਮਰਾਮੈਨ ਨੇ ਹੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ, “ਘਬਰਾਓ ਨਾ, ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਟਰੀ ਨਿਕਲੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਪੋਰਟਰ ਤੁਹਾਡੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਣ ਆਏ ਹਾਂ।”

“ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਯਾਦ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਤੇ ਮੈਂ ਲਾਟਰੀ ਪਾਈ ਹੋਵੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਾ ਹੈ।” ਮੈਂ ਕਿਹਾ

ਜੇ. ਬੀ. ਸਿੰਘ ਕੈਂਟ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ
ਫੋਨ: 253-508-9805

ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਲਾਟਰੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਂ ਤੇ ਪਤਾ-ਸਭ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਹੈ।”

ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਦੀ ਲਾਟਰੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੇ ਉਤਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ।

ਕੋਈ ਦੋ ਕੁ ਘੰਟਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਲਾਟਰੀ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਭੇਜੇ ਦੋ ਆਦਮੀ ਆਏ, ਤੇ ਇਹ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਸੁਣਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਖਾਸ ਫੰਕਸ਼ਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਰੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਚੈਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਧੁਰਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਠਠੀਆਂ

ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਰਿਆਸਤ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ 1849 ਵਿਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ, ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਕੁਦਰਤੀ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਰੋਸ਼ਨ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭੁੱਖ ਦੀ ਸਤਾਈ ਨੌਜਵਾਨੀ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਤੁਰ ਪਈ ਤਾਂ ਕਿ ਜਿਥੇ ਆਪ ਰੱਜ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਸਕਣ, ਉਥੇ ਪਿੱਛੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਵੀ ਚਲਦਾ ਰੱਖ ਸਕਣ। ਇਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਜੁਗਤ ਫਿੱਟ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ। 1905 ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਘਰੋਂ ਚਲਿਆ ਜਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਚੀਨ, ਪਨਾਮਾ, ਮੈਕਸੀਕੋ ਵਲ ਦੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ, 1908 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਗੋਲਡਨ ਸਟੇਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਅਪਤ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 559-259-4844

ਵਾਲੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸਿਲਾ ਮਿਲਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਵਰਗ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲ ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕ ਖਿੱਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਹ ਮਿਕਨਾਤੀਸ਼ੀ ਖਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਜਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬਿਆਸ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਠਠੀਆਂ ਦੇ ਸ. ਘਨਈਆ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਘਰ 1876 ਵਿਚ ਬਾਲਕ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਰਖਿਆ ਗਿਆ। ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਨਾਲ ਘਨਈਆ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪੈਟ ਭਰਦਾ ਸੀ। ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਭਰਾ-ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਰੈਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇਕ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਕਿੱਸੇ ਸੀ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜਿਥੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ, ਅਣਖੀਲਾ ਤੇ ਦਲੇਰ ਸੀ, ਉਥੇ ਸਿਦਕੀ, ਸਿਰਤੀ ਤੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਿਆਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਨਾ ਸਕਿਆ।

ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਵਲੋਂ ਖਾਧੀ ਚੰਗੀ, ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਨੌਜਵਾਨੀ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਟਪਕ ਰਹੇ ਨੂਰ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ, ਜਹਾਲਤ, ਭੁੱਖਮਰੀ ਤੇ ਮਹਾਮਾਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਕਾਇਮੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਝੁਲਸ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਸੀਨ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਘੁੰਮਣ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਨੋਖਾ ਜਿਹਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸੀਨੇ ਅੰਦਰ ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੇਦਾਗ, ਨਰਮ ਦਿਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਉਪਰ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਦਾ।

ਇਸ ਪੜਾਅ ਉਤੇ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਹਮਵਤਨੀ, ਹਮਖਿਆਲ, ਖੁਦਤਰਸ, ਈਸ਼ਵਰ ਭਗਤ ਸੰਤ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ (ਪਿੰਡ ਦਦੇਹਰ, ਜਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਾਥ ਆਖਰੀ ਉਮਰ ਤਕ ਰਿਹਾ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਹੋਰਟਵਿਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ 500 ਏਕੜ ਜਮੀਨ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤੀ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਸ਼ਤ ਆਲੂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਮੌਸਮ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਲੂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਫਸਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ

ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਏ। ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਆਲੂਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਖਵਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਕੌਮਕਾਰ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਲੇ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸੰਤ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਦਿਲੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਬੋਲੇ- ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਆਲੂ ਦੀ ਫਸਲ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਜੋਂ ਸਾਨੂੰ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਵਸੋਂ ਬਹੁਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਲਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਲਈ ਬਗੈਰ ਮਜ਼ਹਬ ਤੋਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨੌਕੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਟਾਕਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੋਂ ਕਾਫੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਟਾਕਟਨ ਵਿਚ ਜਮੀਨ ਦਾ ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਜਮੀਨ ਨੌਂ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਵਿਚ ਖਰੀਦ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਵਾਇਆ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੁਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ 27 ਮਈ 1912 ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਲਈ ਜਿਥੇ ਇਹ ਆਸਰਾ ਘਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੰਗਰ ਵੀ ਛਕਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸੇ ਸਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਉਂ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਾਫੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ।

ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸਾਂਝੀ ਚੀਜ਼ ਬੇਚੈਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਲਾ ਵਤੀਰਾ। ਗੁਰਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਇਹ ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਭਾਰੂ ਰਹੀ। ਸੰਤ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਰਹੋ। ਹੋਰਟਵਿਲ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਆਪਾਂ ਤਿੰਨੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੰਨ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਕਤ ਮਿਲਦਾ, ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠਦੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਤੁਰਦੀ-ਤੁਰਦੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤਕ ਅਪਤ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਥਰੂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਨਿਕਲ ਤੁਰਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਦਰਦ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਗ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚੋਂ ਚੰਗੇ ਪਾੜ੍ਹੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਮੰਗਵਾਈਏ, ਵਿਦਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਜਾਣਗੇ। ਚਾਰ ਪਾੜ੍ਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮੰਗਵਾਏ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਦਾ ਨਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਸ਼ਰਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਵਿਦਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੂਫਾਨ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਲਾਈ ਕਿਰਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਹ ਬਾਨੀ ਸਨ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਇਕ ਦਿਨ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਏਕਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਅਮਰੀਕਨ ਜੋੜਾ ਸੁਣਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਬੋਲ ਕੇ ਹਟ ਗਏ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਜੋੜੇ ਨੇ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕਿੰਨੀ ਹੈ? ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੋਈ 30 ਕਰੋੜ। ਅਮਰੀਕਨ ਔਰਤ ਬੋਲੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹੋਣਗੇ? ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, ਮੈਡਮ, ਇਹੀ ਕੋਈ ਦੋ ਕਰੋੜ। ਮੈਡਮ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਜੇ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਟੁੰਬਿਆ ਤੇ ਝੰਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਵਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ। ਜੇ ਚੁੱਪ-ਚਪੀਤੇ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਨੂੰ ਮੁੜਦੇ ਤਾਂ ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੌਮ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਤੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਵਾਲਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਨਾ ਸਹਾਰਨ ਯੋਗ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਰਾਹ ਸੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਣ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਘੋਲ ਲੜਨ ਦਾ। ਸੋ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬੁਜ਼ਦਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਥੇ

ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਠਠੀਆਂ

ਰਹਿ ਕੇ ਮਰਦਾਂ ਵਾਂਗ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ ਤਕ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਤਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇ ਤਾਂ ਹੱਸਦੇ-ਹੱਸਦੇ ਦੇਣੀਏ।

ਹੋਰਟਵਿਲ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਕਤ ਮਿਲਦਾ, ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਰਜ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ: ਅੱਜ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਤਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਮੁਲਕ ਦਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਤਿਆਗੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਬਣ ਗਏ। ਇਉਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਆਲੂਆਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬੀਜ ਪੁੰਗਰਨ ਲੱਗੇ ਹੋਣ। ਹੋਰਟਵਿਲ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਵਰਗੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਕਤਾਰ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਚਲੀ ਗਈ।

ਰਿਆਸਤ ਓਰੇਗਨ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਾਰਨ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ, ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਾਂਸੀ ਰਾਮ, ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਹਰਕਤ ਵਿਚ

ਆ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਹਿੰਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਬਣ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਲੋੜ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਸਾਂਝੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਪਰੋਏ ਜਾਣ ਦੀ।

31 ਦਸੰਬਰ 1913 ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਸਨ। ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਦਮ ਸਦਕਾ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰੱਖੀ ਗਈ, ਜੋ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਫੋਰਮ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹੋਈ। ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ, ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਪੰਡਿਤ ਕਾਂਸੀ ਰਾਮ, ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਠਾਠਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਲਏ ਗਏ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਈ ਗਈ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਨਾਂ 'ਗਦਰ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਛਪਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰੈਸ ਖਰੀਦੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਗਦਰ ਪ੍ਰੈਸ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦਫਤਰ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਹ ਸਨ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਪੰਡਿਤ ਕਾਂਸੀ ਰਾਮ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਤੇ ਕਰੀਮ ਬਖਸ਼।

ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲਾ ਟੀਕਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲੀ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭ ਰਹੇ ਸਨ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਪਨਾਮਾ ਤੇ ਹੋਰ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ: ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ।

ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਾਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਲੱਗਾ। ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦੇ ਸਾਹਿਲ 'ਤੇ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਗਹਿਰੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ। ਬੜੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਪਿੱਛੋਂ ਆਖਰ 23 ਜੁਲਾਈ 1914 ਨੂੰ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਸਮੇਤ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਮੁੜਨਾ ਪਿਆ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ 'ਗਦਰ' ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਐਲਾਨ-ਏ-ਜੰਗ ਛਾਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਿਰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਵਤਨ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਕੋਰੀਆ ਨਾਮੀ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ 60 ਗਦਰੀ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ।

ਸਮੁੰਦਰ 'ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਐਮਡਨ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਉਹ ਕਈ ਜਹਾਜ਼ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੋਬ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੋਸਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਰੁਕਿਆ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਸਾ ਮਾਰੂ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਐਮਡਨ ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਉਪਰ ਵਾਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾ ਕੇ ਐਮਡਨ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਸਾਰੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹਨ। ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਐਮਡਨ ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ਹਮਲਾ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਹਾਜ਼ ਪਿਲਾਂਗ

ਪਹੁੰਚਾ ਤਾਂ ਐਮਡਨ ਉਥੇ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਦੋ ਜਹਾਜ਼ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੋਬ ਕੇ ਪਤਰਾ ਵਾਚ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤੋਸਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਬਜਬਜ ਘਾਟ 'ਤੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਵਾਲਾ ਖੂਨੀ ਸਾਕਾ ਵਰਤ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਕਸ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। 120 ਮੁਸਾਫਰ ਸਿਟਗੁਮਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੁਲਤਾਨ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਜੋ ਮੁਸਾਫਰ ਬਾਕੀ ਸਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੂਹਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ 64 ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਗਦਰੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਇਸ ਨੇ ਪਗੜੀ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਬੋਲੇ, ਪਗੜੀ ਹੀ ਬਦਲੀ ਹੈ, ਚਿਹਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰ ਓਏ। ਇਸ 'ਤੇ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਵੀ ਹੌਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੀਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤਕ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 132 ਬੈਂਤ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਆਫਰੀਨ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ! ਉਸ ਨੇ ਮਾਰੀਆਂ ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਖੁਦ ਕੀਤੀ।

1915 ਤੋਂ 1933 ਤਕ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 13 ਸਤੰਬਰ 1915 ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮਚ ਗਈ। ਵਾਇਸਰਾਏ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਬਦਲ ਕੇ ਸੱਤ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਅਤੇ 24 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ 2 ਸਾਲ ਤਕ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਕੈਂਬਲਟੋਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਥੇ ਵੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ 30 ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਹਾਰੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਸਾਲ ਅੰਡੇਮਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਹਾਰੀ। ਡੰਡਾ ਬੇੜੀ ਤੇ ਕੋੜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਲੋਹੇ ਦੇ ਪਿੱਜਰੇ 'ਚ ਵੀ ਰਹੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਦਤ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਗਦਰ 1933 ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ। ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਮੱਸ ਫੁੱਟ ਗੱਭਰੂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਫੈਦ ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਬਾਬੇ ਬਣ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ। ਉਦੋਂ ਤਾਈਂ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸਿਹਤ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਸੰਤ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1934 ਵਿਚ ਫਿਰ ਜੂਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 1934 ਵਿਚ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਹਾਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਐਕਟਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਨੀਲੀਬਾਰ ਕਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜਿਲਾ ਸਿਟਗੁਮਰੀ ਵਿਚ ਮੁਜਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਨੀਲੀਬਾਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਘੁੰਮ ਕੇ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕੇ ਕਰੀਬ ਕਿਰਸਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁਜਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਜਾਰਾ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲੀ।

ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਕਮੀਲਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰੱਖੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ 6 ਮਈ 1938 ਨੂੰ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਤਹਿਸੀਲ ਉਕਾਤਾ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਦੀ ਫਰੰਟ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਦੋ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਟੱਕਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਵਕਤ ਤਕ ਜਖਮਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਆਖਰ ਇਹ ਗਦਰੀ ਸੂਰਮਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਠਠੀਆਂ 9 ਮਈ 1938 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 72 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਿਆ।

ਘਸਿਆ ਹੋਇਆ ਆਦਮੀ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਨਸਰਾਲੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਘਸਿਆ ਹੋਇਆ ਆਦਮੀ' ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਘੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਵਕਤ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਯੂ. ਪੀ.-ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੱਟਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਿਆ। ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਝੰਬਿਆ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਆਪਣੀ ਮਿਟ ਰਹੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਸਿਧ ਰੰਗਕਰਮੀ ਸੈਮੂਅਲ ਜੌਹਨ ਨੇ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਾਂ 'ਚੋਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਹਵਾ ਦਾ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਵਿਗੜੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਡੇਕ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਨਾਲੇ ਹਰ ਵਾਰ ਇਕ ਦੋ ਅੱਧ-ਪੀਲੇ ਪੱਤੇ ਝੜ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਡਿੱਗਦੇ।

ਅੰਦਰੋਂ ਆਪਣੀ ਵਹੀ ਜਿਹੀ ਲਿਆ ਕੇ ਬੱਗਾ ਲੰਬੜਦਾਰ ਵਾਣ ਦੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਅਰਜਣ ਭੁੱਜੇ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਗੋਡਿਆਂ ਦੁਆਲੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕੰਘੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਲੰਬੜਦਾਰ ਵਰਕੇ ਪਰਤਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਅਰਜਣ ਖਾਲੀ-ਖਾਲੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਸ਼ੈਅ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਸ਼ੈਅ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਬੜੀ ਸੁਸਤੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ। ਖੁਰਲੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਡੰਗਰ ਆਬਣ ਵਕਤ ਦੇ ਕੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵੱਲ ਝਾਕਦੇ ਅੜਿੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੰਬੜਦਾਰਨੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਨੂੰਹ ਕੱਤ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਛੋਟੀ ਬਹੁ ਚਾਹ ਬਣਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਧੂੰਆਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਠਦਾ ਚਿਮਨੀ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਕੋਠੇ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ।

ਬਲਜਿੰਦਰ ਨਸਰਾਲੀ

ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੇ ਲੱਤਾਂ ਨਿਸਾਲੀਆਂ ਤੇ ਸੂਤ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿੰਦਾ ਬੋਲਿਆ, "ਅਰਜਣ ਸਿਆ! ਉੱਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸੀਰੀ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਤੀ, ਪਰ ਤੂੰ ਖੁਦ ਸਮਝਦਾਰ ਏ, ਤੈਥੋਂ ਹੁਣ ਕੰਮ ਨੀ ਕਰ ਹੋਣਾ ਸਾਡੇ ਨਾ", ਹੁਣ ਤੂੰ ਸਿਆਣਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪਣੀ ਖੇਤੀ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ, ਬਈ ਤਕੜੇ ਜਵਾਨ ਆਦਮੀ ਦੀ ਐ, ਛੇ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਨਿਭਗੀ।" ਬੋਝਾ ਰੁਕ ਕੇ ਵਰਕੇ 'ਤੇ ਝਾਕਦਾ ਲੰਬੜਦਾਰ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, "ਤੂੰ ਏਕਣ ਕਰੀ, ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਲਾਣੇ ਨਾਲ ਰਲ ਜੀ, ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ?"

ਅਰਜਣ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਪਰ ਬੋਲਿਆ ਕੁਝ ਨਾ। ਲੰਬੜਦਾਰ ਵੀ ਜਵਾਬ ਉਡੀਕੇ ਬਿਨਾ ਵਰਕੇ ਪਰਤਣ ਲੱਗਾ, "ਲੈ ਫਿਰ ਹਿਸਾਬ ਸੁਣ ਲੈ ਆਪਦਾ..."

ਅਰਜਣ ਨੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਲੰਬੜਦਾਰ ਵੱਲ ਝਾਕਣ ਲੱਗਾ। ਲੰਬੜਦਾਰ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ, "ਕੁਲ ਤੇਰਾ ਸੀਗਾ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦਾ, ਮੈਂ ਦਾ ਤੂੰ ਦੁੱਧ ਲਿਆ ਤੀ ਸਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਖੋਆ ਕੱਢਣ ਲਈ, ਫੇਰ ਭਾਈ ਰੱਬ ਤੇਰਾ ਭਲਾ ਕਰੇ, ਦੋ ਸੌ ਤੂੰ ਜਰਗ ਵਾਲੇ ਸਾਂਝ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਲੈ ਗਿਆ ਤੀ। ਜਦੋਂ ਤੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਮਰੀ ਉਦੋਂ ਤੂੰ ਮੈਂ ਉਤੇ ਚਾਰ ਵੀਹਾਂ ਲੈ ਗਿਆ ਤੀ, ਫੇਰ ਪੰਜ ਸੌ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਤੇਰੀ ਬਿਮਾਰੀ 'ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚਦੇ ਆਹ ਫੜ ਲੈ।"

ਅਰਜਣ ਨੇ ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਪੈਸੇ ਫੜ ਲਏ। ਖੀਸੇ 'ਚੋਂ ਮੋਮੀ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਲਿਫਾਫਾ ਕੱਢਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਖਾਸਾ ਚਿਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਕੁਝ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਉਸ ਵੱਲ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

"ਗਿਣ ਲੈ ਮਖਾਂ ਅਰਜਣ..." ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

"ਬਾਪੂ ਅਰਜਣ ਦੇ ਕਿੱਲੇ ਘਿਉ ਵੀ ਲੈ ਗਿਆ ਤੀ।" ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਸਤੇ ਕਣਕ ਥੈਲੇ ਵਿਚ ਪਾ ਰਹੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਬੋਲੂ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਅਰਜਣ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੇ ਪੈਸੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਵੱਲ ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੇ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਲੈਣਾ।"

"ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਅਰਜਣ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਹੈ।" ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਲੇ ਸਪੀਕਰ ਤੇ ਅਨਾਉਂਸਮੈਂਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਅੱਜ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬੇਹਰਕਤ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਉੱਜ, ਡੇਕ ਦਾ ਸਿਰ ਹਿੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਢਲ ਚੁਕੀ ਸੀ ਤੇ ਤੀਆ ਪਹਿਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਹਵਾ ਵੀ ਓਕਣੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਪਈ ਸੀ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਕਾਨ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ। ਕੱਪ ਤੇ ਕੋਲੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਹ ਓਪਰੇ ਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦਾ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ।

"ਵੇ ਅਰਜਣ! ਚਲਿਆ ਤੂੰ?" ਪਿੱਛੋਂ ਲੰਬੜਦਾਰਨੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਅਰਜਣ ਨੇ ਰੁਕਦਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਝਾਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਹਾਂ ਜੀ।"

"ਮਿਲ ਜਿਆ ਕਰੀ, ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਲੈ ਜਿਆ ਕਰੀ।" ਲੰਬੜਦਾਰਨੀ ਨੇ ਬੋਹੀਏ 'ਚੋਂ ਪੂਣੀ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

"ਕੋਈ ਨੀ ਜੀ..." ਕਹਿ ਕੇ ਅਰਜਣ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ।

"ਅਰਜਣ! ਚਲਿਆ ਵੀ...? ਚਾਹ ਬਣਦੀ ਐ, ਪੀ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਈ।" ਅੰਦਰ ਵਹੀ ਰੱਖ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਲੰਬੜਦਾਰ ਬੋਲਿਆ।

"ਬੱਸ ਲਾਣੇਦਾਰ।" ਮਸਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਉਸ ਨੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਹਿ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਸੁੱਕੇ ਖੰਘੂਰੇ ਜਿਹੇ ਮਾਰਦਾ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਫਿਰਨੀ-ਫਿਰਨੀ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ। ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਿਆਂ ਉਹ ਮਾੜੂ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਦਿਸਦਾ। ਬਾਹਾਂ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਖੱਬੇ ਗੁੱਟ ਨੂੰ ਸੱਜੇ ਨਾਲ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੱਪ ਤੇ ਕੋਲੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਫਾਵਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਰੋਸਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਰੋਸਾ ਜਿਸ ਦੇ ਛੇਤੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਰੋਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤਲੇ ਅੰਗ ਕੱਸੇ ਪਏ ਸਨ। ਅੱਖਾਂ ਸੁੰਗੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਲੇ ਮਾਸ ਦੇ ਵਲ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਅਕਸਰ ਨੂੰ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਸੀਰ ਕਮਾਇਆ ਸੀ। ਸੱਤੋਂ ਸਾਲ ਕੰਮ ਪਿੱਛੇ ਕਦੇ 'ਉਏ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਖਵਾਈ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਪਰ ਚਾਰ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਬਚਨ ਕੁਰ ਮਰ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਰਨ ਨਾਲ ਅਰਜਣ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁਝ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਹਨੇਰੇ ਖੁੰਜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ ਘਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਢ ਖਾਣ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ। ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਬਚਨ ਕੁਰ ਦਾ ਰੱਬ ਵਰਗਾ ਆਸਰਾ ਸੀ। ਇਕ ਉਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵਪਰਦੀ ਹਰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਡਰ ਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਬਚਨ ਕੁਰ ਦੇ ਕੋਈ ਜੁਆਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਪਰ ਅਰਜਣ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਹਾ। ਬਚਨ ਕੁਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਘਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸੀ। ਨਿੱਘ ਸੀ। ਘਰੇ ਆਉਣ ਦੀ ਕਾਹਲ ਸੀ। ਘਰ ਦੀ ਸਲਵਾੜ ਵਾਲੀ ਛੱਤ 'ਚੋਂ ਮਿੱਟੀ ਕਿਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਥੱਲੇ ਅਰਜਣ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕਿਰਦਾ ਗਿਆ। ਦਿਨੋਂ ਦੇਹ ਤੋੜ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਰਾਤੀਂ ਬਚਨ ਕੁਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ-ਕਰ ਝੂਰੀ ਜਾਣਾ। ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਿਮਾਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਫਿੱਕੀ-ਫਿੱਕੀ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਝਲਕ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੰਮ 'ਤੇ ਗਿਆ ਪਰ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਭੱਈਆ ਕੰਮ 'ਤੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਭੱਈਏ ਇਧਰੋਂ ਪੂਰਬ ਵਲੋਂ ਯੂ. ਪੀ., ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਅਰਜਣ ਵਰਗੇ ਸੀਰੀਆਂ ਦੇ ਵਧਦੇ ਭਾਅ ਰੁਕ ਗਏ ਸਨ। ਫੇਰ ਵੀ ਅਰਜਣ 15-20 ਦਿਨ ਡੰਗਰ ਪੱਠੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

...ਤੇ ਅੱਜ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਫਿਰਨੀ ਉਤੇ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਪਾਲ ਸੀ। ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਅਰਜਣ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਸੁਕੇੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਕਿਆ। ਧੁੱਪ ਅਜੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੰਦਰ ਵੜਦਾ-ਵੜਦਾ ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਪਾਲੂ ਅਰਜਣ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਦਰਾਂ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਪਾਲੂ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਅਰਜਣ ਨੂੰ ਰਲਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਅਰਜਣ ਨੇ ਮੰਗੇ ਸਨ, ਓਨੇ ਪਾਲੂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਅਰਜਣ ਉਸ ਦੇ ਲਵੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਕੋਲੇ ਨਾਲ ਢੇ ਲਾਈ ਖੜ੍ਹਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਕਿਉਂ ਬਈ ਅਰਜਣ! ਕੀਤੀ ਸਲਾਹ ਫਿਰ?"

ਸਾਰੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਲ ਪੰਜ-ਚਾਰ ਬੰਦੇ

ਹੀ ਅਰਜਣ ਵਰਗੇ ਸੀਰੀ ਰਲਣ ਜੋਗੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸ਼ਹਿਰ ਦਿਹਾੜੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ, ਕੁਝ ਭੱਠੇ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਲੱਗ ਕੇ ਹਟਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੀਰੀਆਂ ਦੀ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗੀ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸੀ ਪਰ ਦਿਹਾੜੀ ਜੋੜੇ 'ਤੇ ਭੱਈਏ ਰੱਖ ਕੇ ਡੰਗ ਟਪਾਈ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

"ਸਲਾਹ ਆਪਾਂ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਐ ਸਰਦਾਰਾ, ਤੈਨੂੰ ਉਦਣ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਸੀਗਾ ਮੈਂ!" ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਅਰਜਣ ਨੇ ਪਾਲੂ ਵੱਲ ਝਾਕਦਿਆਂ ਪੈਰ ਮਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ਪਾਲੂ ਨੇ ਦੋ ਕਦਮ ਉਸ ਵੱਲ ਪੁੱਟੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਲੰਮੀ ਦਾਹੜੀ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਾ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅਰਜਣ ਵੱਲ ਝਾਕਦਾ ਕਹਿੰਦਾ, "ਅਰਜਣ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਗੇ ਨੇ, ਕਮਲਿਆ ਹੁਣ ਤੂੰ ਬੁੜ੍ਹਾ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਪਿਆ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਡੰਗਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਂਭ ਸਕੇਗਾ।"

ਪਾਲੂ ਦੀ ਸਮਝੌਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਅਰਜਣ ਨੂੰ

ਪੁਸਿਧ ਰੰਗਕਰਮੀ ਸੈਮੂਅਲ ਜੌਹਨ

ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਕੇ ਤੁਰ ਪਿਆ।

"ਓਹ ਤੂੰ ਤੁਰ ਵੀ ਪਿਆ। ਅਰਜਣ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣ, ਚੰਗਾ ਫੇਰ ਤੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ। ਸਾਲੇ 'ਚ ਸੱਤਾਂ ... ਜਿੰਨੀ ਆਕੜ ਆ।"

ਪਰ ਅਰਜਣ ਰੁਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਪਾਲੂ ਦੀ ਕਹੀ ਪਿਛਲੀ ਗੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਅਕੇਵੇਂ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਫਾਵਾਂ ਗੂੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਅੱਜ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਨ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੁੱਢੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਏਨੀ ਤੀਖਣਤਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਜਵਾਨੀ ਵਾਰੇ ਉਹ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਧੂੜਾਂ ਪੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਸਮਝ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ। ਜੱਟ ਨੂੰ ਅਰਜਣ ਹੁੰਦੇ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਸੀਰੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ-ਕਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅਰਜਣ ਸਗੋਂ ਆਪ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਲਾਈ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਨਿਮਾਣੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਪੁੱਛ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹਰ ਲਾਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਵੱਧ ਦੇ ਕੇ ਪੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਪਰ ਅਰਜਣ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਰਲਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਸੀਰੀ ਨੂੰ ਘਰ ਨਾਲ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਖੁਰਾਕਾਂ ਖਾਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਅਰਜਣ ਮੋੜ ਮੁੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੂਰਜ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਫਾਵਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਹ ਕਾਫੀ ਲੰਮਾ ਸੀ। ਸਾਹਮਣਿਉਂ ਕੈਲਾ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ-ਟਿੱਚ ਕਰਦਾ ਰੇਹੜੀ ਲਈ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

"ਆ ਬਈ ਅਰਜਣ! ਸੁਣਿਆ ਲੰਬੜਦਾਰ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹਟ ਗਿਆ, ਐਤਕੀ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਲਾ ਦੇ ਸਾਲ?" ਵਿੱਢ ਨਾਲ ਢੇ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਕੈਲਾ ਬਲਦ ਰੋਕਦਾ ਬੋਲਿਆ।

"ਮਰਜ਼ੀ ਐ ਤੇਰੀ ਬਾਈ, ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਕੰਮੇ ਕਰਨਾ..." ਕਹਿੰਦਾ ਅਰਜਣ ਰੁਕ ਗਿਆ ਤੇ ਕੈਲੇ ਨੇ ਸਿਰ ਘੁਮਾ ਕੇ ਰੇਹੜੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰੇ ਆ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਬਾਪੂ! ਮੈਖਿਆ ਆਪਾਂ ਅਰਜਣ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲੀਏ ਐਤਕੀ?"

"ਉਏ ਤੂੰ ਕਮਲਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ, ਏਹਤੋਂ ਭਲਿਆ ਮਾਣਸਾ ਕਿਥੇ ਕੰਮ ਕਰ ਹੋਜੂ ਆਪਣਾ? ਚੱਲ ਤੋਰ..."

ਭਾਰੀ ਦੇਹ ਵਾਲੇ ਕੈਲੇ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਖਾਲੀ ਹੋਈਆਂ ਪੱਲੀਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਰੇਹੜੀ 'ਤੇ ਲਿਆ ਰੱਖੀ ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਂ ਭੀਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈ ਐ, ਉਹਨੇ ਆਪਦਾ ਮੁੰਡਾ ਐਤਕੀ ਪੜ੍ਹਨੋਂ ਹਟਾ ਲਿਆ, ਨਾਲੇ ਉਹਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਹਦੇ ਵੱਲ।"

ਕੈਲੇ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪਰਨਾ ਲਾਹ ਕੇ ਤੁੜੀ ਅਤੇ ਗਰਦ ਝਾੜੀ ਤੇ ਫਿਰ ਅਰਜਣ ਵੱਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦਾ, "ਅਰਜਣ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੋਹੜੀਆ ਜਮਾਂ ਈ ਹਾਰ ਗਿਆ, ਬਿਮਾਰੀ ਵੀ ਸਹੂਰੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਦਿੰਦੀ ਐ।"

"ਚਲੇ ਉਹ ਜਾਣੇ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਰੱਖੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ।" ਕਹਿ ਕੇ ਅਰਜਣ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਤੇਜ਼ ਤੇਜ਼ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚਿਤ ਨੂੰ ਡੋਬੇ ਜਿਹੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਦਰਵਾਜੇ ਵਿਚ ਲੋਕ ਨਿਮਾਣੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਿਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਜਣਾ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਜੁਆਕਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰੀ ਖੜ੍ਹਾ ਘੂਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੁਆਕ ਤੁੰਬੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਰ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਘੂਰਨ ਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੀ ਲੈ ਜਿਹੜਾ ਪੀਣਾ, ਘਰ ਦਾ ਠੇਕਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੋਇਆ। ਅਰਜਣ ਚੌਕੜੀ ਉਤੇ ਬਰੋਟੇ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਬੈਠੇ ਬੰਦਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਖੜ੍ਹਿਆ। ਹਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਥਕਾਏ ਜੱਟ ਸੀਰੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਅਰਜਣ ਨੇ ਇਕ ਪੈਰ ਚੌਤਰੇ 'ਤੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਐਵੇਂ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ। "ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਆਲਿਆ" ਦਾ ਚਰਨਾਂ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਉਏ ਕੋਈ ਘੱਟ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿਆ ਕਰੋ, ਝਾੜ ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਊ ਪੰਦਰਾਂ ਕੁਐਂਟਲ, ਦੱਸਣਗੇ ਵੀਹ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਦੱਸਣਗੇ, ਬਈ ਕੋਈ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣਾ ਵਧ ਦੱਸ ਕੇ? ਜੇ ਏਨਾ ਝਾੜ ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਆਹ ਘੀਸੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਤਕਾਵੀ ਆਲੇ ਐਂਦੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਕੰਧਾਂ ਤੋਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਭੱਜ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।"

ਚਰਨੇ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕਾਣੇ ਮੱਘਰ ਨੇ ਜਰਦਾ ਮਲਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਲੰਮੂ ਜਿਹੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਹੋਰ ਲੰਮਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਅਖੇ ਧਨ ਪਚਾਵੇ ਬਾਈਆ, ਦੁੱਧ ਪਚਾਵੇ ਗੁਜਰੀ। ਬਾਈਏ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਕਹੂ ਬੱਸ ਜੀ, ਬਰੋਬਰ-ਸਰੋਬਰ ਐ ਕੰਮ, ਗੁਜਰੀ ਕਹੂ, ਕਾਹਦਾ ਸਿਰਦਾਰਾ, ਆਹ ਝੋਟੀ ਲੱਤ ਮਾਰਗੀ, ਅਹੁ ਤੁਗੀ, ਅਹੁ ਹਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ। ਜੱਟ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਕਹੂ, ਆਪਣੇ ਤਾਂ ਬਾਈ ਬੜਾ ਨਿਕਲਿਆ... ਤਾਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜੱਟ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਦੇ ਅਕਲ ਨੂੰ ਆਉਣੀ।"

ਹੋਰ ਹੱਸ ਪਏ ਪਰ ਅਰਜਣ ਫਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਰਾਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁੜ੍ਹਕਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਨਾ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਉਦਰੇਵੇਂ ਦੇ ਭਾਵ ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ

ਗਏ। ਬੀੜੀਆਂ ਦਾ ਬੰਡਲ ਲੈਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਦਰਵਾਜੇ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰਿਆ। ਦਰਵਾਜੇ ਤੋਂ ਦੋ ਬੀੜੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਬੀੜੀ ਸਿੱਧੀ ਸੁਨਿਆਰਾਂ-ਫੀਬਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਤਿਰਛੀ-ਤਿਰਛੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਦੀ ਸੀ। ਅਰਜਣ ਫੀਬਿਆਂ ਦੀ ਹੱਟੀ ਵੱਲ ਸਿੱਧਾ ਲੰਘ ਗਿਆ।

ਬੰਡਲ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੁੜਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਥਕਿਆ-ਥਕਿਆ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਪਰ ਉਠਦੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਖਲਪਾੜਾਂ ਵਰਗੇ ਖੁਰਦਰੇ ਪੈਰ ਬੜੇ ਓਪਰੇ ਜਾਪ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਫਾਵਾਂ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਫਿਰ ਉਭਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਤੁਰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਉਹ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਜੁਆਕਾਂ ਦੇ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜੇ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਦਾ, ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਂ-ਬਾਂ ਰੁਕੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਪੈਰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਦਰਾਂ ਮੂਹਰੇ ਅੱਪੜ ਗਿਆ। ਬਾਹਰਲੇ ਦਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਗੁਆਂਢੀ ਕੀੜ੍ਹ ਦੀ ਮਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਅਰਜਣ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਖਿਆਲ ਪੱਚੀ ਵਰ੍ਹੇ ਪਿੱਛੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬਚਨੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਾਲ ਸੂਟ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਰਜਣ ਸਾਂਝੀ ਜੱਟ ਦੇ ਘਰੋਂ ਰੋਟੀ ਪਰਨੇ ਦੇ ਲੜ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗਲਾਸ ਵਿਚ ਦਾਲ ਪਵਾ ਕੇ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਚਨੀ ਆਪਣੇ ਜੋਗੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਲਾਹ ਕੇ ਬੈਠੀ ਹੁੰਦੀ। ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਬੁਰਕੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਰਤਨੀ, ਕੀੜ੍ਹ ਦੀ ਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹਮਲੇ ਦੇਖ ਕੇ ਪੌੜੀਆਂ 'ਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਛੋੜਦੀ, "ਕਰਲੇ-ਕਰਲੇ ਚੌੜਾ ਨਿੱਤ-ਨਿੱਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਨ ਰਹਿਣੇ..."

ਬੁਰਕੀ ਅਰਜਣ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀ ਬਚਨੀ ਸਰਮਾ ਜਾਂਦੀ। ਘੁੱਟਵਾਂ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਉਹ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਤੇ ਅਰਜਣ ਬੁਰਕੀ ਸੰਘੋ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਕੇ ਆਖਦਾ, "ਕੇਰਾਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਇਹ ਦਿਨ ਸਭ 'ਤੇ ਈ ਆਏ, ਸੋਡੇ 'ਤੇ ਵੀ ਆਏ ਤੀ। ਜਦੋਂ ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਤੀ ਨਾ, ਤੂੰ ਤੇ ਬੜਾ ਭਾਈ ਅੰਦਰ ਵੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤੀ, ਬਾਹਰ ਜੱਟ ਟੋਲੁਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤੀ।"

ਅਰਜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰਤਨੀ ਕੱਚੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਦੀ, "ਐਸਾਂ ਕਰੋ, ਮੌਜਾਂ ਲੁੱਟੋ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਭਾਈ ਹੁਣ ਬੁੜ੍ਹੇ ਹੋਗੇ।" ਆਪਣੇ ਪਤਲੇ ਕਾਲੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਸਾਂਭਦੀ ਰਤਨੀ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਕੀੜ੍ਹ ਦੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਜਾ ਪੈਂਦੀ।

ਉਸ ਨੇ ਅੰਦਰਲੇ ਤਖਤ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਆਥਣ ਦੇ ਟੇਢੇ ਹੋਏ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਭੱਜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਵੜੀਆਂ ਪਰ ਖੁੰਜਿਆਂ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਅਜੇ ਵੀ ਦੁਬਕਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਅਰਜਣ ਨੇ ਕੱਪ ਤੇ ਕੋਲੀ ਨੂੰ ਫਿਕੀ ਨੁਹਾਰ ਵਾਲੇ ਪੀੜ੍ਹੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਪ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਏ ਬਿਸਤਰੇ ਨੂੰ ਢੇ ਲਾ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਲੰਮਾ ਸਾਹ ਭਰ ਕੇ ਛੱਡਿਆ। ਨੰਗੇ ਹੋਏ ਪੱਟਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜਰਗ ਦੇ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਪਵਾਈਆਂ ਮੋਰਨੀਆਂ ਸੁੰਗੜੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪੈਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਫੇਰ ਉਸ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਸਾਹਮਣੇ ਕੰਸ 'ਤੇ ਪਈ ਫੋਟੋ 'ਤੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਕ ਰੀੜ ਤੇ ਇਕ ਖਿੱਚ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਉਠ ਕੇ ਉਹ ਕੰਸ ਲਵੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹਿਆ। ਚੇਤੇ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਮਹੀਨੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਬਚਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੇਕੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮੁੜਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਖੰਨੇ ਆ ਕੇ ਬਚਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਮੈਖਿਆ ਜੀ! ਆਪਾਂ ਇਕ ਮੂਰਤ ਲੁਹਾ ਲੀਏ?"

"ਹਾਂ ਲੁਹਾ ਲੈਨੇ ਆਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਨੀ ਕਦੇ ਲੁਹਾਈ..." ਅਰਜਣ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਫੋਟੋ ਲੁਹਾ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ। ਮੱਧਮ ਪੈ ਗਈ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਸੰਗਦੀ ਜਿਹੀ ਬਚਨੀ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਸੋਢੀ ਵੱਟੀ ਸਾਹਮਣੇ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਅਰਜਣ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਫੋਟੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਹੋਵੇ।

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਆਲਮ

ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ

ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਅਤੇ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਗਾਉਂਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨੇ, ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਵਸਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਹਨ। ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ, ਰੇਸ਼ਮਾ, ਨੂਰਜਹਾਂ, ਇਨਾਇਤ ਹੁਸੈਨ ਭੱਟੀ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਹਨ, ਪਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ। ਇਹ ਮਹਾਨ ਗਾਇਕ ਭਲਾ ਓਪਰੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਤਾਂ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਯਾਦਾਂ 'ਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ।

ਅਜਿਹੇ ਦਿਲ ਬਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਸਾਡੇ ਗਾਇਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਭਰ 'ਚ ਆਪਣੀ ਅਲੱਗ ਸਨਾਖਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਜਿਹਾ ਵੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ। ਉੱਚੀ ਪਰ

ਤਾਹਿਰ ਮਹਿਮੂਦ

ਸੂਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਚਿਮਟੇ ਦੀ ਤਾਲ। ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਭਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਰੀਸ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਗਾਇਕ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦਾ ਜਨਮ 1928 'ਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਖਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅੱਚ 'ਚ ਹੋਇਆ, ਕਸਬਾ ਲਾਲਾ ਮੁਸਾ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਗਾਇਕ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਚਿਮਟਾ, ਨਾਲ ਦੋ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵੰਝਲੀ ਦੀ ਉੱਚੀ ਕੂਕ ਵਾਂਗ ਸੁਰਾਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਫਜ਼ਲ ਕਰੀਮ ਕਿਸਾਈ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਨੇ ਨਵੇਂ ਅੰਦਾਜ਼ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ 'ਚ ਵਾਰਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਲੱਗਦੇ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ ਬੀਏਟਰ ਲਾ ਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਐਲਬਮ 13 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਇਆ। ਮੀਆਂ ਮੁਹੰਮਦ ਬਖਸ਼ ਦੀ ਲਿਖੀ ਸੈਫੁਲ ਮਲੂਕ 1948 'ਚ ਗਾਈ। ਕਿਸਾ ਯੂਸਫ ਜੁਨੈਜ਼ 1961 'ਚ ਗਾਇਆ। ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ ਗੀਤ 'ਬੋਲ ਮਿੱਟੀ ਦਿਆ ਬਾਵਿਆ' 1964 ਵਿਚ ਤੇ ਕਿਸਾ ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ 1959 'ਚ ਗਾਇਆ। ਕਿਸਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਜੱਟ 1967 'ਚ, ਕਿਸਾ ਹੀਰ-ਰਾਂਝਾ 1969 ਤੇ ਕਿਸਾ ਸੱਸੀ-ਪੁਨੂੰ 1972 'ਚ ਗਾਇਆ। ਉਹਨੇ ਕਿਸਾ ਹਰਨੀ 1963, ਮਿਰਜ਼ਾ ਜੱਟ ਦੀ ਮਾਂ 1968, ਮਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ 1971 ਤੇ ਕਿਸਾ ਬਾਰਾਂ ਮਾਂਹ 1974 'ਚ ਗਾਇਆ। ਉਹਨੇ 1973 ਵਿਚ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਬੁਲਾਇਆ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ' ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਨੂੰ 1960 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1970 ਤੱਕ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਗਾਇਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਕੈਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ, ਨਾਰਵੇ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਜਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੋਸ਼ੀਲੀ ਤੇ ਮਸਤ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇ ਇਸ ਗਾਇਕ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹੀਰਾ ਦੇ

ਬਹੁਤ ਮੁਹੱਬਤ ਸੀ। ਮੁੰਡਾ-ਮੁੰਡਾ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਗਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ੌਕ, ਗਾਇਕੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਖਾਸ ਜਾਦੂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗਾਉਣ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਤਰਜ਼ (ਸੁਰ) ਅਪਨਾਈ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਇਸ ਨਿਵੇਕਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਾਰਨ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ

ਚਿਮਟੇ ਨਾਲ ਉਘਾ ਗਾਇਕ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ।

ਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਜੋ ਸੜਕ ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਰੋਡ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਨੂੰ 'ਜੁਗਨੀ ਦਾ ਸਰਦਾਰ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਗਰੀਬ ਲੁਹਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਸੀ। ਲੁਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਬਰਾਦਰੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪੇਸ਼ਾ ਗਾਇਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਕ ਗਾਣੇ 'ਚ ਵੀ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ,

ਛੱਡ ਲੁਹਾਰਾ ਗਾਉਣ ਦਾ ਖਹਿਤਾ ਤੇ ਸਨੂੰ ਹਥੋੜਾ ਵਾਹੀਏ।

ਗਾਇਕੀ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਜੱਦੀ ਪੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਘਰ 'ਚ ਹੀ ਗੁਣਗੁਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਘਰੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਈ ਗੜਵੀ, ਕਈ ਪਰਾਤ ਤੇ ਕਈ ਘੜਾ ਵਜਾ ਕੇ ਖਾਸ ਰਿਦਮ ਤੇ ਲੈਅ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਖਾਸ ਤਰਜ਼ (ਅੰਦਾਜ਼) ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨਾਲ

ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਆਪਣੀ ਅਲੱਗ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ। ਉਹਦੀ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਜੋੜ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨਾਲ ਭੜਕਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜਾਦੂ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਦੂ, ਜੋ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼-ਏ-ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਨਕਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਦਰਜਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਲਹਿਜ਼ਾ-ਏ-ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਉੱਚੀ ਸੁਰ 'ਚ ਗਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਅਪਨਾਇਆ, ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜੋ ਵੀ ਸਰੀਰਕ ਸਿਫਤ ਭੇਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਉਸ ਸਿਫਤ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ ਵੀ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਖੋਹ ਸਕਦਾ। ਅਸਲ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਫਰਕ ਸੋਨੇ ਤੇ ਪਿੱਤਲ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਅਜਿਹੇ ਗਾਇਕ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦਾ ਬਦਲ ਨਾ ਬਣ ਸਕੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਤੇ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ

ਵਿਚ ਭੱਈਏ ਰਹਿੰਦੇ ਤੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਜੱਟ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਤੇ ਜੁਆਕ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖਾਗੇ, ਲੱਭਦਾ ਲਭਾਉਂਦਾ ਜੱਟ ਖੇਤਾਂ ਵੰਨੀ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਜੁਆਕ ਦਾ ਮੀਟ ਪਾ ਕੇ ਦੇ'ਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਨ੍ਹੇ ਉਂਗਲ ਵਿਚ ਪਾਈ ਮੁੰਦਰੀ ਤੋਂ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਸਾਰੇ ਭਈਏ ਫੜੇ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ? ਗਾਊ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਤੁਰਦਾ-ਤੁਰਦਾ ਅਰਜਣ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਅੱਡੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਉਹ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਸੋਚੇ ਹੀ ਸੜਕ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਕੱਚੇ ਰਸਤੇ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਰਾਹ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਝਾੜ ਕਸ਼ੁਸਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਬੀਡੋਂ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੂਰ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਸੂਰਜ ਛਿਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਤੀ ਵਾਲੇ ਟੋਭੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਪਿੰਡੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਆਖਰੀ ਕਿਰਨਾਂ ਚਮਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਟੇਢਾ ਹੋ ਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਝਾਕਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਜਿਹੜਾ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਘਸ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ।

... ਤੇ ਫਿਰ ਇਕਦਮ ਏਨੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਆਈਆਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬਿੰਬ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ।

ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ।

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਜਦ ਮਿਰਜ਼ਾ-ਸਾਹਿਬਾਂ ਆਪਣੀ ਤਿੱਖੀ, ਉੱਚੀ ਤੇ ਸੂਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਲਾਲੇ-ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੁਹਰਤ ਮਿਰਜ਼ਾ-ਸਾਹਿਬਾਂ ਗਾਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਮਿਲੀ, ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਣ ਗਏ। ਜਦ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਮਿਰਜ਼ਾ-ਸਾਹਿਬਾਂ ਗਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਹਵਾਵਾਂ-ਫਿਜ਼ਾਵਾਂ 'ਚ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਆਸ਼ਕੀ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਮਚ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਇਨਸਾਨੀ ਫਿਤਰਤ, ਮਕਰ-ਫਰੋਬ ਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਨੇ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਤੇ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਹੈਰਾਨਕੁਨ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਦੇਖਣ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਾਲ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੈ।

ਉਹਨੇ ਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਇਆ। ਗਲ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਰੰਗ-ਰੰਗੀਲਾ ਕੁਤਤਾ। ਲੱਕ ਸੋਹਣੇ ਤੇ ਗੁੜ੍ਹੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਲਾਚਾ (ਧੌੜੀ), ਪੈਰੀਂ ਚਮਕੀਲੇ ਤਿੱਲੇ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਖੁੱਸਾ; ਲੰਮੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ, ਭਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਸਰੀਰ, ਕੱਦ ਦਰਮਿਆਨਾ ਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚਿਮਟਾ; ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਜਦ ਇਕ ਖਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਿਰ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਕੋਸ ਖਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਹਵਾ 'ਚ ਲਹਿਰਾ ਜਾਂਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਬੂਤਰ ਦੇ ਪਰ ਫਿਜ਼ਾ 'ਚ ਦਿਲ ਮੋਹ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵੰਗ ਨਾਲ ਫੜਫੜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਮਹਾਨ ਗਾਇਕ ਸੀ, ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣੀ।

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੇ 8 ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਆਰਫ ਲੁਹਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਨਿੱਤਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਸੱਤ ਪੁੱਤਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਆਰਫ ਲੁਹਾਰ ਹੀ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੁਗਨੀ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਖਾਸ ਪਛਾਣ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਅਜਿਹੀ ਜੁਗਨੀ ਗਾਈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਦੇ ਅੱਧ-ਅਸਮਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜੁਗਨੀ ਤਾਂ ਕਈ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਗਾਈ, ਪਰ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਵਰਗੀ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਤੇ ਜੁਗਨੀ ਦੋ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਇਕ ਹਨ। ਇਹ ਪਛਾਣ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇਗੀ।

3 ਜੁਲਾਈ 1984 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਖਤਰਨਾਕ ਕਾਰ ਹਾਦਸਾ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਆਰਫ ਲੁਹਾਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ, ਪੁੱਤਰ ਮੈਂ 12 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਛੱਡੀ। ਆਪਾਂ ਰਲ-ਮਿਲ ਬਹਿ ਕੇ ਖਾਣਾ ਖਾਵਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਸਮਨਾਬਾਦ (ਲਾਹੌਰ) ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਰੱਖ

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਆਰਫ ਲੁਹਾਰ।

ਗਾਇਕੀ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਫਜ਼ਲ ਕਰੀਮ ਕਿਸਾਈ ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਫਜ਼ਲ ਕਰੀਮ ਕਿਸਾਈ ਦੇ ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਇਕੱਠੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਵਜਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਤੇ ਲਹਿਰਾਉਂਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਫਜ਼ਲ ਕਰੀਮ ਕਿਸਾਈ ਦੇ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਦ ਭਰੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ, ਦਿਲ 'ਚ ਇਸ਼ਕੀਆ ਜੋੜ ਨੂੰ ਉਬਾਲੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੰਦੀਆਂ।

ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੂਫੀ ਬਜ਼ਰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਕਲੰਦਰ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਸਲਾਮ ਕਰਨ ਰੋਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਸੂਬਾ ਸਿੰਧ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਤਰ ਕੇ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਥੀ ਵੈਗਨ 'ਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ, ਲਾਲ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਕਲੰਦਰ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਰਾਹੋ ਪੈ ਗਏ। ਰਾਹ 'ਚ 80-100 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਰਫਤਾਰ 'ਤੇ ਦੌੜਦੀ ਵੈਗਨ ਬੱਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਈ। ਇਸ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਲੱਤ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਕਈ ਦਿਨ ਇਲਾਜ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਲਾਜ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤ ਕੇ ਉਹਨੇ ਗੀਤ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਗਾਇਆ। ਇਹ ਗੀਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਦਿਲ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ:

ਵਾਜਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਬੁਲਾਇਆ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਸੀਨੇ ਲਾ ਕੇ ਘੁੱਟ ਲਈਆਂ ਬਾਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਆਲਮ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਅੱਖਾਂ ਫੇਰੀਆਂ। ਟੁੱਟੀ ਲੱਤ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ,

ਲਿਆ, ਪਰ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੀ ਲਾਸ਼ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹ ਵਿਛੋੜੇ ਭਰਿਆ ਗੀਤ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਗਵਾਇਆ ਸੀ, ਗੀਤ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ਦੇਖੋ:

ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਦੁਖੜਾ ਨਈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈਦਾ। ਆਪਣੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਆਪੇ ਡੁੱਬ ਜਾਈਦਾ। ਆਪ ਵੀ ਨਾ ਆਇਓਂ ਸਾਨੂੰ ਖਤ ਵੀ ਨਾ ਘੱਲਿਆ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਦੀਵਾ ਮੇਰਾ ਇਵੇਂ ਬੁਝ ਚੱਲਿਆ। ਹੋਰ ਕੀ ਮੈਂ ਆਖਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਇੰਜ ਨਈਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਦੁੱਖ 'ਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਚੰਨ ਚੋਦਵੀਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਡੁੱਬ ਕੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ, ਦੁੱਖ ਤੇ ਜੁਦਾਈਆਂ ਦਾ ਹਨੇਰ ਪਾ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਾਇਕ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕੜੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਸਭ ਦਾ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਲਹਿੰਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਲਮ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਕਈ ਨਹੀਂ ਮਿਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਘਸਿਆ ਹੋਇਆ ਆਦਮੀ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਉਚਾ ਲੰਮਾ ਰਾਜ਼ੀ ਸਰੀਰ ਵਾਲਾ ਜਵਾਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋਵੇ। ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨੇ ਜੀਵੀ ਸੀ, ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਹੋਵੇ।

ਹਉਕਾ ਜਿਹਾ ਭਰ ਕੇ ਉਹ ਕੰਸ ਕੋਲੋਂ ਹਟ ਕੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਆ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਛੱਤ ਦੀਆਂ ਧੁਆਂਖੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਵੱਲ ਝਾਕੀ ਗਿਆ। ਢਕੇ ਹੋਏ ਮੋਘੇ ਵਿਚੋਂ ਮਾੜਾ-ਮਾੜਾ ਚਾਨਣ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਕਿਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਚੁੱਪ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਸਰਦੀ ਗਈ। ਫੇਰ ਉਸ ਨੇ ਬੀੜੀ ਲਾ ਲਈ। ਮੂੰਝੇ ਦੇ ਬੱਦਲ ਉਘੜ-ਦੁੱਘੜੇ ਜਿਹੇ ਉਡਦੇ ਛੱਤ ਵੱਲ ਚੜ੍ਹੀ ਗਏ। ਉਹ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ।

ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਗਿੰਦਰ ਸਿਹੂੰ ਦੀ ਭੈਣ ਬੱਸ ਉਤਰ ਕੇ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਦਿਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਤੋਜ਼ੀ ਨਾਲ ਧੜਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਗਿੰਦਰ ਸਿਹੂੰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਸੀਰਪੁਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੁਝ ਉਸ ਦੀ ਹਾਨਣ ਸੀ। ਗਿੰਦਰ ਸਿਹੂੰ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੋਹਣੀ ਸੁਨੱਖੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਅਰਜਣ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੁੱਲ੍ਹਦੀ ਸੀ। ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ ਅਰਜਣ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਜੋਗਿੰਦਰ ਦੇ ਪਿਉ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਹੱਦ ਸੀ, ਜੋ

ਨਾ ਅਰਜਣ ਨੇ ਆਪ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਪਵਿਤਰ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। ਜੋਗਿੰਦਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਰੋਂਦੇ-ਰੋਂਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਸਨ। “ਵੇ ਤਕੜਾਂ ਅਰਜਣਾ?” ਨੇੜੇ ਆਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੁਰ ਨੇ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਅਰਜਣ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਹਾਂ ਭਾਈ ਤਕੜਾਂ, ਤੂੰ ਸੁਣਾ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਪੋਤੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨੇ?” ਉਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਿਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੋਹ ਭਰੇ ਦਿਨ ਦੂਰ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਆਚਾਰ ਪਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸੂਰਜ ਅਜੇ ਡੁੱਬਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਠੰਢੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਕੋਠਿਆਂ ਤੋਂ ਤਿਲੁਕ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਤੀਵੀਆਂ ਘਾਹ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਚੁੱਕੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਵਿਹੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੱਥ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਸੀਰੀਆਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਕੌਣ ਕਿਸ ਨਾਲੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹੀ ਗੱਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਭੱਈਆਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਏਧਰ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਕਹਿੰਦੇ ਜੱਟ ਦੇ ਖੇਤਾਂ

ਜੂਏਬਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਸਾਧਾਂ ਦਾ ਅੱਡਾ-ਅਖਾੜਾ

ਕੁੰਭ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਧੂ-ਮੰਡਲੀਆਂ ਦੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦਾ ਖੂਬ ਰੋਅਬ-ਦਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਖਾੜੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਜਾਂ ਡੇਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਮਾਨਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਛੇਵੀਂ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ 'ਅਖੰਡ ਆਹਵਾਨ' ਅਖਾੜਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਜਦਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਨ ਚੌਥੀਂ ਸਦੀ ਅਰਥਾਤ ਮੁਗਲ ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੈਵ ਮੱਤ, ਵੈਸ਼ਨਵ ਮੱਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤੇਰਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰਸੁਦਾ ਅਖਾੜੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਿੰਨਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਅਖਾੜਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਮੱਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਖਾੜੇ ਮਧਯੁੱਗ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ

ਵਿਚ ਪ੍ਰਯਾਗ ਵਿਖੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਵੈਰਾਗੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਦਾਸੀ ਪੰਥ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਅਖਾੜਾ ਬਣਾਇਆ। ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਕਾਰਨ 1896 ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਇਕ ਹੋਰ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਥ ਅਖਾੜਾ ਉਦਾਸੀਨ' ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਅਖਾੜਾ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦੀ ਰੀਸੇ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ, ਨਾਭਾ ਅਤੇ ਜੀਂਦ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੰਮਤ 1918 ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਅਖਾੜਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਧਰਮਯੁਜਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ ਕੰਨਖਲ (ਹਰਿਦਵਾਰ) ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਖਾੜਾ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮੱਲਾਂ ਦੇ ਘੋਲ

ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂ ਬਿਰਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਖਾੜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਆਦਿ ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਦਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦੀ ਹਾਥੀਆਂ, ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਬਣਦੀ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਤੇ ਖਲੋਰੇ ਦੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਨਾਗਾ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਅਖਾੜਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਦੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਸਮੇਂ ਭੁਬਕੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹਿੰਸਕ ਟਕਰਾਓ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਪ ਧੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਅਖਾੜਿਆਂ ਬਾਰੇ 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ, "ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ, ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਥੇ 'ਅਖਾੜਾ' ਨਾਉਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ।" ਉਦਾਸੀਨ ਮੱਤ ਦੇ ਮਹਾਤਮਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾਸ ਨੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਹੋਦਰਾਬਾਦ ਤੋਂ ਸੱਤ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਸੰਮਤ 1836

ਵਾਲੇ ਪਿਤ ਵਜੋਂ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਭਾਵ ਨਿਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਸਰਗਰਮੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਰੰਗਸ਼ਾਲਾ ਜਾਂ ਮੰਡੂਏ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਲੋਂ ਰਚੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰਪੰਚ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਮਾਨੋ ਇਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਜਗਤ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ, "ਸਭ ਤੇਰਾ ਖੇਲ ਅਖਾੜਾ ਜੀਉ॥" (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ)। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਰਣਭੂਮੀ ਦੇ ਸੰਕੇਤਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, "ਏਹੁ ਅਖਾੜਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਚੇ ਕਾ ਜਿਨਿ ਆਪਣੇ ਜੋਰਿ ਸਭ ਆਣਿ ਨਿਵਾਏ॥" (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ)। ਸੰਸਾਰੀ ਝਮੇਲੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਔਖੀ ਖੇਡ ਹੀ ਹਨ, "ਬਿਖਮੇ ਬਿਖਮੁ ਅਖਾੜਾ ਮੈ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਜੀਤਾ ਰਾਮ॥" (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ)। ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਅਖਾੜਾ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜੋਗੀ ਦੇ ਕਥਨਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਬੋਲ: ਏਸ ਜੋਗੀ ਦੇ ਸੁਣੇ ਅਖਾੜੇ, ਹਸਨ ਹੁਸੈਨ ਨਬੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ, ਮਾਰਿਓ ਸੂ ਵਿਚ ਜੱਦਾਲ, ਪਾਣੀ ਬਿਨ ਤਰਸਾ ਕੇ, ਮੈਂ ਵੈਸਾ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ,

ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ। ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ: ਰਹੁ ਇਸ਼ਕਾ ਕੀ ਕਰੋਂ ਅਖਾੜੇ, ਸ਼ਾਹ ਮਨਸੂਰ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹੇ, ਆਣ ਬਣੀ ਜਦ ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲੋਈ ਲਾਹੀ। ਵੇਖੋ ਨੀ ਕਰ ਗਿਆ ਮਾਹੀ। ਲੈ ਦੇ ਕੇ ਦਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਰਾਹੀ। ਸਾਧੂ ਜੋਗੀ ਅਖਾੜਿਆਂ ਵਿਚ ਧੂਣੀਆਂ ਵੀ ਮਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਇਧਰ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ: ਜਿਵੇਂ ਸੂਬਾ ਦੀ ਕਜ਼ਾ ਨਮਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ, ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਅਬਲੀਸ ਭੀ ਨੱਚਦਾ ਏ। ਤਿਵੇਂ ਸਹਿਤੀ ਦੇ ਜਿਉ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ, ਜਿਉਂ ਰੰਨ ਦਾ ਛਲਤਾ ਕੱਚ ਦਾ ਏ। ਜਾਹ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸਭ ਗੁਨਾਹ ਤੇਰਾ, ਤੈਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਕਦੀਮ ਬੋਂ ਸੱਚ ਦਾ ਏ। ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਚਲ ਯਾਰ ਮਨਾ ਆਈਏ, ਏਥੇ ਨਵਾਂ ਅਖਾੜਾ ਮਚਦਾ ਏ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛੇਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ 'ਅਖੰਡ ਆਹਵਾਨ ਅਖਾੜਾ' ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਅਖਾੜਾ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ 'ਅਖੰਡ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸਮਝ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਛੇਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਅਖਾੜਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਲਖ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਬਣਿਆ। ਅਲਖ ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਬੋਧਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੱਤ ਅਖਾੜਾ ਨੂੰ ਅੱਖੜ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਦਸਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਸ਼ਰਮ ਤੋਂ ਵਿਗੜਿਆ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਉਤਪਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤੁੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਬਹੁਤ ਚਲਦੀ ਹੈ। 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਤਾ 'ਅਕਸ਼ਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਅਕਸ਼ਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਖਾਰਰਹਿਤ ਅਰਥਾਤ ਅਲੁਣਾ ਪਾਣੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਰਹਿਤ ਪਾਣੀ ਸਮਝਦਿਆਂ ਅਜਿਹੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੁੰਭ ਦੌਰਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਦੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲੂਣ-ਰਹਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਿਆਨ ਦਿਉ, ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚਰਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਅਖਾੜਾ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਾਰ/ਅਖਾਰਾ ਵੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਅਕਸ਼ਾਰ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਸ਼ਬਦ ਸਮਝ ਕੇ ਅਕਸ਼ਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਅਖਾੜਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰੂਪ ਸਮਝ ਲਿਆ। ਇਹ ਖਿੱਚ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਉਤਪਤੀ ਹੈ। ਬਹੁ-ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਅਖਾੜਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਜੂਏ ਨਾਲ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ

ਚੌਸਰ/ਚੌਪੜ ਜਿਹੀ ਜੂਏ ਵਾਲੀ ਖੇਡ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅੱਡੇ ਨੂੰ 'ਅਕਸ਼ਵਾਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਕਸ਼+ਵਾਟ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਅਕਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਚੌਸਰ/ਚੌਪੜ, ਇਸ ਖੇਡ ਦਾ ਪਾਸਾ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਾਟ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਘਿਰਿਆ ਸਥਾਨ। ਵਾਟ ਸ਼ਬਦ 'ਵਟ' ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੋਲ ਗੋਲ ਘੁੰਮਣ, ਘੇਰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ। ਵਾਟਿਕਾ ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਤੀ/ਬਾਤੀ ਅਤੇ ਬਾਤਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹਨ। ਫੁਲਵਾਤੀ, ਫਗਵਾਤਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਿਛੇਤਰ ਵਜੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। 'ਵਟ' ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਬਾਗੜ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਸ਼ਵਾਟ ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਜਾਏ। ਇਸ ਨੂੰ ਜੂਆਘਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਕਸ਼ਵਾਟ> ਅਖਾਟ> ਅਖਾਡਾ> ਅਖਾੜਾ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਅਖਵਾਟ ਸ਼ਬਦ ਸਿਰਫ

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਅਖਾੜੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਅਕਸ਼ਵਾਟ (ਅਖਾੜਾ) ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਆਏ ਅਕਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਚਾਰ ਅਣਜੋੜ ਅਰਥ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਰਥ ਤਾਂ ਚੌਸਰ/ਚੌਪੜ, ਪਾਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਜੂਏ ਦੀ ਇਹ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਹੁ-ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹੋ ਹੈ। ਪਰ ਟਰਨਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਅਰਥ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਅਖਾੜਾ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਰਸਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਰਥ (ਪਹਿਲੇ ਦਾ) ਧੁਰਾ, ਬੱਲੀ, ਲੱਠ; ਗੱਡੇ ਦਾ ਡੰਡਾ; ਤੱਕੜੀ ਦੀ ਡੰਡੀ ਆਦਿ

ਦਿਮਾਗੀ ਕਸਰਤ ਜਾਂ ਖੇਡ ਦੇ ਅੱਡੇ ਦੇ ਸੂਚਕ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਸਰੀਰਕ ਖੇਡਾਂ ਜਾਂ ਕਸਰਤਾਂ ਦੇ ਅੱਡੇ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਖੇਲ/ਖੇਡ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਦਿਮਾਗੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਪਿਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਅਖਾੜਾ ਨਾਚ-ਗਾਣੇ ਲਈ ਬਣਾਈ ਥਾਂ ਵੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਗਤਕੇ, ਹੋਰ ਸਰੀਰਕ ਕਸਰਤਾਂ ਅਤੇ ਨੱਚਣ, ਗਾਉਣ, ਵਜਾਉਣ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪੁਆਧੀ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਮਜਮੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਗਾਇਕ ਵਲੋਂ ਲਗਤਾਰ ਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਅਖਾੜਾ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮਜਮੇ ਲਈ ਅਖਾੜਾ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਅਖਾੜਾ ਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹਨ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਇਹ ਪਿੰਡ ਉਥੇ ਵਸੇ ਹੋਣ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ

ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਸ਼ਵਾਟ ਦਾ ਅਰਥ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬੱਲੀਆਂ ਗੱਡ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਗਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਬਾਤੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਗਲੇ ਹੋਏ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬੱਲੀਆਂ ਜਾਂ ਡੰਡੇ ਗੱਡਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਲੇ ਵਾਤ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲਹਿੰਦੇ ਵਿਚ ਅਖਾੜਾ ਦਾ ਅਰਥ ਨੀਲ ਸੁਕਾਉਣ ਲਈ ਵਗਲੀ ਥਾਂ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਦੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਲਾਂਘਾ ਵੀ। ਦੂਜੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ 'ਅਕਸ਼' ਸ਼ਬਦ ਭਾਰੋਪੀ ਖਾਸੇ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਲਪਿਆ ਗਿਆ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ਹੈ, ਅਕਸ। ਇਸ ਵਿਚ 'ਧੁਰਾ' ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਧੁਰੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਐਕਸਲ (Axle) ਅਤੇ Axis ਇਸੇ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦੇ ਹਨ। ਗਰੀਕ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਤੇ ਜਰਮੈਨਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਮੂਲ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ 'ਚ ਨਵੇਂ ਮੁਕਾਮ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲਾ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ 'ਚ ਸਥਾਪਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਮੁਕਾਮ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲਾ ਕਲਾਕਾਰ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਸਾਲ 2019 ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇਗਾ। ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਨਿੰਜਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬਜਟ ਦੀ ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਸਲ ਫੋਨ: 91-98146-07737 ਫਿਲਮ 'ਹਾਈ ਐਂਡ ਯਾਰੀਆਂ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ 'ਤਾਰਾ ਮੀਰਾ' ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 1984 ਦੇ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਭਾਈ ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ 'ਤੂਫਾਨ ਸਿੰਘ' ਸੀ, ਜੋ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ, ਜਦਕਿ

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। 'ਜੱਟ ਦੀ ਅਕਲ' ਗੀਤ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਵਾਂਗ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵੀ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜੀ ਮੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ 'ਭਲਵਾਨ ਸਿੰਘ' ਤੇ 'ਖਿੱਚੇ ਖੂੰਡੀ' ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਆਈਆਂ 'ਵੇਖ ਬਰਾਤਾਂ ਚੱਲੀਆਂ', 'ਮਿਸਟਰ ਐਂਡ ਮਿਸਿਜ਼ 420' ਨਾਲ ਬਾਵਾ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਔਦਾਜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਉਤਰ ਗਿਆ। 'ਮਿਸਟਰ ਐਂਡ ਮਿਸਿਜ਼ 420' ਵਿਚਲੇ ਲਾਡੀ ਅਮਲੀ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੇ ਮੁਢਲੇ ਗੀਤ 'ਜੱਟ ਦੀ ਅਕਲ' ਅਤੇ ਫਿਲਮ 'ਤੂਫਾਨ ਸਿੰਘ' ਵਿਚ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਇੱਕ ਅਣਖੀ ਯੋਧੇ ਵਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਉਭਰਿਆ, ਜਦਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਬਣੀ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਵਡਾਲਾ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ। ਸਕੂਲ-ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਅੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹਣ ਵਾਲਾ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਆਪਣੀ ਪਲੇਠੀ ਐਲਬਮ 'ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਬਾਵਾ' ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨਾਲ 'ਬਾਜਵਾ' ਤੋਂ 'ਬਾਵਾ' ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਗੀਤ 'ਪੌਣੇ ਅੱਠ' ਅਤੇ 'ਤਨਖਾਹ' ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋਰ ਵੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਆਪਣੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੀਤਾਂ-ਤਾਰੇ ਵਾਲਿਆ ਬਾਬਾ, ਲਾਹੌਰ, ਯਾਰੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੀਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਨਾ, ਮਾਣਕ ਦੀ ਕਲੀ, ਵੀਕ ਐਂਡ, ਕੰਗਣਾ, ਫੁਲਕਾਰੀ, ਕਿੱਥੇ ਜਾਂਦੀ ਤਨਖਾਹ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਡੰਡੇ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਸਾਲ

22 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਆਈ ਫਿਲਮ 'ਹਾਈ ਐਂਡ ਯਾਰੀਆਂ' ਕਰਕੇ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਟਰੇਲਰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ 'ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਟਾਰਾ ਟਾਕੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ, ਪੰਕਜ ਬੱਤਰਾ ਫਿਲਮਜ਼ ਅਤੇ ਸਪੀਡ ਰਿਕਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਬਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸੰਦੀਪ ਬਾਂਸਲ, ਪੰਕਜ ਬੱਤਰਾ, ਦਿਨੇਸ਼ ਐਲਬ ਅਤੇ ਰੂਬੀ ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਫ ਦਿਲ ਦੇਸੀ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਹੈ। ਰਣਜੀਤ ਬਾਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਟੀਮ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਉਹ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਚੰਗੀਆਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਭਰਪੂਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ

2014 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਹੈ। ਸਿਨੇਮਾ ਇਸ ਦਾ ਅਗਲਾ ਤਰਕਸੀਲ ਪੜਾਅ ਹੈ।

‘ਬਾਲੀਵੁੱਡ’ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਜਪਾ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਮੌਕੇ ਇਕ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੱਤਾ ਬਰਕਰਾਰੀ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ

‘ਉਰੀ: ਦਿ ਸਰਜੀਕਲ ਸਟਰਾਈਕ’ ਅਖੌਤੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਹੀ ਭੜਕਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਭਾਰਤੀ ਮੱਧਵਰਗ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਫਿਲਮ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਲੜੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ ‘ਐਕਸੀਡੈਂਟਲ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ’ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿਜੇ ਰਤਨਾਕਰ ਗੁੱਟੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਐਕਸੀਡੈਂਟਲ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ’ ਡਾ.

ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ’ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ ਦੀ ਇਸੇ ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ, ਸੰਜੇ ਬਾਰੂ ਦਾ ਇਸ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ 70 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 30 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ; ਜਦਕਿ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ‘ਐਕਸੀਡੈਂਟਲ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ’ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵੀ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਹੀ

ਐਮ. ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ’ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਵੇਂਦਰਾ ਫਤਨਵੀਸ ਖੁਦ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਵਿਵੇਕ ਓਬਰਾਏ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ 23 ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ‘ਚ ਬਣਨੀ ਹੈ। ‘ਪੀ. ਐਮ. ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ’ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੌਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਹਰ ਉਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਡਾਹੇ ਜਿਸ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਸੁਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ

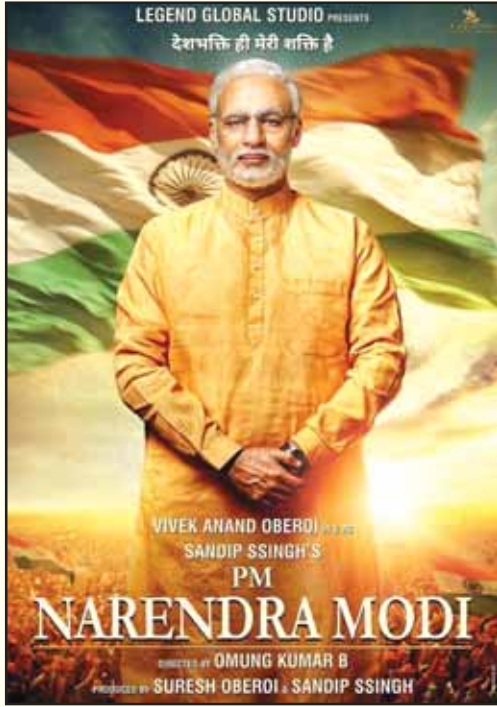
ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਉਤੇ ਬੇਸਿਰ-ਪੈਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਾਏ ਗਏ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਫਿਲਮ ‘ਸਮੀਰ’ ਹੈ। ‘ਸਮੀਰ’ ਸਤੰਬਰ 2017 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਕਈ ਕੱਟ ਲਾ ਕੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ‘ਸਮੀਰ’ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਡਿਕਸਨ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦੋਗਲੇਪਨ ‘ਤੇ ਸੁਆਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਸਮਰਥਕ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ

ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ 11 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਦਿਨ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ: ‘ਉਰੀ: ਦਿ ਸਰਜੀਕਲ ਸਟਰਾਈਕ’ ਅਤੇ ‘ਐਕਸੀਡੈਂਟਲ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ’। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਫਿਲਮ ‘ਪੀ. ਐਮ. ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ’ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਗੂ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ‘ਤੇ ‘ਠਾਕਰੇ’ ਨਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਮਰਾਠੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਬਣੀ ਅਭੀਜੀਤ ਪਾਨਸੇ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਆਗੂ ਸੰਜੇ ਰਾਉਤ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ।

‘ਉਰੀ: ਦਿ ਸਰਜੀਕਲ ਸਟਰਾਈਕ’ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਅਦਿਤਿਆ ਧਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਹਰ ਹੈ, ਇਹ ਫਿਲਮ 2016 ਦੀ ਉਰੀ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਸਰਜੀਕਲ ਸਟਰਾਈਕ ‘ਤੇ ਬਣੀ ਹੈ। ਸਰਜੀਕਲ ਸਟਰਾਈਕ ਨੂੰ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ.) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਰੋਧੀ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੁਆਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ‘ਯੂਨ ਕਾ ਬਦਲਾ ਯੂਨ’ ਅਤੇ ‘ਯਿਹ ਨਇਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹੈ, ਯਿਹ ਘਰ ਮੈਂ ਘੁਸੇਗਾ ਭੀ ਔਰ ਮਾਰੇਗਾ ਭੀ’ ਜਿਹੇ ਸੰਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ ‘ਐਕਸੀਡੈਂਟਲ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ’ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ-ਭਾਵ ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਹੀ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ‘ਐਕਸੀਡੈਂਟਲ

ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਘੀ ਲਾਣੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਕਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਂਜ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲੜੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਜੀਵਨੀ ਮੂਲਕ ਫਿਲਮ ਹੈ, ‘ਪੀ. ਐਮ. ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ’। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਉਮੰਗ ਕੁਮਾਰ ਬੀ. ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਅਜੇ ਸਿਰਫ ਪੋਸਟਰ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸੰਘ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਤੰਤਰ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ‘ਪੀ.

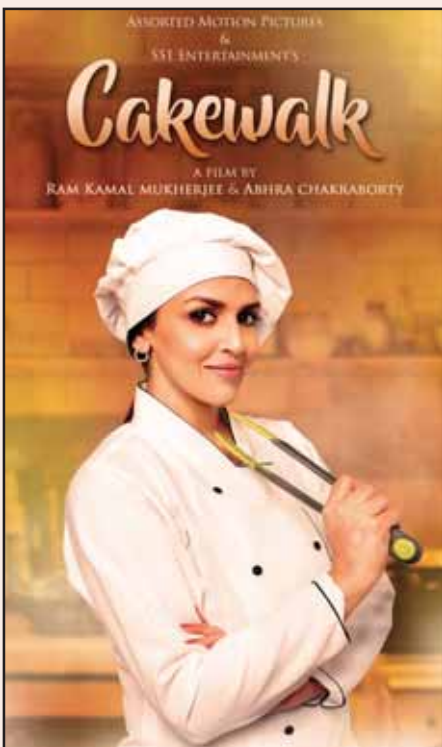

ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵਾਲੀ ਸੀ। ‘ਉਰੀ: ਦਿ ਸਰਜੀਕਲ ਸਟਰਾਈਕ’ ਤੇ ‘ਐਕਸੀਡੈਂਟਲ ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ’ ਦੋਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੀ-ਛੋਟੀ ਹੀ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਸੈਂਸਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚਲੇ ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕੱਟ ਦੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮੋਦੀ, ਭਾਜਪਾ ਜਾਂ ਸੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ‘ਤੇ ਸੁਆਲ

ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਆਉਣਾ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬੇਕਰਾਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਸੀਦਾਕਾਰੀ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ ਇਹ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਤਮਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ।

ਈਸ਼ਾ ਦਿਓਲ ਦੀ ‘ਕੇਕਵਾਕ’

ਸਾਲ 2012 ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਪਿਛੋਂ ਈਸ਼ਾ ਦਿਓਲ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਈਸ਼ਾ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਵਾਲੀ ਲਘੂ ਫਿਲਮ ‘ਕੇਕਵਾਕ’ ਆਈ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਈਸ਼ਾ ਨੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਸ਼ਿਲਪਾ ਸੇਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਕੁੱਲ 27 ਮਿੰਟ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਲਪਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਤਣਾਅ ਭਰੇ ਦਿਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਰਾਮ ਕਮਲ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬਣੇ ਰਾਮ ਕਮਲ ਨੇ ਹੋਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਦੀ ਆਤਮਕਥਾ ਵੀ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਮ ਕਮਲ ਇਹ ਫਿਲਮ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਈਸ਼ਾ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਈਸ਼ਾ ਨੇ ਹੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ।

ਈਸ਼ਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਪਿਛੋਂ ਉਹਨੇ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਰੁਝੇਵੇਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਂਜ ਉਹ ਵਿਆਹ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਹੋਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਨਾਲ ਡਾਂਸ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਹੋਰ ਨੰਨ੍ਹਾ ਮਹਿਮਾਨ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਵਾਪਸੀ ਬਾਰੇ ਡੇਢ-ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੋਚ ਸਕੇਗੀ।

ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਪਾਤਰ

ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਣਹੋਏ ਪਾਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਅਣਹੋਏ’ ਵਿਚਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਦਲਿਤ

ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਅਣਹੋਏ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਣਗੌਲੇ ਵੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮੰਟੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਟੋਭਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ’ ਉੱਤੇ ਬਣੀਆਂ ਇਸੇ ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਡਾ. ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਭਾ ਤੇ ਕੇਤਨ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ‘ਬੇਗਮਜਾਨ’ ਜਿਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਮੇਰ ਮਲਿਕ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਸਰੀਜੀਤ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਯਾਨਿ ਪਾਗਲਾਂ ਅਤੇ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵੰਡ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ। ਜੇ ਪਹਿਲੀ ਕਿਰਤ ‘ਟੋਭਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ’ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਪਾਗਲਪਾਨੇ ਵਿਚਲੇ ਸੰਵਾਦ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣਾ ਜਿਸਮ ਵੇਚ ਕੇ ਢਿੱਡ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ

ਰੈਡਕਲਿਫ਼ ਲਾਈਨ ਦਾ ਕਹਿਰ ਡਿਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਮਾਜਕ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਤਰ ਹੋਣ। ਮੰਟੇ ਨੇ ਬੜੀ ਸੂਖਮਤਾ ਨਾਲ ਜਾਦੂਈ ਤੇ ਮੂਰਖਪੁਣੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅਪੰਗ ਹੋਇਆ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ।

‘ਟੋਭਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ’ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ‘ਚੋਥੀ ਕੂਟ’ ਵੱਲ ਵੀ ਸਬੰਧੀ ਧਿਆਨ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕੈਮਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ‘ਚੋਥੀ ਕੂਟ’ ਫਿਲਮ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਚੋਥੀ ਕੂਟ’ ਅਤੇ ‘ਹੁਣ ਮੈਂ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹਾਂ’ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਉਪਰਾਲਾ ‘ਟੋਭਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ’ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ‘ਟੋਭਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ’ ਅਤੇ ‘ਖੇਲੂ ਦੋ’ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲੇਖਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਰਤਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੰਡ ਤੇ ਪਾਗਲਪੁਣੇ ਦਾ ਆਪਸੀ ਪੂਰਕ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਵਰਾਜਬੀਰ ਦਾ ਨਾਟਕ ‘ਪੁਲ-ਸਿਰਾਤ’ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੰਡ ਤੋਂ ਖਪੀ-ਤਪੀ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਰਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਔਰਤ ਵੰਡ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜ਼ਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਕਰਕੇ ਪਾਗਲਪੁਣੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਾ।

ਫਿਲਮ ‘ਬੇਗਮਜਾਨ’ ਵਿਚ ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਵੇਸਵਾ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭਾਵ ਕੋਠੇ ਵਿਚੋਂ ਰੈਡਕਲਿਫ਼ ਲਾਈਨ ਲੰਘਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਫਿਰ ਮੰਟੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਟੋਭਾ ਟੇਕ ਸਿੰਘ’ ਵਰਗਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੋਚਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਾਗਲ ਮੁਸਲਿਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਪਾਗਲ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ, ਪਰ ਇੱਥੇ ‘ਬੇਗਮਜਾਨ’ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਭਾਵੇਂ ਨਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੁਣ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਧਰਮ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਕਾਰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਦੋ ਇਕਾਂਗੀਆਂ ‘ਇਕ ਵਿਚਾਰੀ ਮਾਂ’ (ਹਰਸਰਨ ਸਿੰਘ) ਤੇ ‘ਚਿਤੀਆਂ’ (ਆਤਮਜੀਤ) ਵਰਗੀ ਉਜਾਗਰ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮਾਅਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾਂਗੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਔਰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਹੀ ਸੰਤਾਪ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਾਗਲ ਤੇ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਟਕ, ਇਕਾਂਗੀ, ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿਜੜੇ/ਸਮਲਿੰਗੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਸਰ ਹੋਇਆ? ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਸਵਾਲ ਹੈ?

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਿਹ

ਸੰਗਤੇ ਅਬਾਦ ਰਹੈਂ, ਆਵਤੈ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਰਹੈਂ, ਬੁੰਗੇ ਝਲਾ ਝਲ ਰਹੈਂ ਪੂਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕੇ॥
ਲਾਗਤੇ ਦੀਵਾਨ ਰਹੈਂ, ਗਾਵਤੇ ਸੁਜਾਨ ਰਹੈਂ, ਝੁਲਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਰਹੈਂ ਸਾਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੇ॥

ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਨ ਹੋਜੇ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ)

3636 Gurdwara Ave, San Jose CA 95148, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੈਬ-ਸਾਈਟ: www.sanjosegurdwara.org or facebook "San Jose Gurdwara"

ਖਾਲਸਾ ਮਹੱਲਾ

ਖੇਡ ਮੇਲਾ

ਐਤਵਾਰ 17 ਮਾਰਚ 2019

ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਕੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋਲਾ ਮਹੱਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜੇ ਵਿਖੇ ਖਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਐਤਵਾਰ 17 ਮਾਰਚ 2019 ਨੂੰ ਖਾਲਸਾਈ ਜਾਹੋ ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ ਦੌਰਾਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕੀਰਤਨੀ ਤੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ, ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਅਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨਗੇ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਾਓ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਵਾਲੀਬਾਲ, ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ, ਬਾਸਕਿਟਬਾਲ, ਗਤਕਾ, ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ।

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ

ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ
ਭਾਈ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ
ਭਾਈ ਰਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ

ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਜਣ
ਭਾਈ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ
ਬੀਬੀ ਚੰਚਲਦੀਪ ਕੌਰ

ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸਰੀ ਜਾਂ ਨੀਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚੋ ਜੀ

General Info: Sukhdev Singh Baniwal 408-421-9463
Langer Seva: Harjinder Singh Ladhar 408-904-9158
Stall Reservations: Khushvinder P. Singh 408-507-1290

Parking available at Evergreen Valley High School, Carolyn Clark Elementary School, The Point Church. See Map for details. Shuttle will be available for rides.

Sports Events

Call For Registration:
(Volleyball) Charan Singh Bhandal 408-482-1372
(Basketball) Jaswinder Singh Sohal 408-391-7013
Harjinder Singh Purewal 408-824-8762
Bhupinder Singh Dhillon 408-926-6650

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੰਗਰ: ਇਸ ਮੌਕੇ ਛੱਲੀਆਂ, ਗੰਨੇ ਦਾ ਰਸ, ਪਕੌੜੇ, ਛੋਲੇ-ਭਰੂਰੇ, ਸਬਜ਼ੀ-ਦਾਲ, ਕਸਣ-ਅਦਰਕ ਵਾਲੇ ਨਾਨ, ਫਰਾਈਆਂ ਤੇ ਬਰੈਡ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੰਦੋਬਸਤ